

ČASOPIS
ZAMESTNANCOV
š. p. LESY SR
BANSKÁ BYSTRICA
november 2008

11 Lesník

Nádejný experiment
s entomopatogénnou hubou

Fabova hoľa dohola

o kraji dobrých lesníckych nápadov

Téma mesiaca:
VZNIK ČESKOSLOVENSKA A ŠTÁTNE LESY

Lesník,

časopis zamestnancov štátneho podniku LESY Slovenskej republiky, Banská Bystrica

redakčná rada

Ing. Ján Mičovský, CSc.,
Ing. Jozef Marko,
Ing. Lucia Hanková,
Ing. Rudolf Bruchánik, PhD.,
JUDr. Milan Vančo,
Eva Šipošová (elév žurnalistiky,
študuje na Fakulte mediálnej komunikácie na Trnavskej univerzite)

predseda redakčnej rady

Ing. Jozef Djubek

výkonný redaktor

Mgr. Peter Gogola,
www.lesy.sk,
e-mail: peter.gogola@lesy.sk

rada stálych prispievateľov

Ing. Július Burkovský, Jiří Junek,
Ing. Radoslav Lorko,
Ing. Igor Vizslai,
Ing. Boris Pekarovič,
Dáša Pavlovičová,
Ing. Jaroslav Kobza,
Ing. Jozef Sokol, Jozef Šabo,
Ing. Ľuboš Tuľak,
Ing. Ladislav Dochán,
Roman Podolinský, Ing. Ján Bulla,
Ing. Marek Tabernaus,
Ing. Peter Patay, Ing. Ján Vavrek,
Dušan Dávid, Rudolf Halák,
Martin Matys

grafická úprava

Mária Gálová, Miloš Sedláček
Národné lesnícke centrum,
T. G. Masaryka 22, 960 92 Zvolen

náklad: 3000 výtlačkov

foto obálka

Agnesa Tomášová
Lesní škriatkovia
– zo súťaže Zelený objektív 2007

adresa redakcie

Námestie SNP č.8,
975 66 Banská Bystrica,
Tel.: 048/434 42 78,
Fax: 048/434 41 91

registrácia

MK SR B 13 r. č. 3821/2007
zo dňa 1. 8. 2007

Obsah

2 **Obsah**

3 **Editorial**

Spýtali sme sa...

Téma mesiaca:
Vznik Československa a štátne lesy

4 **Od lesov kráľovských...**

5 **„V lásce k našim lesům nechť se prolíná láska k naší vlasti“**
Ing. Josef Opletal (1863 - 1953)

6 **Jak vznikaly státní lesy na Záhorí?**

7 **Zvolen a rok 1918**

Lesy a vznik republiky očami historika lesníctva

9 **Nový generálny riaditeľ Lesníckej sekcie MP SR**

Nový generálny riaditeľ Národného lesníckeho centra

Vernisáž výstavy

10 **Ing. Jozef Djubek**

Slovenský drevorubač tretí

11 **ME furmanov v Dobšinej**

Pietny akt v lesníckom cintoríne

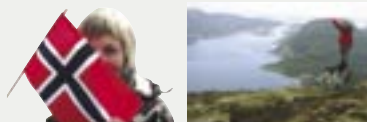
12 **Viac zodpovednosti a samostatnosti**

O novom systéme finančného riadenia podniku s ekonomickým riaditeľom Ing. Ľubošom NĚMETHOM

13 **Práca systémom jaskynných kvapiek**

Špecialista š.p. LESY SR na pestovanie rýchlorastúcich drevín Ing. Ladislav VARGA, CSc.

14 **Nórsko – škandinávská krajina neobmedzených možností...**

16 **Fabova hoľa dohola**

18 **Národné podujatia Európskeho týždňa lesov na Slovensku**

19 **Ohýbaj ma, mamko...**

20 **Rozhľadňa**

Kraj, kde sa rodí nielen víno kráľov, ale aj dobré lesnícke nápady

22 **„Počítač lesníkovi chrobačiare neukáže“**

24 **Reálne zníženie populácie lykožrútov**

Prvé výsledky poloprevádzkových skúšok s entomopatogénnou hubou na OZ Námestovo

25 **Viete o entomopatogénnej hube, že...**

Niekoľko základných faktov od dodávateľa prípravku BoVeril

26 **Cieľom infikovaný chrobák**

Metodika na aplikáciu huby Beauveria bassiana do lapačov Theyson

27 **Číselníky iba časťou problému**

Rozvojovo – technického riaditeľa š.p. LESY SR Ing. Jána ŠTEFÁNKA

28 **Krúžkovanie a čo o ňom (ne)vieme**

29 **IX. Prírode blízkym spôsobom aj v strmých terénoch**

Prírode blízke obhospodarovanie lesa

30 **Reprezentovali sme štátny podnik LESY SR**

Nohejbalový turnaj

31 **Lesy a lesníctvo na Slovensku**

Víkend na lesníckej chate
LESY pre oddych a dovolenku - LESY pre všetkých

32 **Lesné zamestnanie v prvej polovici 20. storočia**

33 **Každý predmet z jeho rúk je originál**

O chalupárovi a domácom majstrovi Ing. Petrovi GERČÁKOVI

Orech čierny – Juglans nigra L.

34 **Inzercia**

35 **Spätňý chod II**

Výpady a argumenty

Prečo mám rád les

36 **Uveríte?**

Krížovka

37 **Strelecké odznaky a medaily**

Poľovnícky receptár

38 **Pre deti**

39 **Spoločenská kronika**

Kalendár podujatí

Životné jubileá

40 **Les vo fotografii alebo osem rokov Zeleného objektívu**

Deväťdesiate výročie vzniku spoločného štátu Slovákov a Čechov je významným jubileom, ktoré nás môže inšpirovať k úvahám. V téme mesiaca sme sa pozreli na túto historickú udalosť v kontexte vývoja lesníctva. Iste, ktosi by mohol namietať, že „vrtnanie“ sa v histórii asi ťažko napomôže pri riešení aktuálnych problémov lesníctva na Slovensku. Tomuto názoru si dovoľím protirečiť. Stačí si prečítať inauguračný prejav prof. Opletala pri nástupe do funkcie riaditeľa Československých štátnych lesov a statkov v Banskej Bystrici. Permanentná reorganizácia a politické turbulencie by mali omnoho menej negatívnych dopadov na lesníctvo, ak by sme dokázali nazerať naň tak, ako to dokázal prof. Opletal. Nuž, história je veľmi múdra kniha. V súvislosti s tým si dovoľím citovať britského premiéra Winstona Churchila: „Čím ďalej dovidíte do minulosti, tým jasnejšie uvidíte budúcnosť.“

Prajem Vám príjemné čítanie

Peter Gregor

Anketa

Stanislav Bečik, minister pôdohospodárstva SR

Pri vzniku Československa vznikla aj

štátna lesnícka organizácia, ktorá nadviazala na organizačné členenie erárnych lesov rozpadnutej monarchie, pričom správa štátnych lesov a majetkov bola začlenená do jedného z oddelení pražského ministerstva pôdohospodárstva. To poukazuje aj na historický súvis poľnohospodárstva a lesníctva. Správa a organizácia tak územne rozsiahleho štátneho podniku v podmienkach dvadsiatych rokov 20. storočia bola v prostredí strednej, ale aj západnej Európy ojedinelá. Zaujímavosťou napríklad je, že už vtedajšie zákonné úpravy obhospodarovania lesov určovali povinnosť hospodáriť podľa lesných hospodárskych plánov, čo je zakotvené aj v súčasne platných všeobecne záväzných právnych predpisoch a je základnou podmienkou pre trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov. Vznik Československa v roku 1918, a s tým súvisiaca nutnosť zabezpečiť obhospodarovanie

Spýtali sme sa:

Aký význam mal vznik spoločného štátu Čechov a Slovákov v októbri 1918 pre lesníctvo a obhospodarovanie lesov?

lesov na potrebnej úrovni v podmienkach vznikajúceho štátneho útvaru preukázal pripravenosť a zároveň aj schopnosť lesníkov pružne reagovať na zmeny, ktoré so sebou prináša čas.

Prof. Ing. Vilém Podrázský, CSc. dekan, Česká zemědělská

univerzita v Praze Fakulta lesnická a dřevařská

Vznikem samostatného Československa vznikly podmienky pro plný rozvoj všech aspektů lesnictví. Pro vlastní praxi lesního hospodářství alespoň v českých zemích větší změny nenastaly – zůstala většinou zachována kontinuita hospodaření u všech forem majetků, včetně velkých lesních statků. Ve slovenské a podkarpatské části pak došlo k nástupu větší exploatace lesního bohatství, což na jedné straně mohlo přispět k hospodářskému oživení, někdy to však mělo příliš exploatační charakter s příznaky negativní konjunktury i následné recese. V oblasti lesnického školství pak došlo k plnému rozvoji všech stupňů, u vysokoškolského stupně pak vůbec k institucionalizace univerzitního stupně, třebaže styl a úroveň byla stejná jako na sousedních fakultách (Vídeň, Tharandt,

Banská Štiavnica). Vznikala literatura v národním jazyce. Lze říci, že po vzniku samostatného Československa došlo k vytvoření národního lesnického školství na evropské úrovni – chápáno v rámci celého společného státu.

Ing. Tibor Lebocký, poslanec NR SR, prezident SPZ

Zmeny

štátoprávneho usporiadania vždy prinášajú nevyhnutnosť vytvorenia novej legislatívy. Tieto procesy určitú dobu trvajú a prechodné obdobie tzv. "bezprávia", kedy už neplatia staré legislatívne normy a ešte nie sú ani nové legislatívne normy, obyčajne zneužívajú určité skupiny ľudí vo svoj prospech. Táto skutočnosť sa negatívne prejavila v nekontrolovanej ťažbe dreva aj po roku 1918, našťastie trvala len krátko. Medzi priority každého nového štátu patrí aj urýchlené usporiadanie pozemkového vlastníctva. V tomto smere tzv. „Záberový zákon“ prijatý v r. 1919 riešil problematiku pozemkov v dvoch fázach. V prvom poľnohospodársku pôdu a v druhej aj lesnú pôdu. Limit 150 ha poľnohospodárskej pôdy a 250 ha pôdy celkom bol pre vlastníka určitou hranicou s tým, že ostatná pôda bude rozdelená pre drobných bezzemkov. K rozparcelovaniu lesnej

pôdy našťastie nedošlo, lebo by to bolo spôsobilo obrovské problémy s ďalším efektívnym obhospodovaním lesa. Túto skutočnosť možno hodnotiť pozitívne. Uvedeným zákonom bol výrazne eliminovaný aj vplyv zahraničných vlastníkov na obhospodarovanie lesov na území bývalého Československa.

Ing. Jiří Truhlář, CSc. Školní lesní podnik Masarykův les Křtiny, MZLU v Brně

Vznikem spoločného štátu Čechů a Slováků v říjnu 1918 došlo v lesnictví k vytvoření podniku Československé státní lesy a statky. Převážná část státních lesů byla na Slovensku a tehdejší Podkarpatské Rusi. Prvním generálním ředitelem nově vzniklého podniku byl Ing. Josef Opletal, pozdější profesor Vysoké školy zemědělské v Brně. Ve funkci generálního ředitele se po svých bohatých odborných zkušenostech z předchozího působení v rumunské Bukovině zásadně postavil proti uzavření dlouhodobých smluv na těžbu dřeva ve státních lesích akciovými společnostmi a raději se vzdal funkce generálního ředitele. Širokou objasňovací kampaní v tisku i v parlamentu se mu podařilo uzavření smluv zabránit a tak zachránit státní lesy, zejména na Slovensku, před rozsáhlou exploatací.

(dokončení na str. 9)

Vznik Československa a štátne lesy

Od lesov kráľovských...

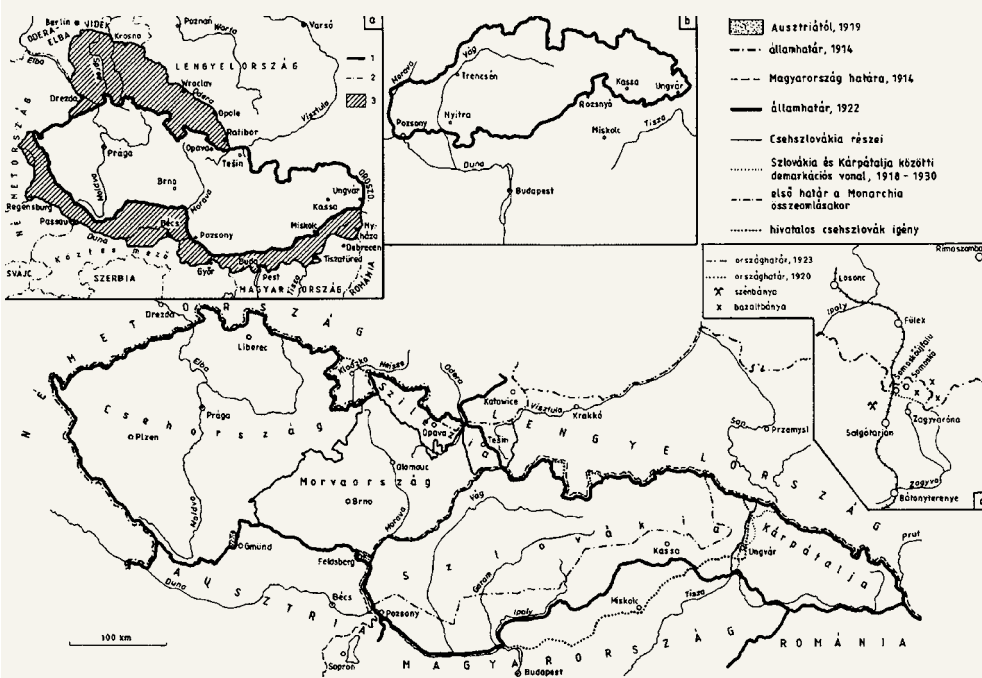
Lubica MILANOVÁ, Viktória JÓZSOVÁ

Koniec 19. a začiatok 20. stor. bol obdobím značného rozvoja lesníctva. Ukázala sa opodstatnenosť samostatného lesníctva v národnom hospodárstve. Zavádzanie stále efektívnejších metód do lesného hospodárstva prinášalo očakávané výsledky. Trvalá obnova lesa sa stávala samozrejmejšou a zachovanie zdravého lesa nasledujúcim generáciám každodenným cieľom. Rozvíja sa lesnícke školstvo a veda, rozširuje sa odborná lesnícka literatúra. Tento na pohľad ideálny stav prerušili roky prvej svetovej vojny a následný nástup nových spoločenských pomerov, ktorým sa muselo prispôbiť aj lesníctvo.

Rok 1918

Národ svobode zle rozumie, svobodu nerozlišuje, vlastne nerozoznáva od svobody, myslí, že má svobodu neobmedzenú. Značne začal pustošiť krásne lesy – majetok to drahocenný, škody urobil veľké, zvlášť v revíroch Sl. Lupča a revire Šalková dielach kde spustošili v celku 1000 – 2000 kusov kmeňov 80 – 120 ročného porastu. V zásobách palivového dreva odcudzili 200 – 300 m bukového paliva. Páchatelia boli väčšinou zistení a súdu oznámení. Následok je to doby poválečnej, keď všetko obyvateľstvo je rozhorčené nad špatným osudom samého seba. Zvlášť národ slovenský, ktorý túžobne čakal po oslobodení – v ktorom sa neočakávane ocitol - keď splnené boli nádeje oslobodenia, pomery boli rozhárané – revolúčne, že to bol len chvíľkový zápal - keď neskoršie obyvateľstvo nahliadlo a krádeže sa zmenšili, že škody tak spôsobené sú značné, v čom utrpí celé národohospodárstvo, zvlášť zo stanoviska lesníckeho.

Pamätník (pamätňá kniha) lesnej správy v Slov. Lupči začatý rokom 1892 (OZ Slovenská Lupča)

Októbrové udalosti roku 1918 znamenali pre Slovákov obrovskú zmenu. Po približne štyroch storočiach trvania zanikla Rakúsko-uhorská monarchia a zároveň, ako povedal čelný predstaviteľ Slovenskej ľudovej strany Andrej Hlinka, „nevydarilo sa ani tisícročné manželstvo s Maďarmi“. Dňa 28. októbra 1918 bola v Prahe vyhlásená Česko-slovenská republika a následne 30. októbra prijala Slovenská národná rada v Martine Deklaráciu slovenského národa, ktorou sa Slovensko pripojilo k samostatnému Česko-slovenskému štátu. Na území Slovenska prevzal najskôr vládu minister s plnou mocou pre správu Slovenska

Vavro Šrobár spolu so svojimi referentmi. Až v roku 1928 sa na Slovensku vytvorila funkcia krajinského prezidenta a bolo zvolené vlastné zastupiteľstvo. Vývoj mladého centralisticky riadeného štátu, ovplyvneného práve prebiehajúcimi medzinárodnými udalosťami medzi západom a východom republiky, značnými administratívnymi a hospodárskymi rozdielnosťami na jeho území, rôznymi národnostnými, kultúrnymi a politickými požiadavkami bol nesmierne zložitý. Slovensko však po prvýkrát v dejinách dostalo svoje jasné hranice. Na jeho území sa začal budovať demokratický systém, začal sa prebúdzat slovenský

List vládneho referenta štátnym lesným úradom

politický a spoločenský život, budovalo sa školstvo a veda, rozvíjala sa kultúra a dvíhalo národné vedomie. V týchto zmenených podmienkach sa naštartoval rozvoj slovenského lesného hospodárstva.

„Ve chvíli, kdy se scházíme k společné práci, mám za vhodné, abychom si vytkli cíl, za kterým jest nám se ubíratí. Vůdčí hvězdou veškerého našeho myšlení a konání musí býti společná pevná vůle usilovně pracovati k prospěchu nám svěřeným státních lesů a statků. Náš mladý stát od nás očekává věcnou a jen věcnou práci...“

Stává se, že při osobních změnách v úřadech podrobují nastupující funkcionáři své předchůdce kritice a to někdy kritice jednostranné, anebo dokonce nespravedlivé. Vidí jen vadné stránky a chyby svých předchůdců, hlásají, že všechno musí býti jinak, lepší a že všude třeba reform. Nedopouštějme se této chyby, budme jako odborníci spravedliví k našim předchůdcům, doznejme, že dřívější správa byla dobrá a že naši maďarští kolegové měli mnohá dobrá zařízení, kterých jsme ve starém Rakousku postrádali. Stav lesů tohoto ředitelství je, pokud jsem informován, dobrý, a dopustili bychom se nevděku, vůči našim předchůdcům, kybychom to neuznali. Žádné lidské dílo není dokonalé a nenajdou se lesy, o kterých by bolo možno říci, že jsou vrcholem dokonalosti. Lesní hospodářství je činnost plynulá, pracovní klid v lesích znamená úpadek a proto pokračujme na základech, které nalézáme bez otálení, avšak i bez překotnosti. Hlavním polem naší činnosti budíž pěstování a ochrana lesů, neboť dle úspěchů na tomto poli poznávají se pokrokoví lesníci, kterými chceme zůstatí.“

Výňatok z prejavu Ing. J. Opletala k svojim zamestnancom pri nástupe do funkcie riaditeľa štátnych lesov a statkov v Banskej Bystrici 23. júla 1919. (Opletal, J.: *Moje paměti, díl II., Brno 1951*).

Rozloha Česko-slovenskej republiky bola 14 351 190 ha. Lesná plocha zaberala 4 662 790 ha, z toho na území Slovenska bolo 1 658 635 ha, čo predstavovalo 33,84 % z jeho rozlohy. Štát prevzal logicky vlastníctvo eráru a ten sa stal základom lesného majetku štátu. I keď podiel tohto jednotne organizovaného lesného celku nebol vysoký, predstavoval jediný niekoľko storočí budovaný a neustály sa rozvíjajúci systém lesných správ (predtým úradov) so záujmom zveladenia a ochrany tohto dôležitého hospodárskeho celku.

Následnými zákonnými krokmi sa jeho plocha zväčšovala. V tridsiatych rokoch už štát vlastnil na Slovensku 19,3% z celkového množstva lesov. Hneď od začiatku naviazala vznikajúca československá štátna lesná organizácia na pôvodné organizačné členenie erárnych lesov rakúskej i uhorskej časti monarchie. Správa štátnych lesov a majetkov sa začlenila do jedného z oddelení ministerstva pôdohospodárstva v Prahe. V roku 1921 prevzalo funkciu tohto oddelenia Generálne riaditeľstvo štátnych lesov a majetkov ako VIII. odbor ministerstva. Promptne reagovalo aj lesnícke zákonodárstvo. V decembri 1918 odsúhlasilo Národné zhromaždenie v Prahe zákon č. 82 o dočasnej ochrane lesov, ktorým sa na Slovensku obnovila platnosť uhorského zákonného článku 31 z roku 1879 a zákonného článku 19 z roku 1898. Pre české krajiny naďalej platil ríšsky zákon č. 250 z roku 1852. Zmyslom tohto legislatívneho kroku bolo najmä zabezpečenie pokojného prechodu štátnych lesných organizácií do právomoci nového štátu a zabránenie pustošeniu a drancovaniu lesov. Lesníctvo bolo vystavené, najmä na Slovensku v súvislosti so zložitými sociálno-hospodárskymi pomermi roľníkov v prvých rokoch existencie ČSR, rozličným tlakom, ktoré vynesli do popredia otázku rozširovania pasív na úkor lesných porastov. Vykonávacie nariadenie Ministra s plnou mocou pre správu Slovenska z roku 1919 č. 90/2708 zem. (tzv. Šrobárov zákon) znamenalo pre slovenské lesy skutočnú skazu. Nielenže sa umožnilo pasenie vo všetkých lesoch starších ako 20 rokov, ale navyiac aj premena lesnej pôdy na pasienkovú. Toto „riešenie“ pretrvalo až do roku 1960, kedy sa pasenie v lese jednoznačne zakázalo. Druhým nebezpečenstvom lesného hospodárstva v medzivojnovom období boli svojvoľné a nadmerné ťažby, po ktorých nasledoval nekontrolovateľný rozpredaj a export dreva. Vládnym nariadením č. 213/ 1920 Zb. sa upravilo zásobovanie obyvateľstva palivovým drevom i obchod s drevom. Dohľad nad obchodom s drevom vykonávala Česko-slovenská dreárska komisia.

Významným právnym predpisom v boji proti pustošeniu lesov bol zákon č. 37 z roku 1928 o dočasnej ochrane lesov a vládne nariadenie č. 97 z roku 1930, ktorým sa tento zákon vykonával. Zachovali platnosť hospodáríť podľa hospodárskeho plánu a rozšírili povinnosť vypracovania hospodárskych plánov na všetkých vlastníkov, ktorých lesný majetok bol väčší ako 50 ha. Išlo o dôležitý krok k realizácii usporiadaného lesného hospodárstva. ■

„V lásce k našim lesům nechť se prolíná láska k naší vlasti“

Ing. Josef Opletal (1863 - 1953)

Jiří JUNEK

Rodák z moravského Studence u Prostějova, absolvent lesníckej fakulty ve Vídni, prvni lesníckej krúčky v Ratajích nad Sázavou v Čechách, kariéra lesníka v Bukovině, prvni podnikový ředitel Státních lesů a statků v Banské Bystrici, generální ředitel tohoto podniku v Praze, profesor lesníckej fakulty v Brně. Toto byla životní a lesnícká pouť jednoho z nejvýznamnějších československých lesníků - Prof. Ing. dr.h.c. Josefa Opletala. Koho jiného s takovým širokým rozhledem a zkušenostmi bychom měli při připomínce začátků československého lesnictví připomenout?

Významnou část života pan profesor prožil na Bukovině - do roku 1918 součástí monarchie. Dosáhl tam významného profesního i společenského postavení. Jeho teoretické i praktické práce při rozvoji lesního dopravnictví byly využívány i na území Slovenska.

Měl nabídky působit ve vrcholné funkci při řízení lesního hospodářství v Rumunsku, pod které podstatná část Bukoviny přešla. Po válce a vyhlášení samostatného československého státu však uvítal možnost být u zrodu československého lesnictví.

Ředitel Ing. Opletal nevynechal žádné příležitosti, aby se dostal do lesa, mezi lidi, mezi lesníky. Zmiňuje se o tom i ve svých pamětech:

„Nejméně dva dny v týdnu zajížděl jsem do lesních okresů. Vyjelo se ráno za svítání a vracel jsem se, když v Banské Bystrici již dávno hořela světla. Dle svého zvyku na Bukovině chodíval jsem celý den s příslušným lesním personálem z údolí do údolí, od porostu k porostu, zhlédl školky, kultury, těžební plochy, skladiště dřeva, myslivny, hájenky a jiné budovy, zastavil se u každé pracovní skupiny v lese, vyslechl lesní personál, dělníky a osadníky, dal se o všem informovat, na místě probatovaly se všechny četné záležitosti, které se naskytly v průběhu pochůzek, takže po mém odjezdu měl lesní personál plné ruce práce, aby provedl všechno to, co bylo usneseno a nařízeno.

Již koncem roku 1919 nebylo v oblasti ředitelství koutu, který bych nebyl prošel, nebylo lesního zaměstnance, kterého bych nebyl osobně poznal, a nebylo dělníka v lese, který by nebyl znal mne.

To prospělo též k usnadnění administrativy ředitelství, neboť jsem mohl udílet úřednictvu přesné pokyny, takže se tím dostalo složitě ústrojí ředitelství do řádného chodu. Stal jsem se tedy kapelníkem, dle jehož taktovky se řídil zaměstnanecký sbor.“

Ve funkci generálního ředitele Státních lesů a statků Ing. Opletal zamezil vyrábění slovenských a podkarpatských státních lesů vytěžením a prodejem 30 milionů m³ dříví dřevařskou firmou po dobu 20 let.

Osobnost lesníka Ing. Opletala si připomněli lesníci Lesů Slovenské republiky, s. p. 27. 4. 2007, kdy při příležitosti Lesnických dní odhalili Ing. Josefu Opletalovi ve vstupní hale banskobystrického ředitelství LSR, s. p. pamětní tabuli. Jsou na ní i tato slova:

„Bol to odborník s vysokou morálkou a zmyslom pre poriadok a estetiku. Vďaka tomu sa mu v chaotickom popravratovom období podarilo zaviesť do práce tunajšieho lesného riaditeľstva poriadok a systém. V osobe praktického lesníka Josefa Opletala vidíme pokračovateľa diela, ktoré 100 rokov pred ním v lesoch banskobystrického regiónu začal Jozef Dekret Matejovic.“ ■

Jak vznikaly státní lesy na Záhorí?

Jiří JUNEK

Zajímavá kapitola vzniku státních lesů při zrodu společného státu – Československa – se udála na Záhorí na pomezí nynějšího Slovenska a Moravy. Mezi řekou Moravou a pohořím Malých Karpat byla většina území Záhorí rozdělena mezi hradní panství, která se utvořila okolo hradů Holíč, Šaštín, Korlát, Ostrý Kameň a Plavecký hrad. Území mimo ně patřila městům a drobné šlechtě.

Panství Šaštín a Holíč měla od středověku společné majitele. Od roku 1489 to byli Czoborovci, kteří je v roce 1736 prodali panovníckému rodu – Františkovi Lotrinskému a jeho manželce Marii Terézii. Ještě před vydáním lesního řádu Marii Terézií v roce 1769 se na Záhorí setkáváme s lesním hospodářským plánováním. Nejvíce dokladů o vývoji hospodářské úpravy lesů se zachovalo právě z panství Šaštín a Holíč. V roce 1761 byl proveden popis a zařízení lesů a byl vyhotoven lesní hospodářský plán lesním radou Josefem Opitzem a lesním správcem Františkem Flameckem. Je to nejstarší známý lesní hospodářský plán na Slovensku.

V roce 1918 byla tato panství zkofiskována a začleněna do podniku Československé státní lesy se správami v Holíči a v Šaštíně. Organizace záhorského lesnictví procházela jako i jinde pestrým vývojem. Obě správy státních lesů patřily do roku 1935 pod Ředitelství státních lesů a statků v Praze – Bubenči. Tehdy přešly pod ŘSL v Hodoníně, v letech 1939 – 1945 patřily pod ŘSL Žarnovica. V roce 1949 vznikl Lesní závod Šaštín, v r. 1952 byla vytvořena Správa lesního hospodářství Šaštín a Stupava a těžební obvody Holíč a Rohožník. Tento systém se však neosvědčil, proto byl v roce 1956 znovu vytvořen Lesní závod Šaštín s jedenácti polesími. V roce 1974 byla polesí sloučena do čtyř lesních správ. V roce 1999 vznikl státní podnik Lesy Slovenské republiky. Současná organizační struktura Odštěpného závodu Šaštín je rozdělena na Lesní správy Šaštín, Gbely, Holíč, Moravský Sv. Ján, Malacky, Soľoňnica a Lozorno.

Za devadesát let státního lesnictví na Záhorí se zde vystřídalo několik generací lesníků, kteří věnovali svoje síly a mnohdy i zdraví péči o les. Mnoho lidí na Záhorí je ekonomicky a sociálně spoleno s prací v lese. Tak jako i v jiných oblastech Slovenska les byl a stále je zdrojem jejich obživy, a proto si jej váží a dbají na to, aby lesa neubývalo a nezhoršoval se jeho stav. Díky za devadesát let poctivé práce záhorských lesníků a lesních dělníků ve státních lesích. ■

Za použití textu publikace „Z histórie lesov Záhoria“ věnované jejím spoluautorem Ing. Norbertem Galčíkem

Banská Bystrica
- budova Státních lesů a statků - 1919

Zvolen a rok 1918

Deväťdesiate výročie vzniku Československej republiky si Lesnícke a drevárske múzeum vo Zvolene pripomenulo 30. októbra 2008 otvorením dvoch výstav. Výsostne zvolenskú s názvom Zvolen a rok 1918 pripravilo múzeum s finančnou podporou Mesta Zvolen. Druhá výstava s názvom Sokol v Čechách, na Slovensku a v Amerike vznikla v minulom roku v Štátnej vedeckej knižnici v Košiciach s finančnou podporou MZV ČR a MK SR a vo Zvolene bola reprizovaná vďaka Českému spolku vo Zvolene. Autorkou tejto výstavy je Mgr. Daniela Slezáková, ktorá výstavu aj osobne na vernisáži prezentovala. S jej dovoľením ju múzeum rozšírilo o materiál venujúci sa sokolskému hnutiu vo Zvolene.

Výstava Zvolen a rok 1918 mapuje prostredníctvom zbierok, fotografií, archívnych dokumentov, dobových novín a časopisov udalosti na pôde mesta v rokoch 1900 – 1928. Takto úzko a výsostne regionálne bola táto téma spracovaná a prezentovaná po prvýkrát. Vďaka archívnemu výskumu priniesla značné množstvo nových informácií a pohľadov na dejiny Zvolena. Je len zaujímavosťou a pre nás ďalším potvrdením výhodnosti spojenia úzkej regionálnej vlastivednej problematiky (dokumentácia zvolenskej histórie a kultúry) s celoslovenskou špecializáciou (dokumentácia lesníckej histórie a kultúry), že dôležitý archívny materiál k dejinám Zvolena pred rokom 1918 objavila Mgr. T. Figurová pri výskume života a diela lesníckeho historika a účtovníka štátnych lesov v Banskej Bystrici Júliusa Bartáka a to pri príprave výstavy Historici slovenského lesníctva. Objav takéhoto historického písomného prameňa si dovoľme prirovnať k objavu cenného historického pokladu.

Samotná výstava je rozdelená chronologicky na niekoľko častí.

Prvá časť približuje obraz priemyselne sa rozvíjajúceho Zvolena na začiatku 20. storočia v období tvrdej maďarizácie. Zameriava sa predovšetkým na malú skupinu slovenských národovcov, ktorú viedol advokát Dr. Ján Vesel – predseda Okresného výboru Slovenskej národnej strany, zakladateľ a správca Zvolenskej ľudovej banky. Spolu so svojimi spolupracovníkmi Dr. Ludovítom Medveckým, Dr. Vladimírom Fajnorom a Viliamom Paulínyom dokázali premeniť prevažne maďarský či maďarónsky Zvolen na významné centrum slovenského hospodárskeho a kultúrneho života.

Dôraz položila výstava v druhej časti

Lubica MILANOVÁ

na jednu z významných zvolenských budov, ktorá sa stala miestom stretávania i politického rokovania predstaviteľov slovenského národného života, miestom vzniku a rozvoja jediného slovenského peňažného ústavu v meste, miestom vydávania slovenských novín a miestom kultúrnych aktivít národne uvedomelých a treba povedať i odvážnych Zvolenčanov. Bola i miestom, kde sa rodila moc miestnej Národnej rady a následne z nej sa riadil, organizoval i finančne zabezpečoval lokálny slovenský prevrat. Samozrejme hovoríme o budove, pre mnohých Zvolenčanov stále neznámej, Zvolenskej ľudovej banky na Hviezdoslavovej ulici vo Zvolene. Dnes sa v jej priestoroch nachádza reštaurácia Academic.

Tretia časť výstavy sa venuje 1. svetovej vojne. Fotografie priamo z frontu pochádzajú z albumu národovca rímsko-katolíckeho farára Jozefa Kačku, ktorý žil a je pochovaný na neďalekom Sliachi.

Štvrtá časť ponúka udalosti prelomového roku 1918, keď vznikla miestna Národná rada na čele s lesným inžinierom vo výslužbe Emilom Rothom. Za zmienku stojí i ďalšie významné osobnosti zvolenského regiónu, predovšetkým evanjelický farár v Dobrej Nive Ján Slávik a rímsko-katolícky farár v Bacúrove Karol Anton Medvecký, ktorí boli 30. 10. 1918 v Martine a svojimi podpismi potvrdili prijatie Deklarácie slovenského národa. K obsahu tejto výstavnej časti patrí aj príchod československého vojska do Zvolena a jeho nasadenie proti Červenej armáde Maďarskej republiky rád, ktorá v júni 1919 prenikla do Zvolena. Jej oslobodzovacie boje viedol plukovník Josef Šnejdár, ktorý bol ubytovaný v Banskej Bystrici v budove štátnych lesov - dnes Generálne riaditeľstvo Lesov SR, š.p.

Posledná časť výstavy prezentuje atmosféru Zvolena v prvom desaťročí existencie ČSR. Mesto sa v tomto období doslova kultúrne prebudilo k životu. Významný vklad Zvolena a jeho aktívnej skupiny národovcov pri vzniku republiky bol ocenený aj povýšením Zvolena za sídlo XVIII. župy Pohronskej.

Výstava prináša pohľad na dobu vzniku a rozvoja prvej republiky na území Slovenska, ktorá bola dôležitým a prirodzeným stupňom vývoja slovenského národa so všetkými plusmi a mínusmi k nemu prináležiacimi. ■

Mgr. Lubica Milanová,
spoluautorka výstavy

Július Barták, historik lesníctva

Lesy a vznik republiky očami historika lesníctva

Tatiana FIGUROVÁ

Rok 1918 znamenal zásadný prelom vo vývoji Slovenska. Vznikla ČSR a hoci vieme, že spojenie s Českom nebolo jedinou alternatívou ako riešiť budúce štátoprávne postavenie Slovenska, dnes je už neodškriepiteľným faktom, že vznik Československej republiky znamenal pre Slovákov vyslobodenie z nerovnoprávného postavenia v Rakúsko – uhorskej monarchii. Tohtoročné deväťdesiate výročie vzniku republiky sa stalo pre Lesnícke a drevárske múzeum Zvolen výzvou pripomenúť si významnú historickú udalosť zaujímavou a podľa možnosti reprezentačnou formou. Pripravili sme výstavu Zvolen a rok 1918, o ktorej čitateľa v tomto čísle informuje spoluautorka výstavy a vedúca LDM Zvolen Mgr. Lubica Milanová. V predchádzajúcich dvoch rokoch sme počas prípravy tejto výstavy absolvovali základný výskum v archívoch a knižniciach s cieľom získať viac informácií o udalostiach roka 1918 v našom regióne. Treba povedať, že problema-

Z výstavy Zvolen a rok 1918

tika zatiaľ nie je komplexne spracovaná a tak sa naše vedomosti mohli opierať len o doteraz známe čiastkové štúdie. Počas výskumu sme sa sústredili najmä na mesto Zvolen ako jedno z centier slovenského národného hnutia na Pohroní. Táto výskumná úloha sa termínovo šťastne prelínala s ďalšou priebežne spracovávanou témou – životom a dielom osobností lesníckej histórie, ktorú si vo forme výstavy mohli v týchto dňoch pozrieť návštevníci a pracovníci GR Lesov SR. Jednou z tu predstavených osobností je Július Barták, historik lesníctva, ktorý začína ako účtovník na bystrickom lesnom riaditeľstve v roku 1917 a ktorého záujmy boli veľmi široké. Vďaka štúdiu v relatívne veľkom osobnom fonde Júliusa Bartáka v SNA v Bratislave sme sa dozvedeli, že sa, okrem iného, venoval i téme prevratu v roku 1918 na Pohroní. Materiál zostal v rukopise, Bartákovi sa, zrejme nepodarilo prácu vydať. V jeho osobe sa však vzácné stretol lesník, historik a pohronský rodák. Vo fonde sme našli zaujímavý materiál týkajúci sa histórie Pohronia, samotného Zvolena i histórie lesov na Slovensku.

V prelomovom roku 1918 spravovalo Uhorské kráľovské lesné riaditeľstvo v Banskej Bystrici lesnú plochu s rozlohou 92 574 ha, išlo o najväčšiu plochu medzi štátnymi majetkami na Slovensku. Organizácia tunajšej lesnej služby pozostávala z centrálnej správy v Banskej Bystrici a z vonkajšej výkonnej služby. Na čele úradu v Banskej Bystrici stál riaditeľ. Ústredie v Banskej Bystrici riadilo prácu osemnástich lesných správ a správu lesných železníc v Čiernom Balogu.

Podľa správy Riaditeľstva štátnych lesov a majetkov v Banskej Bystrici, ktorá sa nachádza v Štátnom archíve Banská Bystrica a sumarizuje prvé desaťročie trvania Československej republiky, prvá svetová vojna (1914-1918) výrazne utlmila lesné hospodárstvo a obmedzila obchod s drevom. Ten riadili priamo ministerskí úradníci v Budapešti. Ešte zložitejšia situácia nastala v lete 1918, keď sa v lesoch túľalo mnoho ruských zajatcov a ozbrojených dezertérov. Na rozdiel od číhajúceho nebezpečenstva v horách, v centrále v Banskej Bystrici panoval vcelku pokoj. Začiatkom decembra 1918, už po vzniku republiky si riaditeľstvo na pokyn veliteľstva banskobystrickej občianskej stráže zriadilo zvláštnu vlastnú ozbrojenú stráž. Osadenstvo centrály si podľa uvedenej správy začalo zvykať na nové pomery a dalo sa **pilne do osvoje-**

nia si slovenského jazyka. Úradovanie v slovenčine sa začalo už koncom novembra, **lebo pre nedostatok potravných článkov tieto bolo možné zadovážiť si len slovenským dopisovaním.** Na tomto mieste bude zaujímavé uviesť, ako hodnotí vo svojom rukopise bystrické riaditeľstvo lesov v čase monarchie Július Barták: **V Banskej Bystrici pracovala mocná klika maďarská už oddávna, mala svoju tradíciu, v prostriedkoch a spôsoboch bola nevyberaná. K dispozícii jej stáli úrady župnej politickej správy, všetci notári, so slúžnymi na čele. Dobre organizovanú oporu mali maďarské vládne kruhy v úrade lesného riaditeľstva v Banskej Bystrici pre celú oblasť Zvolenskej stolice. Čo nevykonali slúžni, notári a maďarskej myšlienke oddaní richtári ... dokončili dôkladne lesní správcovia a horári. ... robotníci existencie boli celkom závislí od lesníckych úradníkov...**

Počas obsadzovania Slovenska československým vojskom prebiehalo aj začleňovanie štátnych úradov a podnikov pod správu novovzniknutej republiky. Riaditeľstvo v Banskej Bystrici prevzali začiatkom januára 1919 vládou poverení komisári Ing. Jindřich Racka, vládny radca, Karel Dušek, ministerský radca, Ing. Jindřich Duras, vrchný lesný radca a hlavný účtovný radca Jaromír Hlaváček. Začiatkom marca prevzal úrad Ing. Július Jindra, vrchný lesný radca. Úradovalo sa slovensky, maďarsky a podľa potreby i nemecky. Pod Jindrovým vedením sa na úrade realizovali personálne zmeny a pričádzali noví zamestnanci.

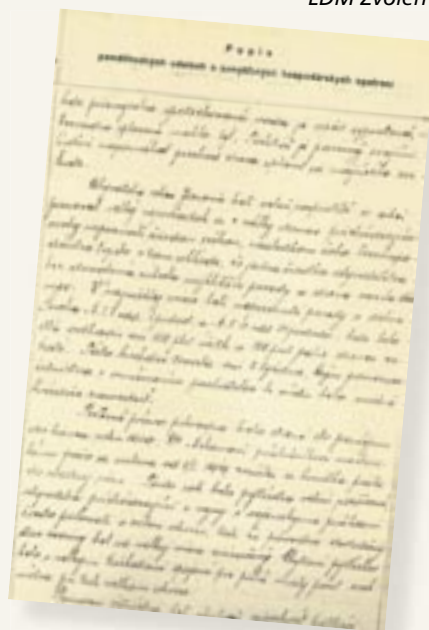
Život sa postupne dostával do normálnych kolají, opäť ho však narušil pokus Maďarska o zvrátenie vývoja začiatkom leta 1919. Červená armáda vpadla na územie Slovenska, boje priniesli so sebou straty na životoch i materiálne škody. Postihnuté boli aj štátne lesy a pre vojnové operácie boli na takmer pol roka prerušené lesohospodárske práce.

Silným impulzom do práce sa stal príchod nového riaditeľa, ministerského radcu Ing. Jozefa Opletala v júli 1919. Správa Riaditeľstva štátnych lesov a majetkov v Banskej Bystrici jeho pôsobenie vo funkcii riaditeľa hodnotí nasledovne: **...definitívne usporiadal zamestnanecké veci, zodpovedne miesta obsadil náležite. Pri svojom účinkovaní za najťažších okolností dokázal sa**

výborným prednostom veľkej korporácie, vynikajúcim, na slovo vzatým lesohospodárom a organizačným talentom, ktorým jeho znamenitým vlastnostiam je čo ďakovať, že celé lesohospodárstvo tohto riaditeľstva dostalo sa do riadnych kolají.

Riaditeľstvo štátnych lesov a majetkov v Banskej Bystrici po desiatich rokoch práce v nových pomeroch konštatovalo, že lesné hospodárenie prebieha podľa tých istých zásad ako pred vojnou, ale je intenzívnejšie, racionálnejšie, samostatnejšie a dosahuje vyšší finančný efekt. ■

Mgr. Tatiana Figurová
LDM Zvolen

Pamätník lesnej správy v Jasení

Tabuľa

(pokračovanie zo str. 3)

Ing. Jiří Novák,
generálny riaditeľ
štátneho podniku
Lesy České republiky

Společné základy
odvětví lesního
hospodářství bývalého

Československa byly položeny minimálně již v 19. století, kdy říšský lesní zákon z roku 1852 začal ovlivňovat lesnické hospodaření v našich historických zemích. Podobně tomu byl i s následnou lesnickou legislativou, byť přírodní podmínky jsou rozdílné, což je i vyjádřeno podílem zastoupení jehličnatých a listnatých dřevin.

Lesnicko-politické a ekonomické problémy provází naše země podobně od vzniku společného státu až do současné doby, kdy odvětví prochází procesem hledání optimálních způsobů zabezpečení všech funkcí lesa a forem jeho obhospodařování. Celá řada problémů je totožná a zákonitě vede k hledání všech dostupných forem spolupráce. Principiálně pracujeme v rámci LH se stejnými zdroji, které tvoří les, vlastníci, personál a stát.

Jarmila Tkáčová,
poslankyňa NR SR

Na utváranie
slovenského lesníctva
malo vplyv viacero
historických udalostí.

Vážim si reformátorské

počiny Márie Terézie, ktoré aj v Uhorsku zaviedli modernejšie spôsoby lesníctva, znamenali počiatok ochrany lesov a sústredili výučbu lesníctva i správu lesov na strednom Slovensku, okolo Banskej Bystrice. Či Jozefa Dekret-Matejovie, komorského lesmajstra, ktorý už takmer pred dvesto rokmi presadzoval, že les sa môže ťažiť iba vtedy, ak sa zároveň aj obnovuje. Vznik prvej ČSR bol impulzom vzniku štátneho lesníctva, keď po prvej pozemkovej reforme sa základom štátneho lesného majetku stal erár. Hlavná náplň činnosti štátnych lesníkov bola zameraná v pestovaní a ochrane lesov. Legislatíva priniesla zákony proti pustošeniu lesov, ich vypásaniu, či povinnosť hospodárskych lesných plánov pri lesných pozemkoch nad 50 ha. Po spojení do celoštátneho podniku štátnych lesov sa konsolidované lesné hospodárstvo stalo silným ekonomickým článkom Československa.

László Miklós,
poslanec NR SR

Rozhodne sa necítim
byť expertom pre dejiny
lesníctva. V zásade
mám názor, že lesnícka
prax v Československu

prevzala pozitívne a na tú dobu pokrokové črty lesného hospodárstva Rakúsko-Uhorska, ktoré nieslo moderné prvky už od čias reforiem cisárovnej Márie Terézie.

Nový generálny riaditeľ Lesníckej sekcie MP SR

V prvý novembrový deň sa novým generálnym riaditeľom Lesníckej sekcie Ministerstva pôdohospodárstva stal prof. Ing. Július Novotný, CSc.

Nový generálny riaditeľ Národného lesníckeho centra

5. novembra bol do funkcie generálneho riaditeľa NLC vo Zvolene vymenovaný doc. Ing. Jozef Konôpka, CSc.

Vernisáž výstavy

Ján MIČOVSKÝ

V historickej budove štátnych lesov v Banskej Bystrici sa ujíma pekný zvyk – využívať jej reprezentatívne priestory na usporadúvanie tematických výstav. Pozvánka na tú najnovšiu tento krát ohlásila príchod **HISTORIKOV SLOVENSKEHO LESNÍCTVA**. Stalo sa tak 24. októbra 2008 na slávnostnej vernisáži výstavy, ktorú pripravilo Lesnícke a drevárske múzeum zo Zvolena. Naši múzejníci v nej „okoloidúci“ ponúkli stručný, no nápaditý pohľad na elitu slovenského lesníckeho dejepisu. Elitu, ktorá sa už sama stala dôstojnou súčasťou lesníckej histórie: Andrej KAVULIAK, Pavel KORPEL, Juraj MARTINKA, Ján MADLEN, Július BARTÁK i nedávno zosnulý Jozef URGELA.

Slávnostný príhovor na vernisáži mal [Jozef Djubek,] organizačný riaditeľ podniku, ktorý dielo lesníckych historikov uviedol slovami: „*Mohlo by sa zdať, že vysoké tempo doby, ktorú žijeme nepraje pohľadu späť a núti nás pozeráť sa len dopredu. Kto sa však chce pozeráť do budúcnosti a vyhliadnuť si cez ňu tú najlepšiu cestu, ten musí dobre vedieť odkiaľ prichádza! A teda dobre poznať svoju minulosť. Pretože tu platí stará pravda – bez histórie niet budúcnosti. A platí navyše aj to, že kto o tejto pravde pochybuje, ten si bude musieť minulosť zopakovať ešte raz...*“

Na vernisáži, ktorú odborným slovom sprevádzala Tatiana Figurová, nechýbal hlas fujarky v podaní majstra Michala Fila, ani hlahol lesníce. Výstavu si môžete prehliaďnúť do 15. decembra, kedy ju nahradí nová, venovaná vianočnej pohľadnici. ■

Ing. Jozef Djubek

Vo štvrtok 5. novembra zastihla zamestnancov štátneho podniku LESY SR nečakaná, smutná správa: zomrel organizačný riaditeľ a predseda redakčnej rady časopisu Lesník Ing. Jozef Djubek. Odišiel vo veku, v akom sa neumiera, bez rozlúčky, nečakane.

Ing. Jozef Djubek sa narodil 22. marca 1965 v obci Rabča v okrese Námestovo. Od detstva prejavoval záujem o prírodu a o les, preto jeho rozhodnutie študovať na lesníckej škole bolo prirodzenou voľbou. V roku 1984 maturoval na Strednej lesníckej technickej škole v Liptovskom Hrádku, v roku 1992 promovoval na Lesníckej fakulte Technickej univerzity vo Zvolene. Pracoval v štátnom podniku Severoslovenské lesy Žilina na Odštepnom lesnom závode Námestovo ako lesník, technik ťažby, neskôr ako technik prípravy výroby. V roku 1994 sa rozhodol venovať sa podnikateľskej činnosti v lesníctve a v doprave a spracovaní dreva. Od 1. marca 2007 pracoval ako organizačný riaditeľ štátneho podniku LESY SR v Banskej Bystrici. Náhla smrť ukončila jeho životnú púť. V sobotu 8. novembra sa s ním poslednýkrát rozlúčili jeho najbližší i celá lesnícka verejnosť na cintoríne v jeho rodnej oravskej obci Rabča.

Ing. Jozef Djubek bol človek, ktorý sršal energiou, nepoznal prekážky ani únavu. Neúprosná ruka osudu spôsobila, že odišiel na večný odpočinok skôr, než to ktokoľvek očakával. Jeho pamiatka ostane navždy v srdciach jeho najbližších. ■

redakcia časopisu Lesník

Slovenský drevorubač tretí

Anita FÁKOVÁ

Tohtoročné 28. Majstrovstvá sveta v práci s motorovou pílou v Nemecku (2. - 6. októbra 2008) boli pre slovenských drevorubačov prelomové. Jaroslav Perveka zo Sihelného na Orave obsadil v kategórii odvetvovanie časom 19 sekúnd fantastické tretie miesto, pričom od víťaza tejto disciplíny – absolútneho majstra sveta zo Švajčiarska – ho delila len 1 sekunda! Tromfol tak aj víťaza slovenskej podoby tejto súťaže - Drevorubača 2008 – Jaroslava Kukuca z Liesku, ale aj ďalších 85 pretekárov z tridsiatich krajín sveta.

K favoritom týchto súťaží pritom dlhodobu patria Švédsko, Rusko, Nemecko, Fínsko či Taliansko. Slovenský

reprezentáciu na tohtoročných 28. Majstrovstvách sveta v práci s motorovou pílou okrem Jaroslava Perveku a Jaroslava Kukuca dopĺňali ešte Peter Brinda zo Žiliny a dorastenec Patrik Francúz z Oravského Veselého.

Súťažilo sa v piatich súťažných disciplínach: odvetvovanie, presný rez na podložke, kombinovaný rez, ťažba a výmena reťaze. Bonusom pre divákov bola doplňujúca disciplína - tzv. štafeta - ktorej výsledky sa však nezarátavali do výsledného súčtu bodov. Slovenský tím tak nakoniec skončil na celkovom dvadsiatom mieste, prvé tri pozície obsadilo Nemecko, Švajčiarsko a Lichtenštajnsko. ■

Pietny akt v lesníckom cintoríne

ME furmanov v Dobšinej

Peter GOGOLA

Peter GOGOLA

Druhé Majstrovstvá Európy furmanov sa uskutočnili v sobotu 11. októbra 2008 v priestoroch Žrebčína v Dobšinej. Nevýdaný počet zvedavých divákov z blízkeho i vzdialenejšieho okolia vytvoril skvelú atmosféru trinástim furmanom a ich koníkom prihlásených do súťaží z Čiech, Maďarska, Poľska a Slovenska (furmani z Nemecka a Rakúska svoju účasť tesne pred pretekom odvolali). Na pomyselných stupňoch víťazov stáli dvaja českí a jeden slovenský pretekár. Víťazom sa stal Oskar Sněhota z Českej republiky, druhú priečku obsadil jeho krajan Jan Blizňák a na treťom mieste skončil Slovák Ján Debnár.

Furmani a ich kone súťažili v troch disciplínach - prvou bol furmanský slalom, druhou práca s drevom a treťou disciplínou bol ťažký ťah. Súťažiaci Ján Debnár, furman z Handlovej, povedal: „**Je to moja obživa už osem rokov, ktorú vykonávam veľmi rád. Ale musí, jednoducho musí tam byť po celý život cit a vzťah k tým zvieratám.**“ Preteky boli atraktívne aj pre divákov. V dobšinskom

žrebčine sa ich zišlo neúrekom. Mnohí sa priznali, že sa ich pohľad na svet z chrbta štvornohých tátošov plne získal a obdivujú aj ich silu a vytrvalosť. Podľa furmanov oveľa náročnejšia, ako samotné preteky, je skutočná práca v lese. Podľa slov jedného z účastníkov preteku „**...svoje remeslo by ale za nič na svete nevymenili.**“ Organizátori Majstrovstiev Európy furmanov - Odštepny závod Revúca, Zväz chovateľov koní na Slovensku a mesto Dobšiná odviekli dobrú prácu.

Svojou účasťou poctil pretek aj minister pôdohospodárstva SR Stanislav Becik, znalec a milovník koní, ktorý bol svojho času predsedom Zväzu chovateľov koní na Slovensku. Ako uviedol vo svojom krátkom prejave na slávnostnom otvorení, Slovensko má najmenší počet koní v Európe v priemere na počet obyvateľov i vzhľadom na svoju rozlohu. Zároveň vyjadril presvedčenie, že podujatie pomôže pri popularizácii chovu koní u nás. ■

foto: Ing. Jozef Ropjak

Zvuk zvona, fujara a clivá ľudová pieseň navodili vo štvrtok 30. októbra v symbolickom lesníckom cintoríne vo Vydrowskej doline pri Čiernom Balogu pietnu atmosféru. Stalo sa už zvykom, že v predvečer pamiatky zosnulých si predstavitelia lesníckych organizácií položením vencov uctia pamiatku obetí lesov. Táto tradícia je vzdaním pocty ľuďom, ktorí v ťažkej, poctivej práci pre les prišli o to najcennejšie – o život. Spomienku a chvíľu piety umocňuje nápis na skale nad cintorínom: „**VEČNE IM SPIEVAJÚ LESY...**“ ■

O novom systéme finančného riadenia podniku s ekonomickým riaditeľom
Ing. Ľubošom NÉMETHOM

Viac zodpovednosti a samostatnosti

Jozef MARKO

Vedenie š.p. LESY SR sa rozhodlo využiť ako jeden z nástrojov eliminácie dopadov krízy na trhu s drevom a realizácie Projektu racionalizácie a zefektívnenia činnosti štátneho podniku LESY SR nový systém finančného riadenia. Prvýkrát hovoril o jeho skúšobnom štarte na tlačovej konferencii v Topoľčiankach začiatkom októbra generálny riaditeľ doc. Ing. RNDr. Jozef Mindáš, PhD. My sme o tejto problematike podrobne hovorili s ekonomickým riaditeľom Ing. Ľubošom Némethom.

Ako fungovalo finančné riadenie podniku doteraz? Čo všetko tento pojem vlastne zahŕňa?

- Základnou filozofiou finančného riadenia nášho podniku bolo a stále je zabezpečenie plnenia úloh štátneho podniku pri zachovaní jeho likvidity a solventnosti - predovšetkým na báze vlastných zdrojov. V prípade ich nedostatku aj na báze zdrojov cudzích, napríklad dotácií a úverov. Finančné riadenie podniku je dvojstupňové. Prvým stupňom je generálne riaditeľstvo, ktoré centrálnie riadi finančné hospodárenie podniku ako celku s určením úloh a hodnotením ich plnenia pre jednotlivé odštepne závody. Ďalej zabezpečuje prerozdelenie diferenciálnej renty vo vnútri podniku, riadi likviditu podniku, zabezpečuje dostatok externých finančných zdrojov vo väzbe na plánovaný a skutočný vývoj finančných tokov a riadi využitie voľných finančných prostriedkov podniku. Druhým stupňom sú odštepne závody. Tie samostatne vytvárajú a používajú finančné prostriedky, pričom samostatnosť OZ je limitovaná platným finančným plánom a plánom finančných tokov.

Nachádzame sa v období hľadania rezerv. Je zrejmé, že ak smerujeme k efektívnejšiemu systému finančného riadenia podniku, podarilo sa vám ich v doterajšom modeli nájsť. Kde konkrétne?

- Priebeh finančného riadenia podniku ako celku aj ako jednotlivých odštepných závodov je realizovaný cez systém Vnútropodnikovej banky (VPB). Súčasne používaný systém VPB bol prvýkrát uplatnený pri vzniku š.p. LESY SR od 1.1.2000 s hlavným zámerom zjednotiť rôzne finančné systémy používané v podnikoch, z ktorých tento štátny podnik vznikol. Dnes môžeme konštatovať, že svoju historickú úlohu splnil v požadovanej miere. No zároveň je potrebné dodať, že

v dôsledku neprehľadnosti v bonite, likvidnosti obežných prostriedkov, hlavne pohľadávok, ktoré boli delimitované na jednotlivé OZ, nebolo možné pri vzniku š.p. LESY SR objektivne stanoviť východiskový stav účtov jednotlivých OZ vo VPB.

Ďalším nedostatkom existujúceho systému je väzba na nepriamu metódu hodnotenia a plánovania finančných tokov, ktorá zložitým a na prvý pohľad neprehľadným spôsobom očisťuje hospodársky výsledok o nefinančné vplyvy. Dôsledkom je nepresné a neúplné pomenovanie ročných korekcií stavov účtov VPB a z toho vyplývajúci nepresný kumulatívny zostatok stavov účtov OZ vo VPB. Práve ten by mal byť rozhodujúcim kritériom pre hodnotenie úrovne finančného riadenia na úrovni OZ. Súčasný stav a vývoj finančnej situácie podniku a prebiehajúce racionalizačné opatrenia kladú na systém finančného riadenia zvýšené požiadavky v smere zjednodušenia, sprehľadnenia, zvýšenia operatívosti pri realizácii plánovaných alebo okamžitých zámerov podniku.

PROGRAM JE FUNKČNÝ, ÚPLNE NABEHNE OD NOVÉHO ROKA
Akými nástrojmi plánujete dosiahnuť žiaducu zmenu v systéme finančného riadenia podniku?

- Vytvorením systému Novej vnútropodnikovej banky. Ak ju mám špecifikovať, uvediem aspoň jej najdôležitejšie charakteristiky. Pri zisťovaní stavu účtu je použitá priama metóda cash flow, modifikovaná na najdôležitejšie položky príjmov a výdavkov, ktoré svojou činnosťou realizujú OZ. Do výpočtu stavu účtu OZ pribudne finančný dopad vývoja obežných aktív a pasív (zásoby, pohľadávky, záväzky), ktorých vývoj je v kompetencii OZ a dodnes sa im prikladala veľmi nízka dôležitosť. OZ si totiž sledovali iba vývoj účtovného stavu HV nehladiac na stav financií. Ďalej treba povedať, že stav účtu

v banke bude každý mesiac aktualizovaný, teda bude vypočítaný rozdiel skutočne dosiahnutej a plánovanej hodnoty vybraných príjmov a výdavkov za hodnotené obdobie od začiatku roka. Stav účtu bude v priebehu mesiaca daný úverovým limitom vo VPB, určeným na základe schváleného plánu cash flow.

V akej fáze aplikácie nového systému finančného riadenia sa podnik nachádza a kedy bude nový systém plne funkčný?

- Rád by som ešte dodal, že vzhľadom na súčasný vývoj na trhu s drevom a výrobkami z dreva, na vývoj všeobecnej finančnej krízy, ktorá naplno zasiahla aj lesné hospodárstvo, je dnes potrebné systém finančného plánovania v našom podniku rozšíriť o určovanie limitu nákladov na všetky oblasti výroby aj nevýrobnej činnosti vo väzbe na plánovaný objem výroby. V nutnom prípade na zabezpečenie neprečerpania zostatku na účte OZ bude nevyhnutné použiť aj možnosť blokácie časti finančných prostriedkov.

Príslušná úprava software pre VPB už prebehla. Jej funkčnosť bola otestovaná na troch vybraných OZ a po odstránení zistených nedostatkov môžeme povedať, že program je funkčný. Systém sa v praxi začal používať v októbri tohto roku s tým, že jeho plné uplatnenie nabehne od 1. januára 2009. Som presvedčený, že navrhované úpravy v Novej vnútropodnikovej banke umožnia dosiahnutie stanovených cieľov a zvýšia zodpovednosť a samostatnosť OZ pri riadení vlastnej finančnej situácie vymedzenej finančným plánom a plánom cash flow. ■

Špecialista š.p. LESY SR na pestovanie rýchloraštúcich drevín Ing. Ladislav VARGA, CSc.

Práca systémom jaskynných kvapiiek

Jozef MARKO

kážkam a nepochopeniu zmysel a význam,“ použije pekné prirôvanie L. Varga. Pýtam sa, ktoré z tých svojich, za dlhé roky vytvorených „stalagmitov“ si cení najviac? **„Od roku 1972 sa systematicky venujem sfachteniu topoľov, ich medzidruhového a vnútro-**

rodruhového kríženiu. Pritom si treba uvedomiť, že každý klon poľňa alebo vŕby si v priebehu jedného výrobného cyklu, teda za 25 až 30 rokov, splní svoju funkciu. Nám sa podarilo kontinuálnou prácou vždy nahradiť zastarané klony klonmi novými, napríklad odolnejšími proti chorobám a podobne. Významne sa aj za môjho príspevku podarilo posunúť dopredu úroveň škôlkarských technológií v topoliarstve. Samostatnou kapitolou je pestovanie energetických porastov, na ktorom som intenzívne pracoval ako výskumník od roku 1995. Za najväčšie zadosťučinenie ale považujem lužné lesy pri Dunaji, ktoré ostali aj po dokončení vodného diela v roku 1992 zachované a predstava o tom, že vyschnú, sa nenaplnila. Samozrejme, museli sme zmeniť určité technologické postupy a preskúpiť klony. V zahraničí sme hrdí na výsledky dosiahnuté na chomutovských banských výsypkoch, ktoré sú po desiatich rokoch skutočne jedinečné.“

Po výskumníckom období, počas ktorého pôsobil Ing. Ladislav Varga, CSc. v rokoch 1980 až 2003 na pozícii vedúceho Výskumnej stanice v Gabčíkove, si vyskúšal aj lesnícku prax. V rokoch 2003 – 2007 bol riaditeľom OZ Palárikovo a v súčasnosti sa snaží implementovať svoje bohaté vedomosti z aplikovaného výskumu do lesníckej prevádzky ako špecialista podniku na rýchloraštúce dreviny. V súvislosti s Projektom racionalizácie a zefektívnenia činnosti š.p. LESY SR vedenie podniku plánovalo znížiť počet zamestnancov o 500, nakoniec rozhodlo o uvoľnení 183 ľudí. Nedá mi teda nepoložiť rešpektovanej lesníckej autorite otázku, čo považuje za dôležité urobiť, aby náš podnik nielen zvládol a prežil súčasnú situáciu na trhu s drevom, ale aby bol schopný sa v budúcnosti aj ďalej rozvíjať:

„Sme v skutočne zložitej situácii. Podľa môjho názoru je potrebné

teraz na jednej strane vykonávať parciálne kroky, eliminujúce dopady krízy a na druhej strane spracovať podrobnú a komplexnú analýzu, ktorej súčasťou bude aj zedefinovanie očakávaného vývoja a trendov ovplyvňujúcich ďalšie smerovanie podniku. Medzi tie parciálne kroky počítam prehodnotenie odbytu jednotlivých drevín. Napríklad teraz ide výborne na odbyt dub. Mohli by sme zareagovať na potreby trhu a aj takto minimalizovať dopady krízy na naše hospodárenie. To je ale iba jeden z príkladov, kde treba hľadať rezervy. Čo sa týka spomenutej analýzy, práve tá by nám mala odpovedať aj na dlhodobejšie otázky. Bez toho sa ďalej nepohňeme,“ dodáva na záver nášho stretnutia Ing. L. Varga, CSc. ■

Rodák z dedinky Dolná Seč pri Leviciach dnes hovorí svojim odrasteným deťom, že už keď mal sedem rokov, vedel čím chce byť – lesníkom. Háje a lesíky v okolí Hrona mu v detstve učarovali natoľko, že nad inou profesiou ani neuvažoval. V rokoch 1958 a 1962 sa zúčastnil so svojim starým otcom vtedy veľkej a známej akcie - vysádzania rýchloraštúcich drevín, hlavne topoľov. Ako malý chlapec vypomáhal pri ich sadení na pasienkoch a lúkach v rodnom kraji. Každé prázdniny trávil vonku v prírode a už vtedy sa v ňom formovalo poznanie toho, na čom je založené pestovanie rýchloraštúcich drevín. Na úrodnosti pôdy a výbere drevín. Pečať tohto poznania si nesie v sebe podľa vlastných slov dodnes. A dodnes ju odovzdáva všetkým, ktorí chcú načúvať jeho múdrym slovám, založeným na bohatých teoretických poznatkoch i dlhoročných praktických skúsenostiach. Ing. Ladislav VARGA, CSc.

Spomína si, že v rokoch 1965 – 1970 mal počas štúdií na lesníckej fakulte vo Zvolene šťastie na profesorov - Višňovského, Šályho, Randušku a ďalších uznávaných pedagógov. Tí mu vštepili vzťah k lesníckej vede a jednotlivým disciplinám, ktoré vyučovali. Zároveň mu pomohli definitívne sa nasmerovať práve k pestovaniu rýchloraštúcich drevín. Nie náhodou sa po skončení základnej vojenskej služby dostal do Výskumnej stanice lesného hospodárstva v Gabčíkove.

„Riešili sme vtedy s radom uznávaných odborníkov celé spektrum pestovania rýchloraštúcich drevín cez sfachtenie, zakladanie kultúr, voľbu a optimalizáciu technológií, výchovné postupy a pochopiteľne aj ich odolnosť voči chorobám a škodcom. Veľký doraz kládli moji vtedajší starší kolegovia na pedológiu a ja dodnes bez pôdnej sondy nepracujem. Pre mňa

„Nerobili sme výskum pre výskum“

znamená niečo také, ako keď lekár otvorí pacienta a až vtedy zistí, akú má chorobu. Takže aj keď som sa začal špecializo-

vať na selekciu, vďaka tým krásnym „učňovským“ rokom a širokému spektru riešených problémov som získal komplexný pohľad a nadhľad nad tým, čomu sa celú profesionálnu dráhu venujem. Vďaka tomu si uvedomujem, koľko otázok je v tomto odbore ešte otvorených, koľko problémov nedoriešených,“ zamýšľa sa L. Varga. Po obzretí sa späť zároveň konštatuje, že veľmi dôležité bolo prieběžné prezentovanie aj parciálnych výsledkov výskumov, o ktoré prejavovali záujem nadšenci z lesníckej prevádzky, takže bolo možné skúšať poznatky výskumníkov priamo vo výrobe.

„Nerobili sme výskum pre výskum, kontakt s lesníckou výrobou bol prakticky každodenný. Ako príklad úspechu takejto komunikácie môžem spomenúť hĺbkovú sadbu topoľov a vŕb na dolných tokoch riek. Výsledky toho, že lesníci sadia tieto dreviny až do štvormetrovej hĺbky, aby im zabezpečili dostatok vody, môžu všetci vidieť napríklad na životaschopných výsadbách topoľov v okolí Hrona.“ La-

dislav Varga dodáva, že nič nešlo ľahko, ani zo dňa na deň. Komunikáciu výskumníka s lesníkmi založil na trpezlivom presvedčaní, podloženom názornými príkladmi. Stačilo ukázať na Dunaji alebo na Hrone, že sadenica topoľa skutočne dokáže vyrásť za rok o 3,5 metra. Vysvetliť, že po dodržaní technologickej disciplíny sa v rýchloraštúcich drevinách nemôže nikto sklamať. Aj tak sa ale musel mnohokrát vysporiadať s pasivitou. „Mňa naučil tento prístup pracovať systémom jaskynných kvapiiek, ktoré znova a znova dopadajú na to isté miesto a po čase vytvoria stalagmit - stojaci kvapeľ. Niečo, čo má napriek pre-

„Hľadajme rezervy“

Nórsko – škandinávská krajina neobmedzených možností...

Andrea MELCEROVÁ, Adam BIELEK

Málo poznaná krajina fjordov, trolov a rybolovu... Nedotknutá príroda, tradičná jednoduchá architektúra, príjemní dobrosrdeční, trochu smutnejší ľudia ... moje prvé dojmy z Nórska.

AKÝ JE POHLAD SLOVENSKEHO LESNÍKA NA NÓRSKU KRAJINU A LESNÍCTVO?

• **Rozhodol si sa na istý čas žiť a študovať v Nórsku. Tvoje rozhodnutie bolo spontánne, alebo si sa rozhodol s určitým zámerom a cieľom?**

Moje rozhodnutie odísť žiť a študovať na sever Európy bolo viac spontánne ako s určitým zámerom. Motivovala ma možnosť spoznávať nových ľudí, krajiny a získavanie nových vedomostí, skúseností. Nórsko ma vždy veľmi fascinovalo svojou prírodou a kultúrou. Počas štúdia na SLŠ v Banskej Štiavnici som sa zoznámil s viacerými Nórmami, ktorí prišli do Banskej Štiavnice v rámci medzinárodnej spolupráce medzi našimi školami a naskytla sa mi možnosť ísť hľadať dobrodružstvo na sever.

• **Aký je tvoj nórsky život?**

Otázka, nad ktorou som sa ešte asi nikdy nezamýšľal. Do Nórska som prišiel v jeseni 2004. Život v Nórsku je podľa môjho názoru a doterajších skúseností dosť rozdielny od života u nás na Slovensku, aj napriek tomu že sme si s Nórmami podobní.

Momentálne študujem *Wildlifemanagement* (manažment prírodného prostredia) na univerzite Høgskolen i Hedmark v Evenstade. Venujem sa hlavne štúdiu, popri tom pracujem a snažím sa rozvíjať vlastnú poľovnícku firmu NORTH. Venujem sa poľovníctvu, rybárstvu a muzike. V oblasti kde žijem (Hedmark) sú veľmi dobré poľovnícke a rybárske možnosti, ktoré sem chodievajú využívať veľa poľovníkov nielen z Nórska ale aj zo zahraničia. Spolupracujem na rôznych projektoch zameraných na spoluprácu Slovenska a Nórska v lesníckom sektore.

• **Aký ľudia sú Nóri? Je pravda že sú smutnejší a viac depresívnejší?**

Nóri sú veľmi milí a príjemní ľudia, aj keď pôsobia chladným dojmom, akonáhle sa človek s nimi bližšie zoznámi, pociťuje ich dobrosrdečnosť. Nám Slovákom sú veľmi podobní vo vzťahu ku prírode a jej využívaniu. Smutní či depresívnejší, možno trochu áno. Dlhé severské noci niekedy pôsobia depresívne aj na mňa. Veľmi záleží aj na tom, kde človek žije, čím viac na sever, tým je vplyv silnejší. Všade na svete žijú rôzne typy ľudí a Nórsko nie je výnimkou. Každý rok do Nórska prichádza množstvo prisťahovalcov, na nich to vplyva asi intenzívnejšie.

• **Čo najviac zaujalo mladého slovenského lesníka na nórskej krajine?**

Nórsko je veľmi pokojná krajina. Najviac ma zaujala príroda a jednoduchosť hospodárenia v lesoch. Drevinové zloženie sa skladá

S priateľmi, prevažne spolužiakmi zo strednej lesníckej školy a lesníckej fakulty, sme sa rozhodli, na pozvanie nášho kamaráta, stráviť dobrodružnú dovolenku v Nórsku. Rybolov na fjordoch, dobývanie majestátnych kopcov nad nimi. *Fenes* – malá rybárska osada asi 100 km od mesta Trondheim. Zážitky, na ktoré sa nikdy nezabúda.

Vyzbrojení udicami, návnadami, háčikmi sme sa denne vydávali na rôzne miesta, aby sme si chytili, poniektorí svoje prvé úlovky, iní sa zas pokúšali uloviť trofejové kúsky. Času na lov bolo skutočne dosť, denne až 18 hodín svetla, počas siedmich dní.

Po návrate na Slovensko som sa ešte dlho v myšlienkach vracala na breh „nášho“ fjordu */Snillgfjord/*, kde som aj niekoľko hodín s nahodenou udicou rozjímala pri pohľade na krásne lesy a hory, pri toku tetrovov a škrekote čajok. Neuveriteľný relax.

Zostávali sme hladní len po informáciách. Zaujímali sme sa nielen o životnú kultúru Nórov, ale ako mladí študovaní lesníci sme chceli rozšíriť svoje základné poznatky o Nórsku o nové informácie, týkajúce sa systému a odlišnosti hospodárenia v lesoch, poľovníctve, rybárstve a pre našinca nepoznaných skutočnostiach.

Prišiel nás navštíviť kamarát so študentských čias, *Adam Bielek*. V Nórsku žije už štvrtý rok. Začínal štúdiom nórskeho jazyka, dejín a kultúry, pracoval na tradičnej nórskej farme. Momentálne študuje manažment prírodného prostredia na vysokej škole v Hedmarku. S radosťou odpovedal na všetky naše otázky. Priznal sa, že napriek tomu, že Nórsko je krajina neobmedzených možností, v jeho srdci má Slovensko vždy nenahraditeľné miesto.

Slovenskí lesníci v nórskej prírode

hlavne zo smreka, borovice a brezy. Stromy tu, kvôli prírodným klimatickým podmienkam, nedosahujú kvantitatívne rozmery ako u nás. V októbri prichádza krutá zima, ktorá sa tu napríklad tento rok zdržala 6 mesiacov. Na pol roka sa zmení krajina na snehové kráľovstvo s mrazmi do -45 °C.

Rastie tu neskutočné množstvo machov a lišajníkov. Rozmanitá je aj živočíšna ríša - zaujímavé vtáctvo, losia zver. Čaro krajiny dotvárajú jazerá a vodopády a samozrejme nórske fjordy a ľadovce. Nádherná pastva pre oči, nedotknutá príroda s človekom nezasiahnutými miestami.

Z lesníckeho hľadiska majú severské kraji-

ny jeden zaujímavý problém týkajúci sa veľkých šeliem. Farmári voľne vypúšťajú na jar svoje ovce do hôr, aby sa pásli. Dobytok je napádaný veľkými šelmami. Napriek tomu, že štát nahrádza spôsobenú škodu, farmári a väčšina poľovníkov je za výraznejšie redukcie ich početnosti. Pre zaujímavosť v Nórsku žije okolo 20 kusov vlka dravého a približne 80 kusov medveďa hnedého. Väčšina populácie sem migruje zo Švédska.

Čo sa týka ťažby dreva, tak 90 % jej vykonávajú harvestory a procesory. Výrobného procesu sa zúčastňujú viac-menej 3 ľudia. Lesný hospodár a operátori lesných strojov.

Za veľmi zaujímavú považujem aj skutočnosť, že skoro všetky lesy a pôda v Nórsku je vo vlastníctve súkromných osôb. Od toho sa odvíja celá filozofia hospodárenia v lesníckom sektore, ktorá je pre mňa slovenského lesníka veľmi pozoruhodná.

• **Vieš si predstaviť, že by si v Nórsku zostal žiť, mal tam zázemie, rodinu, zamestnanie? Čo slovenské by ti chýbalo najviac?**

Na začiatku som bol pevne rozhodnutý že v Nórsku ostanem žiť, ale postupom času sa môj názor menil a momentálne neviem presne čo by bolo lepšie. Uvidíme čo prinesie budúcnosť a aké budem mať pracovné príležitosti. Žije sa tu príjemne, mojou oporou sú milí ľudia a príroda. Čo slovenské mi najviac chýba? Hlavne rodina a priatelia, ale aj naše halušky a pivo a samozrejme pekné slovenské dievčatá ☺. Chýba mi aj naša krásna príroda a kultúra.

• **Študuješ manažment prírodného prostre-**

Kontrast

dia. Ako vníma nórské lesné hospodárstvo hrozbu odumierania pôvodných smrečín, ako dôsledok klimatických zmien?

Klimatické zmeny a ich dopad na lesné hospodárenie je v Nórsku aktuálna a často diskutovaná téma. V rámci odborných diskusií sa tvoria a prijímajú opatrenia s cieľom obmedzenia novodobého odumierania pôvodných smrečín. Zameriavajú sa na eliminovanie tvorby emisií spôsobujúcich skleníkový efekt, ktorý spôsobuje globálne otepľovanie, a tým sa menia klimatické podmienky severských spoločstiev.

Pre severské krajiny môžu mať klimatické zmeny zaujímavé dôsledky hlavne v oblasti zvýšenia biodiverzity boreálnych ekosystémov. Predlži sa vegetačná doba a to je veľké pozitívum pre farmárov a tiež pre lesníkov, ktorí budú pestovať kvantitatívne zaujímavejšie sortimenty.

• Majú v Nórsku mladí ľudia záujem študovať lesníctvo, rybné hospodárstvo, ekológiu? Je lesníctvo tradičným povoláním, zdedeným z generácie na generáciu, alebo skôr povoláním výnimočným?

Lesníctvo je skôr povolanie dedené z generácie na generáciu. Veľa mladých ľudí má záujem o štúdium ekológie, menej o lesníctvo a rybné hospodárstvo. Atraktívnejším pre mladých ľudí je štúdium poľovníctva, práve z hľadiska národnej tradície. Poľovníctvo je v Nórsku veľmi populárne a s ním aj poľovnícky turizmus po celom svete.

• Pracujú v lesníckom sektore aj ženy – lesníčky, aké sú ich pozície a ambície?

Pracoval som na zaujímavom projekte s názvom GENDER IN FORESTRY (Postavenie žien v lesníctve). Ženy sa začali dožadovať rovnakých práv ako muži už v 80tych rokoch minulého storočia a boli úspešné. Lesníčky si v nórskom lesnom hospodárstve doslova vydobyli silnú pozíciu a platia pre ne rovnaké práva a povinnosti ako pre mužov. Pracujú na rôznych pozíciách, s motorovou pilou či lesnými mechanizmami, alebo vo vedúcich pozíciách, tak ako muži lesníci.

• Ako vníma nórska verejnosť prácu lesníkov?

Vo všeobecnosti veľmi pozitívne, nie je to však veľmi diskutovaná téma. Verejnosť je spokojná, pretože v Nórsku je voľný pohyb po lese, zbieranie lesných plodov, bezplatný rybolov na mori (na jazerách a riekach sa vyžaduje zakúpenie rybárskeho lístka, pozn. autora). Verejnosť sa viac zaujíma o problematiku veľkých šeliev, ktoré sú veľkou hrozbou pre farmárov a poľovníčkov. Negatívne sú vnímané umelé lososové odchovne zriadené na mori. Ochrannárske združenia protestujú proti hrozbe prenosu parazitov na pôvodnú morskú populáciu. Veľké protesty sú voči ťažbe ropy a zemného plynu, masovému lovu rýb, a hrozbe prírodných katastrof pri preprave ropy.

• V čom by sa slovenskí lesníci mohli inšpirovať od svojich nórskeho kolegov?

Filozofia nórskeho lesníctva je úplne odlišná, vychádzajúca zo súkromného vlastníctva lesov a lesnej pôdy, preto je ťažko povedať, čo by sa naši lesníci mohli naučiť od nórskeho lesníctva. Slovenské lesníctvo je kontrolované veľkým množstvom rôznych noriem, nariadení a byrokratickým prístupom na úradoch. Myslím že sa to dá zjednodušiť. Poslaním nórskej štátnej správy je skôr radiť a pomáhať majiteľom lesov. Nórski lesníci majú voľnejšiu ruku pri plánovaní hospodárenia a samotnom obhospodarovaní lesov, majú minimálne obmedzenia a úrady kontrolujú len maximálnu výšku rubnej ťažby. Napriek ťažbovej voľnosti holorubný hospodársky spôsob nepoužívajú. Nóri si veľmi vážia osobné vlastníctvo, a tak aj hospodária.

• A opačne...V čo by sa mohli Nóri učiť od nás?

Na Slovensku máme veľmi veľa krásnych tradičných lesníckych a poľovníckych zvykov a tradícií. V Nórsku podobné zvyky a tradície neexistujú.

• Nórsko nie je členom Európskej únie. Tvoje pôsobenie v Nórsku ti poskytuje príležitosť porovnávať. V čom vnímáš principiálne rozdiely a vplyv nečlenstva v EÚ na lesnícky sektor?

Keďže nežijem na Slovensku už takmer 4 roky, skôr vnímam tento fakt z pohľadu nórskeho obyvateľa. Nórsko je členom European Economic Area (Európska ekonomická oblasť), a preto platia na základe bilaterálnych dohôd viac-menej tie isté pravidla aj pre Nórov.

Nóri sú proti vstupu svojej krajiny do EÚ, čo pramení z dlhoročnej dánskej a švédskej nadvlády, chcú byť slobodný štát. Obávajú sa obmedzení napríklad v produkcii rýb a diktátu noriem a nariadení zo strany EÚ.

Rozdiely sú napríklad v pravidlách ťažby drevnej hmoty. EÚ udáva pravidlá, pričom Nóri sú do určitej miery stále neobmedzovaní. EÚ kontroluje obchod s drevom v celej Európe, aj napriek tomu, že Nórsko nie je členským štátom, v tejto oblasti je ovplyvňované.

• Nórsko je atraktívnu krajinou hlavne pre vášnivých rybárov. Ako tento fakt vnímajú Nóri? Možno rybolov považovať za

najvýraznejší element nórskeho turizmu?

Áno. Väčšina turistov prichádza do Nórska poznávať krásnu severnú prírodu - fjordy, ľadovce, národné parky, ale aj kultúru a hlavne veľa turistov prichádza do Nórska za rybolovom. Najpopulárnejší je lov rýb na mori, na fjordoch kde málokto rybár odíde domov s prázdnu rukou. Na mori je veľká šanca pre ulovenie trofejových úlovkov. Preto sa tento spôsob rybolovu stáva populárnejším a prítahuje čoraz viac rybárov zo Slovenska a Česka. Veľmi atraktívny druh rybolovu je lov lososa, ktorý sa v Nórsku začína 1. júna. Loviť lososy do Nórska prichádzajú hlavne nemeckí turisti, Škóti ale aj samotní Nóri. Tento druh rybačky je však finančne náročný kvôli drahým rybárskym povolenkám, ktoré sa pohybujú v rozmedzí od 3 tis Sk na 24 hodín do 180 tis Sk za týždeň rybačky.

Ja osobne veľmi rád chytám ryby na rieke, akou je Glomma (najdlhšia nórska rieka) kde dominuje lov pstruha potočného, pstruha dúhového, štúk, lipňa tymianového alebo na jazere, akým je napríklad Mjøsa (120 km dlhé jazero).

• Budúci rok ukončíš bakalárske štúdium na fakulte lesníctva a manažmentu zveri na vysokej škole v Evenstade. Aké sú tvoje profesionálne ambície?

Chcel by som pokračovať v štúdiu a pritom pomáhať pri rozvoji slovensko-nórskej lesníckej spolupráce pri výmene informácií a študentov. Mojou ďalšou ambíciou je rozvíjať a pracovať v oblasti poľovníckej turistiky a zviditeľnenia nášho krásneho Slovenska. Verím, že študenti využijú možnosť štúdia alebo odbornej stáže na fakulte v Evenstade.

Dúfame, že rozhovor vám priniesol nové informácie a prebudil vo vás cestovateľskú vášň. Dobrodružným typom vrelo odporúčame navštíviť túto krásnu severnú krajinu. Je zdrojom nevyčerpacej energie, nezabudnuteľných zážitkov a relaxu. ■

Vi sees i Norge.
Dovidenia v Nórsku.
Adam Bielek

Aj takto vyzerá rezervácia

Fabova hoľa dohola

Eva ŠIPOŠOVÁ

Vypísaný odvozný listok

Odpisovanie drevnej hmoty

Ničivý vietor láme stromy, ale našťastie neláme silu a odhodlanie človeka obnovovať a ani opätovne začínať od nuly. Svoje o tom vedia aj zamestnanci LS Závadka nad Hronom, pod ktorej správou patrí nejdenn hektár novembrového polomu a mnohých ďalších, ktoré sa medzičasom vyskytli. Zároveň spravuje aj najvyšší a turisticky najznámejší vrch Národného parku Muránska planina, Fabovu hoľu, ktorú v súčasnosti sužuje práve premnožený lykožrút.

CESTY NECESTY

Je 7:00 ráno a mňa z rušného pracovného

dňa LS vytrháva mladý pán horár, Ján Fedorko, ktorý sa kvôli mojej maličkosti podujal urobiť letný exkurz do súčasnej „lesníčtiny“. Nasleduje zopár organizačných pokynov a môžeme vyraziť.

Sadáme do osobného auta, ktoré s určitou nie je konštruované na terény, aké hodláme navštíviť. Na otázku, či je možné uplatniť si nárok na finančnú náhradu napr. amortizácie vozidla, dostávam kladnú odpoveď. Kilometre sú však preplácané až od miesta pracoviska, ktoré je v tomto prípade

JEDEN DEŇ LESNÍKA OČAMI LAIKA

Celosvetové klimatické zmeny, spôsobujúce okrem iného aj zvýšenú frekvenciu veterných smrští a následné invázie podkôrneho hmyzu, stoja za čoraz hlbšími vráskami nielen nás, laickej verejnosti, ale predovšetkým brázdia čelá fundovaných lesných pracovníkov, ktorí obhospodarovaniu „zeleného zlata“ zasvätili už nejdenn rok. Ako vyzerá bežný deň tých, ktorí nestoja so založenými rukami a nevyplňajú si voľný čas zasielaním otvorených listov do Bruselu, tých, ktorí konajú a zachraňujú, čo sa ešte zachrániť dá, to som ako nezainteresovaný pozorovateľ zistila práve v jednej z množstva kalamitných oblastí Slovenska, na Fabovej hoľi.

vzdialené dobrých desať kilometrov. Približne polovica trasy vedie po klasickej cestnej komunikácii, neskôr však bočíme na asfaltku v Petrikove, ktorej šírka a kvalita klesá minimálne o päťdesiat percent. V závese za nami postupuje nákladné auto určené na odvoz dreva, ale keďže jeho šofér je tu prvýkrát, ukazujeme mu cestu.

Neprehľadné zákruty sa hadia a my sa v jednej z nich ako na potvoru stretávame so starou klasikou. Avia vezie živnostníkov, ktorí tvrdia, že nenašli hranicu porastu, kde mali vykonať prerezávku. Táto pomerne strmá oblasť sa so železnou pravidelnosťou rieši ako posledná. Jednanie zrelé na kónskú dávku magnézia.

Odvoz však nepočká. Po pár kilometroch a ukludnení atmosféry zastavujeme pod lesníckou chatou Salajka a ďalej pokračujeme v MANe, ktorý prichádza tesne za nami. Cesta opäť stráca na kvalite a mení sa aj pevnosť a členitosť terénu. Napriek takmer dokonalému pérovaciemu systému auta sa cítim ako hrkálka. Veľké šťastie, že som nič nejedla, asi by to nedopadlo najlepšie. Nezavidím túto pracovnú náplň, po pár rokoch by som určite prišla o chrbticu. A vraj sedavá robota!

O TROCH FÚRACH

Výška smrekov „bežiacich“ okolo sa postupne znižuje, veď sme približne 1300 m. n. m. Míňame lesného robotníka s mne dovtedy neznámym mechanizmom. Janko ochotne

Podkôrny hmyz postupuje závratnou rýchlosťou

Skazonosné dielo lykožrúta smrekového

vysvetľuje, že sa jedná o železného koňa, s ktorým partia chlapov pracuje hneď vedľa, pod Veľkou Smrekovicou, a preto ho vraj môžem vidieť zblízka. To všetko však až po prvej fúre. Kým ja sa snažím fotograficky zachytiť celý proces nakladania surových kmeňov na tzv. krosná, dopravný lístok je už dávno vypísaný. Necelá polhodinka a obaja pozeráme na zadnicu odchádzajúceho nákladiaku. Dnes sa ešte vráti dvakrát, preto sa príliš nevzdalujeme od odvozného miesta.

Slniečko pripravá, a tak zahajujeme 15-minútovú pauzu na neskoré raňajky. Je tu dokonca signál, takže popri tom sa stíha aj zopár telefonátov s vedením. Vydávame sa po lesnej ceste nadol. Všade navôkol badať škody po vrchovcovej kalamite. Práca pilčíkov tu už skončila, ale zostatkovej palivovej hmoty je na zemi ešte dostatok. Preto padne celkom vhod záujemca o samovýrobu, s ktorým sa máme stretnúť.

SAMOVÝROBA A NOVÉ TECHNOLOGIE

Po čase sa ocitáme na asfaltke. Chlapík, mávajúc povolenkou, je náš. Nestačí sa ani poriadne „aklimatizovať“ na optimálnu nadmorskú výšku a už zase kráčame hore. Porast, ktorého číslo svieti na papieri, nie je ďaleko. Po povinnej krátkej inštrukcii o umiestnení a odvoze narezaného dreva, vyčistení porastu a zákaze zanechania akýchkoľvek odpadkov sa presúvame späť na sklad. Tentokrát som sa odhodlala ponúknuť svoju pomoc pri dik-

tovaní dĺžky a stredného priemeru kmeňov, no nestihla som ani poriadne zaostriť na hlinkou narýchlo načarbané údaje a vlek bol už popolný. Lesníci by sa pokojne užívali aj ako grafológovia. Z mobilu sa ozve informácia, že expedičný sklad je už plný, našťastie profesionálny prístup a charizma lesníka trochu miesta na uskladnenie uvoľnia aj na diaľku.

Kým sa auto otočí aj posledný raz, zbehneme za partiou so železným koňom. Začínajú ma bolieť nohy, a to sme približne v polovici pracovného dňa. Verím, že nebyť mňa ako prívesku, rýchlosť chôdze a pracovného výkonu by dosahovala vysoké hodnoty. V tieni stromov je úžasne, no južne exponované miesta, kde sa „oskar“ vystavuje celý deň, sú výrazne dehydrované a dehydrujúce zároveň.

Prichádzame k lokalite, odkiaľ sa ozývajú motorové píly. Na približovacej ceste stojí ukotvený nevelký prístroj pripomínajúci kosačku križenú s tankom. Mój sprievodca pohľadom kontroluje posun v plnení zadanej práce, kým robotníci na mňa hádžu oči, presne také ako šofér MANu či adept na samovýrobu. A ja si až teraz uvedomujem prečo. V ruke takmer nepretržite držím fotoaparát a neustále všetko fotím. Oblietť si zelené nohavice tiež asi nebola dobrá voľba, pretože teraz si pravdepodobne všetci myslia, že robím audit. Nuž čo, aspoň chvíľu sa cítim ako autorita...

KALAMITA A LUDIA

Ešte stručné upozornenie na dôkladné ošetrenie kalamitou a ťažbou poškodené živé stromy a už odchádzame vyššie. Tesne pod hranicou rezervácie Fabova hofa sa nám naskytá žalostný pohľad. Zvýrazňuje nielen vylámané a holé svahy, ale odkrýva aj skladačku čiastkových lykožrútových ohnísk, ktorých vyskladaním vzniká smutný obraz celku. O čosi lepšie sú na tom lokality, ktoré sa už stihli vyčistiť a zalesniť.

Obhliadka kalamitného územia pokračuje už v samotnej oblasti rezervácie a vyzerá čím ďalej, tým závažnejšie a bohužiaľ aj bezzásahovejšie. Aj tu stretávame človeka. Ochránár pri pravidelnej kontrole lapačov. Pri nás sa však nezastavuje. Dozvedám sa, že v rezervácii nájdeme dve série lapačov na monitoring náletov podkôrneho hmyzu. Jedna patrí lesníkom, druhá ochranárom. Žeby známe: dôveruj, ale preveruj?

Čas nás opäť tlačí a preto sa rýchlym krokom vraciame na sklad vypísať posledný lístok. Posledný je aj pre šoféra nákladiaku, ktorý oznamuje, že zajtra nepríde, pretože ho zamestnávateľ preradil inam. Celkom očakávaná reakcia, inde sa totiž otočí viackrát a za viac peňazí. Táto dolina je akoby zakliata. Škoda, lebo je tu krásne. Nezakliala ju však žiadna nadprirodzená bytosť, ale my, ľudia, svojou chamtivosťou. Kapitál hýbe svetom, ale zväčša necháva ležať úhorom to, na čo si treba trochu viac vysúkať rukávy. Ľudia sa len ťažko zmenia. Potrebujú dostatočnú motivá-

ciu a tá by sa mohla črtať v akomsi finančnom odstupňovaní práce v závislosti od nadmorskej výšky, v ktorej je vykonávaná.

NEKONEČNÝ PRÍBEH

Povinná jazda v podobe telefonického hlásenia objemu dnešného odvozu je predzvestou blížiaceho sa „fajrontu“. Čaká nás asi hodinový zostup k nášmu autu. Cestou dolu nezabúdame ani na domáчих, zastavujeme sa pri dvoch solískách a v prípade nedostatku im dopĺňame zásoby.

Kráčame holinami, ktoré aj napriek promptnému zásahu harvesterov obkolesujú červenkasté prstence napadnutých stromov. Známe: „kde iní končia, my začíname“ dopĺňam o „a nikdy nekončíme“. Práca lesníka je o neustálom boji. O boji s nepriazňou počasia, terénom, ľuďmi a ich aroganciou a v neposlednom rade aj s útokmi médií. Táto profesia si konečne zaslúži, aby jej bolo učinené zadosť. Verím, že sa netreba báť o budúcnosť lesov na Slovensku, veď sú v kvalifikovaných rukách. Len aby im tú perspektívnu budúcnosť nepokazili časované bomby v podobe bezzásahových zón. Len potom to bude o nekonečnom príbehu... ■

text a foto: **Eva Šipošová**
autorka je praktikantka redakcie časopisu Lesník

Stačí chvíľka a vlek je plný

Európsky týždeň lesov

UNECE

Európsky

Národné podujatia Európskeho týždňa lesov na Slovensku

Andrea MELCEROVÁ

Národné lesnícke centrum (NLC) v spolupráci s Ministerstvom pôdohospodárstva Slovenskej republiky, štátnym podnikom LESY SR, Štátnymi lesmi TANAP-u, Mestskými lesmi v Bratislave a medzinárodným domom umenia pre deti BIBIANA v Bratislave sa aktívne zapojili do výzvy vyhlásenej ministrami zodpovedných za lesníctvo pri príležitosti konania piatej Ministerskej konferencie o ochrane lesov v Európe a zorganizovali národné podujatia Európskeho týždňa lesov.

Mapa lesnatosti Európy

Slávnostné otvorenie Európskeho týždňa lesov sa na Slovensku uskutočnilo dňa 20. októbra 2008 v Bratislave v priestoroch BIBIANA, medzinárodného domu umenia pre deti. Pozvaným hosťom sa prihovril minister pôdohospodárstva Slovenskej republiky Stanislav Bečik, ktorý odhalil informačný panel o Európskom týždni lesov a pokrstil knižnú publikáciu Lesy a lesníctvo na Slovensku, autorského kolektívu z NLC pod vedením autora prof. Čabouna a detský kalendár „Práca lesníka očami detí“. Po slávnostnom otvorení boli posolstvá Európskeho týždňa lesov odprezentované aj

a v rámci nich venovali zvýšenú pozornosť tematike posolstiev Európskeho týždňa lesov.

Lesní pedagógovia uskutočnili množstvo vychádzok, navštívili aj detskú fakultnú nemocnicu v Banskej Bystrici. Národné lesnícke centrum zorganizovalo pre študentov gymnázia Turčianske Teplice odbornú návštevu v lesníckych organizáciách vo Zvolene. Študenti mali možnosť poznať nové technológie v mapovaní lesa a poznať zaujímavé stromy zo Slovenska a zahraničia.

Symbolickú bodku za ukončením Európskeho týždňa lesov na Slovensku urobil manžel britskej kráľovnej, vojvoda z Edinburgu, princ Filip. Dňa 24. októbra 2008 za asistencie lesníkov zo Štátnych lesov TANAPu zasadil v parku v Starom Smokovci limbu ako symbol obnovy tatranského lesa po kalamite. ■

Ing. Andrea Melcerová
NLC, Ústav lesníckeho poradenstva a vzdelávania Zvolen

médiám v rámci tlačovej konferencie za účasti zástupcov partnerských lesníckych inštitúcií.

Zároveň počas slávnostného otvorenia boli otvorené tvorivé dielne pre deti bratislavských základných škôl zamerané na spoznávanie prírody zážitkových učení a prezentovanie posolstiev Európskeho týždňa lesov. Viac ako 200 detí pracovalo s prírodným materiálom, vytváralo interaktívnu mapu lesnatosti Európy, diskutovalo na tému ochrany lesov a životného prostredia v rámci panelovej diskusie, maľovalo na veľkoplošný plagát, poznávalo spevavce našich lesov, formou hier spoznávalo lesné prostredie a jeho zložky. Každý účastník mal možnosť zhotoviť si vlastnú vtáčiu búdku a tiež zanechať odkaz lesom.

Program na Slovensku sa sústreďil na viaceré cieľové skupiny, žiakov a študentov základných a stredných škôl a svojim zameraním prezentoval hlavné posolstvá Európskeho týždňa lesov – „Európske lesy zlepšujú náš život a chránia našu planétu!“.

Národné lesnícke centrum vyzvalo slovenských lesných pedagógov, aby sa aktívne organizovali lesné vychádzky

Krst kalendára

Ohýbaj ma, mamko...

Peter GOGOLA

Európsky týždeň lesov bol výzvou najmä pre lesných pedagógov. Zacieliť pozornosť verejnosti na význam lesov a ich ochranu a korektné obhospodarovanie by bolo možné cez televíznu reklamu, billboardovú kampaň, printovú inzerciu – spôsobov je bezpochyby mnoho. LESY SR sa však rozhodli cielene osloviť práve mladú generáciu. V duchu slovenského ľudového príslovia „ohýbaj ma mamko, dokiaľ som ja Janko“ sa lesní pedagógovia prostredníctvom zážitkového učenia snažia formovať postoje mladej generácie. Práve počas Európskeho týždňa lesov zintenzívnili svoju činnosť. Do najrôznejších aktivít sa vďaka tomu zapojilo 1700 detí a študentov od materských škôl cez základné a stredné až po poslucháčov univerzity. Medzi najaktívnejších lesných pedagógov z radov súčasných i bývalých zamestnancov počas Európskeho týždňa lesov patrili Ľudovít Šurina, Zdeněk Unger, Marek Holický, Lubomír Rozsivač, Michal Slávik, Jarmila Majerníková, Juraj Rományik, Katarína Martinovská, František Zbonka, Rudolf Dávid, Zenon Packa, Martin Schneider, Dušan Mikuš, Jaroslav Štraus, Boris Harničár, Alena Kaššáková, Eva Gabovičová, Peter Ďuriš, Jana Handrlíková, Pavol Belák, Daniel Olejár, Miroslav Ondruš, Ján Václavík, Michal Kofira, Eva Stehlová, Ľudovít Ivan, Ján Zázrivec, Katarína Dávidová, Ivan Brašeň, Katarína Čižmárová, Ján Borčík Ján, Marián Smerek, Katarína Krpálová, Mária Oberhauserová, Eva Vavreková, Stanislav Novák, Ladislav Mlynarovič, Zuzana Borošová, Branislav Gdovin, Michal Huľuk, Róbert Mišurák, Jozef Pocklan a Igor Vizslai. Tento zoznam iste nie je úplný. Jedno je však isté: každý lesný pedagóg, ktorý sa zapojil, sa zaslúžil o úspešný priebeh Európskeho týždňa lesov. A to je chvályhodné. ■

Kraj, kde sa rodí nielen víno kráľov, ale aj dobré lesnícke nápady

Rozhľadňa

Ján MIČOVSKÝ

Jednoduchá smerovka vždy pomôže

....naozaj neviem, prečo by som sa mal dostať do vašej rubriky...

Utkveli ste mi v pamäti dvoma presvedčivými momentmi: vyjadrením sa k topoľovej problematike v seriáli o stromoch a pokojnou náročnosťou vo vzťahu k svojim lesníkom...

...Tunajšie topole sú naozaj názorným príkladom prístupu spoločnosti k lesu. Ortodoxní ochranári by najradšej nevideli žiadny topoľový kultivar, len pôvodné čierne topole. Avšak to, že práve nové kultivary dokážu najlepšie odolávať zmeneným podmienkam, záplavám i škodcom a zároveň sú produkčne najvýkonnejšie jasne svedčí v ich prospech... A čo sa týka vzťahu ku kolegom, ktorých riadim, tak moja skúsenosť je jednoznačná – krik a nervozita je to posledné, čo môže vedúcemu pracovníkovi i atmosfére na pracovisku pomôcť. Pokojne a dôsledne, to je heslo, ktoré sa mi celkom osvedčilo. Niekedy pripisujeme príliš veľký význam chybám a nevidíme podstatu, ktorá funguje. Ak je napríklad lesník nespokojný s tým, že má na našej obrovskej katastrálnej výmere málo kilometrov na svoje auto, tak má svoju pravdu. No treba vidieť aj to, že výmera bola kedysi rovnaká a kilometre žiadne... Dnešná finančná situácia neumožňuje nárast kilometrov, ale prospieva nárastu ich rozumného využívania.

Je takéto rozmyšľanie na vašej správe normou?

Snažíme sa o to. Možno práve preto, že som robil pestovateľa na viacerých správach, možnosti na úspory vidím najmä v tejto činnosti. Samozrejme úspory, ktoré lesu neškodí, ale naopak. Som nepriateľ umelej obnovy. Všade, kde sa to len trochu dá, treba podporovať prirodzenú obnovu. No niekedy to vyžaduje aj trocha priebornosti...

???

V dielcoch na LHC Sobrance a z častí aj na LHC Veľaty je v LHP obnovené zastúpenie namiešané prevažne z duba, jaseňa a borovice, a to aj v čistých agátových porastoch na stanovištiach, kde sa agátu dobre darí.

Velká Třina, v pozadí Rozhľadňa

Ing. Peter NOVÍKMEC

paradox, tento krát nelesnícky: 30. októbra sme si v Martine pripomenuli 90. výročie deklarácie, ktorou sme sa prihlásili k Česko – Slovensku a v podstate si tak zachránili národnú existenciu. Naša najsledovanejšia komerčná televízia si však udalosť zvýraznenú slávnostným stretnutím predsedov parlamentov nestihla všimnúť... Hlavná vec, že tak často zaznieva práve na jej obrazovke plač nad nedostatkom vlastnenctva...

Ako obidva paradoxy súvisia s dnešným hosťom rubriky? Takmer vôbec. A ak, tak len - paradoxne. Historické výročie si totiž možno pripomenúť rôzne. Napríklad aj rozhovorom s jedným z najmladších správcov nášho podniku. Veď práve mladost' skĺbená s pracovitost'ou a odvahou môže byť nielen tou najlepšou oslavou výročia, ale aj vyjadrením toho, čo teraz Slovensko i podnik potrebujú najviac. Aha, takmer som zabudol som na tie cibéby. No žiadny strach, v rozhovore s Petrom NOVÍKMECOM (36), vedúcim LS Velká Třina na OZ Sobrance, príde aj na ne.

...azda tu chcete podporovať radšej výmladkový agát...?!

A prečo nie? Na prvý pohľad to vypadá ako nelesnícke, však? No, treba to vidieť inak. Vnášanie duba, jaseňa i borovice je samozrejme možné a akiste by bolo aj vhodné, no chce to doslova nehorázne peniaze. A navyše - treba rozlišovať pňovú a koreňovú výmladnosť! Na rozdiel od pňovej, tá koreňová zabezpečuje kvalitnú obnovu. Nesmie sa tu však zanedbať spolupôsobenie, ktoré je charakteristické tým, že pňovú výmladnosť včas – najneskôr druhý rok po ťažbe – likvidujeme vylamovaním. Tento krok výrazne akceleruje koreňovú výmladnosť, ktorá nám zabezpečí kvalitnú prirodzenú obnovu na celej ploche. Agát je drevina, ktorej sa tu darí, zabezpečuje stabilitu územia, navyše časy, keď bola obchodne zaznávaná, sú už preč. Tak prečo to nevyužiť? Prírode neuškodíme a zároveň dosiahneme doslova extrémnu úsporu nákladov.

Nemáte pri takejto extrémnej snahe aj extrémne problémy?

Nie. Je to vždy vec argumentácie. Požiadali sme taxátorov pri ekologickom prieskume aj o zníženie rubnej doby v agátových porastoch zo 70 na maximálne 50 rokov a dúfajme, že sa to dostane aj do rámcových smerníc. No, aby ste si nemysleli, že nám tu vždy a všade ide len o obnovu agáta. Ak sa nám napríklad ukazuje pekné zmladenie duba v 60 ročnom výmladkovom poraste, tak sa mu snažíme všemožne pomôcť. Napríklad aj tak, že navrhne predčasnú obnovu! Naša skúsenosť potvrdzuje, že 60 ročný výmladkový dub prvej generácie a druhý už ani nevynímajúc, má už veľmi nekvalitné drevo. Veď, ak použijeme sedliacky rozum a zohľadníme fakt, že predchádzajúci porast bol zrúbaný vo veku 50 rokov a súčasné výmladky prvej generácie majú

60 rokov, tak vlastne produkujeme na koreňoch starých už minimálne 110 rokov... Prečo sa teda v takomto prípade brániť predčasnej obnove porastu?! Prvá reakcia jedného kolegu taxátora pri obnove LHP však bola: „to chcete, aby ma vyhodili z roboty?!“ Tohto roku sme požiadali krajský lesný úrad o poradenskú činnosť a skúsili sme veci riešiť postupne, podľa konkrétnych porastov. Po vyznačení ťažby sme podali návrhy na súvisiace zmeny predpisov. Opäť v prospech lesa i nákladov.

Počúva sa to celkom dobre....

Ale, veď sa to nebojme povedať priamo, je to podstata našej práce: lesník nemôže prírodu zmeniť, ale musí jej pomáhať, a to tak, aby bez poškodenia minimalizoval náklady a maximalizoval zisk. To je moje krédo! A preto ak mi niekto povie, že v tom – ktorom poraste už dosiahneme 50 % prirodzeného zmladenia a preto môžeme vykonať dorub, moja odpoveď znie: „50 % tu teraz dokáže získať každý, my chceme 90 až 100! A preto s dorubom ešte počkáme...“

Takáto lesnícka tvorivosť musí každého, kto má les rád nazaj tešiť...

Ono to zas taká idyla vo všetkom nie je. Občas sa človek musí zamýšľať nad dôsledkami svojej práce. Tento krát však nemám na mysli prácu s lesom, či lesníkmi, ale s tými, ktorí nemajú zábrany. Žiaľ, na niektoré činy treba viac odvahy, ako by sa patrilo. Aj preto si vážim svojich kolegov, ktorí sa neboja. Nedávno kolega lesník v našom revíri prichytil ozbrojenú osobu, ktorá niekoľko rokov verejne, ale aj cez médiá vysvetľuje ako veľmi jej štátne lesy krivdia... Ale s tou lesníckou tvorivosťou máte pravdu, veľa vecí sa dá zlepšiť, a to má dnes, v časoch nedostatku, svoju cenu. Kolega ťažbár prekalkuloval všetky porasty vyznačené na budúci rok s prebierkami do 50 rokov a vybrali sme tie pri ktorých je zisk vyplývajúci z rozdielu medzi priemernou cenou listnatej vlákničky (1.200,- Sk/m³) a výrobou dreva na ES menší ako cena paliva predaného v samovýrobe (500,- Sk m³). Tieto porasty sme predložili na závod s návrhom na odpredaj dreva na pni...

Je záujem o takýto predaj?

Je, a to dosť veľký. Bez toho, aby sa uplatnil systém, ktorý navrhujeme, máme na správe od začiatku roka tržby v samovýrobe 750 tis. korún. A sú aj ďalšie možnosti spolupráce s obyvateľmi. Napríklad na lesnej správe vykonávame odbornú správu v dvoch urbáriátoch a súkromných lesoch, čo tiež prinesie nejaké tržby. Navyše OZ v jednom urbáriáte po tri uplynulé roky realizoval aj výkup dreva na pni, škoda len, že sme neuspeli aj v tomto roku, lebo požiadavka vlastníkov stúpila a kalkulácia nám nevyšla... Význam spolupráce s nešťátnymi lesmi vidím nielen v tom, že tým podporujeme naše hospodárenie, ale ešte viac v tom, že sa tak dá rozumne zabezpečiť hospodárenie aj v tých lesoch, kde bývajú záujmy vlastníkov a lesa niekedy v rozpore...

Čo je dnes pre podnik podľa vás prioritou?

Neviem či aj pre podnik, ale pre les podľa je to podľa môjho názoru

organizačná stabilita. Žiaľ, nespomínam si na reorganizáciu, ktorá by lesu naozaj pomohla. Vždy sa hovorí o tom, že to bude už posledná, no pravda býva iná. Zmeňme to - terajšia výmera obvodov vyhovuje, nechajme na nich ľudí konečne pracovať.

Len jedna lesná správa v celej republike môže povedať, že má sídlo v jednej zo siedmich obcí, ktoré majú zákonné právo dorábať tokajské víno. Nejedna by aj závidel...

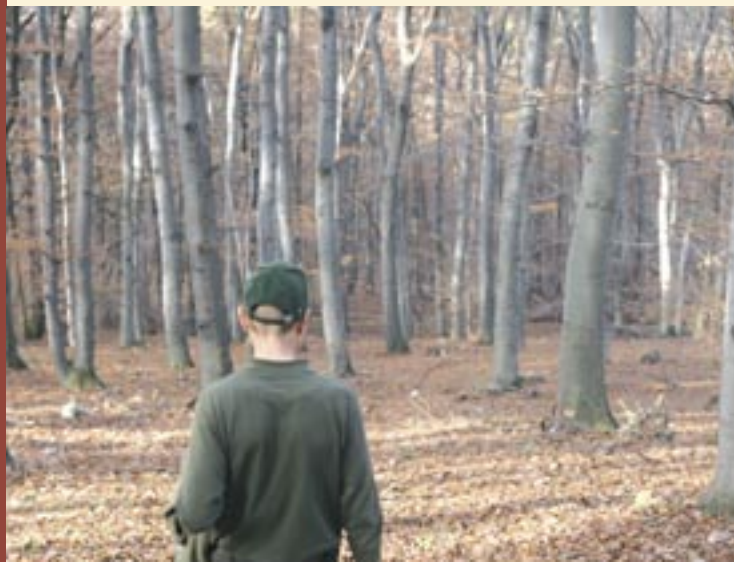
Treba prísť a skúsiť... Ale výhoda v tom je: Tokaj sa rodí na južných svahoch nášho azda najmenšieho slovenského pohoria – Zemplínskych vrchoch. Ich najvyšším bodom je vrchol Rozhľadňa. Neďaleko od neho sa v lese nachádzajú Toroňské kúpele s bývalou zvernicou. V tomto historickom objekte, kde je dnes naša chata, sa voda pre panstvo zohrievala v dubových kadiach...Všade naokolo je veľa pekných porastov...Keď to dáme dohromady - dosť na to, aby tu vznikol zaujímavý lesnícky náučný chodník. A bude na ňom priestor aj pre výrobcov tokajského a ich slávnych cibéb, lebo chodník by čiastočne prechádzal aj okrajom viníc... Možno by stálo za to obnoviť aj nenáročnú rozhľadňu na vrchole Rozhľadne, kruhový výhľad z nej by zahrnul pol Zemplína...

© VKU Harmanec

Toroňské kúpele

Možno, že tá rozhľadňa raz na najvyššom bode Zemplínskych vrchov bude. Zišla by sa nám však ešte jedna. Taká, z ktorej by sme dovideli za hranice lesníckej doby, ktorú žijeme. Nevie, či by to bol pohľad radostný, v každom prípade by bol prospešný. Možno by nám pripomenul, že hoci les vyrastie takmer všade, aj na holej skale, taký vzpriamený a odolný dokáže vyrásť len na dobrej pôde. A možno aj to, že budúcnosť lesníctva i podnikku spočíva na mladých múdrych a čestných ľuďoch. Kiežby ich bolo čo najviac... ■

„Počítač lesníkovi chrobačiare neukáže“

Jozef MARKO

Z Hrochote pri Banskej Bystrici je to ešte hodný kus dlhej údolnej cesty obkolesenej z oboch strán lesmi, kým sa nášinec dostane do lesníckej osady Kyslínky, kde dnes sídli jedna z lesných správ OZ Kriváň. Ved' aj správca a technici sem denne dochádzajú zo Sebedína, Zvolenskej Slatiny a Detvy viac ako 20 kilometrov. Ak tu potrebujú šikovných kočišov s koníkmi, tak tí to majú napríklad z Hriňovej až 50 kilometrov. „Od nás je všade ďaleko. Kde sú tie časy, keď sme mali v osade k dispozícii 6 – 7 párov koní. Teraz, keď ich každý potrebuje, sa zhŕňajú ťažko a nám by sa vlastné kone zišli,“ povzdychne si vedúci Lesnej správy Ing. Ján Ostrolucký.

V rozhovore s Ing. Nevolným

Je jasný jesenný deň a snečné lúče zalievajú porasty v okolí Kyslínok, ktoré hrajú všakovakými farbami.

Vchádzam do veľkej budovy, postavenej začiatkom 50-tých rokov minulého storočia pre potreby lesníckej fakulty, presťahovanej z Košíc do Zvolena. Objekt neskôr slúžil lesníckemu učilištiu, určitý čas tu bol umiestnený pioniersky tábor a dnes sú v ňom okrem kancelárií lesnej správy aj zrekonštruované ubytovacie kapacity pre poľovnícku klientelu, o ktorú nie je v kraji pod Poľanou núdza. V čase môjho príchodu má Ing. Ostrolucký neodkladné rokovanie a tak sa púšťam do reči najskôr s technikmi LS. Za pestovnú činnosť a ďalšie zverené úlohy je zodpovedný Ing. Štefan Pavelka. Sedí

pri počítači a študuje manuál práce s krpákom. S týmto programom síce ešte len začína pracovať, ale s počítačmi má rodák z východného Slovenska, žijúci v tomto kraji už 18 rokov, bohaté skúsenosti. Jeho pripomienky k fungovaniu krpáku to skutočne dokazujú: „**Považujem za nešťastné, že všetky kroky v práci s týmto programom kontroluje server. Keď sa snažím natipované údaje uložiť, stáva sa mi, že ma z programu vyhodí a môžem začať odznova. Nemyslím si, že je dôležité, aby bol zaznamenaný na serveri každý krok. Viete, pracujem s počítačmi celý svoj profesný život, ale ak mi predtým trvala mesačná uzávierka dva dni, s týmto programom mi trvá týždeň.**“

Budova Lesnej správy Kyslínky

Dnes z LS Kyslínky

Ing. Ostrolucký pri jedli v PR Pod Dudáš

Program je tak prepracovaný, že sa podľa môjho názoru zide skôr výskumníkom ako nám lesníkom v prevádzke. Tlačí nás do podrobného plánovania, ale realita býva iná. Napríklad v tomto roku počas mimoriadne vlhkého júla narástla burina neočakávane až do výšky jedného metra a náklady na ochranu kultúr proti burine razom vzrástli oproti predpokladom o 30 percent. Také niečo sa predsa nedá naplánovať. Preto si myslím, že by sme mali dostať vyčlenené náklady na pestovnú činnosť a viac voľnosti pri rozhodovaní o tom, na čo ich použijeme.“

NEMENIŤ LESNÉ OBVODY A LESNÍKOV POČAS PLATNOSTI LHP

Ing. Jozef Nevolný, technik LS zodpovedný za ťažbovú činnosť, robí s týmto programom od začiatku a tak môže porovnávať. Po odbúraní vzorníkov hovorí, že aj napriek technickým komplikáciám a množstvu času, ktorý si vyžadujú vonkajšie merania, je príprava projektu na budúci rok v porovnaní s prácou spred roka „slabým odvarom.“ Čiže pokrok. Plynule prechádzame v hovore na aktuálnu situáciu v podniku, v ktorej rezonujú pojmy ako racionalizácia, prepúšťanie a reorganizácia. Ing. Nevolný: „**Na OZ Kriváň som začínal v roku 1984, na Kyslínkach som od roku 1992. Zažil som veľa reorganizácií, ale myslím si, že ak sa už majú meniť počty lesných obvodov, tak určite nie počas platnosti LHP. Lesné obvody a lesníci na nich by mali ostať stabilní aspoň tých desať rokov. Inak si nemajú ako premyslieť obnovené postupy, nedokážu predvídať a posúdiť, čo, kedy a kde je najsprávnejšie urobiť.**“ Ing. Pavelka sa domnieva, že reorganizácii musí predchádzať podrobná firemná analýza a personálny audit. Samotná reorganizácia by mala predsta-

vovať podľa neho systematickú zmenu, ktorá vydrží niekoľko rokov. Súhlasne prikyvujem aj po tom, ako zdôrazňuje, že ak nedosiahneme motivačné finančné ohodnotenie zamestnancov podniku, nepohne sa ďalej.

Na budove správy sú okrem veľkého nápisu LS – KYSLINKY namaľované dva stromy – ihličnan aj listnáč. Nie náhodou, veď ročne vyťažia na obhospodarovanom území približne rovnaký objem ihličnatej a listnatej hmoty. Sumárne takmer 20 000 kubíkov. Na katastrálnej výmere 8 700 hektárov a porastovej ploche 4 118 hektárov hospodária tunajší lesníci na 3 687 hektároch kmeňových štátnych lesov, 227 ha neštátnych neodovzdaných lesov a na 204 ha prenajatých lesov. S vydokladovaním niektorých spoločensťevných porastov, ktoré vznikli zalesnením poľnohospodárskej pôdy, je stále veľký problém. Vedúci LS Ing. Ostrolucký ho pozná veľmi dobre, veď v tomto kraji pracuje nepretržite od skončenia základnej vojenskej služby v roku 1979. Začínal na pozícii technika, desať rokov pracoval ako pestovateľ LS a od roku 1991 je správcom. Za ten čas už zažil v lese všeličo. V súčasnosti ho najviac trápi rozptýlená podkôrníková kalamita v ochrannom pásme Národnej prírodnej rezervácie Poľana. **„V rokoch 2002 a 2004 nám ochrancovia prírody zakázali inštalovať aspoň kontrolnú sieť lapačov a dnes sú všetky u nás sa vyskytujúce druhy lykožrútov premožené v porastoch Poľany až po samý hrebeň! V tomto roku pripravili ochranári projekt odchyту chrobáka v ochrannom pásme rezervácie aj na základe podkladov, ktoré sme pripravili, ale navrhujú v ňom inštaláciu až 300 lapačov. Podľa normy ich nebudeme môcť do porastov umiestniť a navyše taký počet lapačov sami neodkontrolujeme. Ochránári by sa takisto mali podieľať na kontrole, ale vieme od nich, že ak nedostanú na tento účel finančné prostriedky, ostane všetko zasa len na nás, lesníkoch. Ešte nevieme, ako to všetko dopadne, azda pomôže dohoda oboch ministerstiev – pôdohospodárstva a životného prostredia. Ale už dnes môžem povedať, že nepovažujeme za správne, ak výberové konanie na realizáciu prác súvisiacich s projektom zabezpečujú ochrancovia prírody. Pritom projekt bude realizovaný na území obhospodarovanom štátnymi lesmi...“**

vysvetľuje Ing. Ostrolucký a vzápätí rázne navrhne, aby sme sadli do auta a pozreli si situáciu priamo v porastoch. Rád súhlasím. Kvalitnou lesnou cestou smerujeme do lokality Čierny vršok. Správca počas šoférovanía krúti hlavou nad tým, že lykožrút sa dostal u nich do nadmorskej výšky až 1450 m n. m., pričom v škole lesníkov učili, že nad hranicu tisíc výškových metrov sa malý žravý chrobáčik nedostane. Ing. Ostrolucký ukazuje na schnúce

ohniská aj jednotlivé stromy, na ktorých viditeľne redne ihličie. V tejto súvislosti sa zamyslí nad tým, že lesníci potrebujú byť v takejto zložitej situácii, kedy je potrebné včas výskyt lykožrúta identifikovať v poraste a konať, viac v lese. **„Počítač lesníkoví neukáže, kde má v lese chrobačiare. Musí byť viac v hore!“**

Na LS Kyslinky dosahuje podiel náhodnej ťažby zatiaľ „iba“ 30 percent. Nie je to len podkôrník, ale aj vietor, ktorý dokáže narobiť v členitom teréne so skalnými hrebienkami, poriadnu paseku. Prechádzame okolo lokality Srní kopec, na ktorom sú hneď tri kalamitiská. Na tom by možno nebolo nič zvláštne, keby silný vietor nepozrážal na týchto kalamitiskách stromy k zemi vždy iným smerom!

ZASTABILIZUJME PARTIE V PESTOVNEJ I ŤAŽBOVEJ ČINNOSTI

Zastavujeme pri Chate Zálomská, ktorá je kompletne zrekonštruovaná a z deviatich chat na území obhospodarovanom LS Kyslinky je tou najparádnejšou. Dvanástim osobám ponúka dostatok priestoru a pohodlia. Akí sú dnešní poľovní klienti?, pýtam sa správcu. **„Podľa môjho názoru sú najlepší českí poľovníci, ktorí na rozdiel od Rakúšanov alebo Nemcov nemajú také vysoké nároky a finančne sú na tom veľmi dobre. Ale aj slovenská klientela je dnes už solventnejšia,“** odpovedá zasvätené Ing. Ostrolucký. Pristavujeme sa na odvoznom mieste pri Chate Pod Dudáš, na ktorom manipuluje jedľové kmene úctyhodných dimenzií živnostník Dušan Malatíneec. Práca mu ide v príjemnom počasí od ruky a keď sa s ním po prehodení pár slov rozlúčime, správca ho chváli za to, ako k robotke pristupuje. Práve o takýchto dodávateľov prác a služieb lesníci stoja najviac. Ak im ale nebudú schopní ponúknuť perspektívnejšie kontrakty hlavne v pestovnej činnosti, tak ich nedokážu zastabilizovať a kvalita realizovaných prác tým utrpí. To nie je iba názor môjho sprievodcu. Stretávam sa s ním na celom Slovensku. Kompetentní by sa nad ním mali vážne zamyslieť a zmeniť systém, ktorý lesníckej prevádzke zjavne nevyhovuje.

Je zrejme, že správca pozná tunajšie lesy ako vlastnú dľaň. Ale skutočnú perlu

D. Malatíneec meria kmene jedlí úctyhodných dimenzií

Zrekonštruovaná Chata Zálomská

v nich mi ukazuje na samý záver terénnej pochôdzky. Fragment pôvodných podpoľianskych lesov so zastúpením jedle, buka a javora na takmer siedmich hektároch Prírodnej rezervácie Pod Dudáš. Dominuje v ňom na niekoľko práchnivejších kusov bleskom rozčesnutá jedľa s objemom 48 kubíkov, obvodom viac ako 4,5 metra a matuzalemským vekom presahujúcim 400 rokov. Len pár metrov od nej stoja jej mladšie sestry, rovné ako sviece s rozmermi, ktoré vzbudzujú úctu a obdiv. Sú to skutočné lesnícke oltáre v chráme lesa, ako o takýchto nádherných stromoch zvykne hovoriť jeden z našich kolegov. Ale to ešte nie je z Kysliniek všetko. **„Ukážem vám svoj poklad,“** usmieva sa Ing. Ostrolucký a rozkladá na stole predom ručne maľovanú porastovú mapu z roku 1922 v mierke 1:22 000 a dodáva: **„Farby sú už vyblednuté. Chcel by som ju dať zreštaurovať a potom zarámovať.“** Odchádzam z Kysliniek s pocitom, že aj ja by som si mal vo svojej pamäti zarámovať práve takéto dni. Strávené medzi zaujímavými a zanietými ľuďmi. V krásnych lesoch, ktorým rozumujú a ktoré pretvárajú. Pre také dni a pre takých ľudí sa oplatí žiť a pracovať. ■

Prvé výsledky poloprevádzkových skúšok s entomopatogénnou hubou na OZ Námestovo

Reálne zníženie populácie lykožrútov

Posledný septembrový deň dostal referent pre ochranu lesa OZ Námestovo Ing. Jozef Herud od lesníkov zo všetkých sledovaných lesných správ hlásenia o počtoch lykožrútov odchytených v lapačoch. Dôsledný monitoring ich výskytu bol v tomto roku v kalamitných smrečinách na Orave osobitne dôležitý. Námestovskí štátni lesníci po prvýkrát 28. júla aplikovali v boji s podkôrnym hmyzom v teréne entomopatogénnu hubu zastúpenú v povolenom prípravku BoVeril. Od konca júla každý desiaty deň pozorne sledovali na počte odchytených podkôrníkov, do akej miery je tento biologický prípravok účinný. Skúšali niekoľko spôsobov jeho aplikácie.

„Okrem sústredenia 10 – 15 postriekaných lapačkov na okrajoch porastov sme inštalovali lapače s prípravkom BoVeril za bariéry pôvodných feromónových lapačov. Lapače s BoVerilom sme umiestňovali aj dovnútra porastov, no a vyskúšali sme aj nafúkание insekticídneho prípravku Fury s biologickým prípravkom BoVeril do mozaikovitě napadnutých porastových stien. Z našich pozorovaní vyplýva, že najväčší účinok má huba aplikovaná na klasických lapačkoch. Larvy a kukly lykožrúta smrekového, ale aj lesklého, sú v chodbičkách zničené. Na požerkoch vidieť zhnité koncové časti chodbičiek, z ktorých už nevyleteli dospelé jedince. Larvy v nich sú takisto zhnité,“ informoval nás o prvých po-

znatkoch a pozorovaniach Ing. Herud a dodal, že **„účinnosť niektorých spôsobov aplikácie budeme môcť vyhodnotiť až po prvom rojení na jar 2009. To vieme na rozdiel od druhého alebo tretieho rojenia spoľahlivo identifikovať a porovnať odchyty s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka. Teraz vieme povedať, že aplikácia huby prispela k zníženiu hustoty napadnutia porastov, ale o aké percento, na to budeme vedieť odpovedať až po opakovaní aplikácie v tých istých porastoch a aspoň v podobných prírodných podmienkach.“**

ENTUZIAZMUS PRAKTIKOV A VEDECKÝ PRÍSTUP VÝSKUMNÍKOV

Veľmi zaujímavý je nasledujúci údaj. BoVeril bol nasadený do boja

s podkôrníkmi až v druhom rojení, pretože výnimku na jeho použitie udelilo Ministerstvo pôdohospodárstva SR v lete tohto roka. Po prvom rojení odchytili lesníci na lesných správach OZ Námestovo do lapačov 15 miliónov jedincov lykožrúta smrekového, po druhom rojení bol tento počet takmer o polovicu nižší – 8 miliónov imág. Otvorenou ostáva otázka účinnej koncentrácie BoVerilu, ktorá dokáže infikovať jedince v lapačoch a zahubiť po naletení do porastov lykožrútov zavrtaných v napadnutých stromoch. Aj preto sú pripravení lesníci na Orave ďalej pracovať s BoVerilom a aplikovať ho včas pred prvým rojením na jar 2009, aby mohli porovnávať, vyhodnocovať a získať odpoveď na spomenutú otázku.

Z hlásení o odchytoch lykožrútov po aplikácii BoVerilu na lesných správach OZ Námestovo vypracoval prvotnú analýzu vedúci Lesníckej ochrany služby NLC v Banskej Štiavnici Ing. Andrej Kunca, PhD., ktorý mal možnosť priamo na mieste sa presvedčiť, ako námestovskí lesníci postupovali. A aké sú jeho prvé závery? **„Porovnaním vývoja odchytovej ošetrených a neošetrených plochách, prípadne porovnaním ošetrenia prípravkom Fury a prípravkom BoVeril sa ukazuje, že entomo-**

Zľava Ing. Kunca, Ing. Žuffa a Ing. Herud analyzujú požerok s mŕtvymi chrobákmi

Huba zabrala aj na lykožrúta lesklého

Foto Ing. Heruda. Detail vývoja huby a škodcu

patogénna huba dokáže reálne, podstatne a najúčinnnejšie znížiť populáciu lykožrútov. Vierohodnejšie závery môžu byť vyslovené až po tom, ako sa bude skúmaniu biologickej účinnosti prípravku s entomopatogénnou hubou niekoľko rokov systematicky venovať lesnícky výskum. Po jednom roku terénnych aplikácií by bolo predčasné vynášať do neba alebo zatracovať skúšaný prípravok.“

Experiment s entomopatogénnou hubou v podkôrními trýznených oravských smrečínach sa teda začal nádejne. Teraz je dôležité, aby entuziazmus kolegov z lesníckej prevádzky podporili systémovým a vedeckým prístupom lesnícki výskumníci. No a tí zasa očakávajú, že budú mať dostatok finančných prostriedkov aj od najväčších lesníckych subjektov, aby sa mohli tejto problematike dostatočne venovať. Huba v boji s lykožrútmí si túto pozornosť určite zaslúži. Ostatne ako každá metóda, ktorá môže lesom a lesníkom skutočne pomôcť. A ukazuje sa, že entomopatogénna huba môže... ■

Niekoľko základných faktov od dodávateľa prípravku BoVeril

Viete o entomopatogénnej hube, že...

- ... biologická ochrana lesa proti podkôrnemu hmyzu môže byť v súčasnej situácii vyvolanej jeho obrovským premnožením jednou z efektívnych alternatív ničenia populácií lykožrútov. Je skúšaná v Česku, Nemecku, Rakúsku a už aj na Slovensku?
- ... entomopatogénnymi hubami striekajú farmári v severnej Amerike a Južnej Afrike už roky státisíce hektárov kukuričných polí, bavlníkových plantáží, sádov citrusových stromov alebo ihličnatých porastov a aplikujú špeciálne vyvinuté kmene tak, aby efektívne ničili iba cieľový škodlivý hmyz?
- ... nezanedbateľnou výhodou prípravkov na báze entomopatogénnych húb je, že neznižujú kvalitu dreva, nespôsobujú hnilobu alebo iné biotické poškodenie dreva, nemenia ani mechanické, chemické a fyzikálne vlastnosti drevnej hmoty?
- ... entomopatogénne huby neškodia živočíchom, rastlinám, ani človeku? Že môžu mať síce čiastočný účinok aj na iný ako podkôrný hmyz, ale formulácia prípravku skúšaného v poloprevádzke u nás je vyrobená tak, aby sa zamedzilo postranným vplyvom na iný ako podkôrný hmyz?
- ... v súčasnosti je popísaných približne 700 druhov týchto húb, ale nie všetky sú použiteľné pri cielej aplikácii proti škodcom v lese?
- ... huba sa stáva aktívna vytvorením dostatočného množstva spór a začína atakovať podkôrný hmyz tak, že aj pri nepatrnom kontakte hmyzu so spórou huby sa začínajú na povrchu hmyzu vytvárať prvé klíčiace konídiá, ktoré po krátkom raste na povrchu chrobáka prenikajú do jeho telovej dutiny? Že rastúce vlákno huby postupne vyplní telo chrobáka, niekedy preráža povrch a vytvára okolo chrobáka bielu obrubu?
- ... celý proces - od nákazy spórou až po vyklíčenie vzdušných konidií - trvá šesť a viac dní a hubou nainfikované chrobáky odovzdávajú nákazu aj zdravým chrobákom? Že sa tak infekcia šíri v celej populácii a ostáva v stromoch buď postriekaných, alebo v stromoch, do ktorých naletel a v ktorých uhynul infikovaný chrobák?
- ... čím je frekvencia postrekov vyššia, tým sa zvyšuje prítomnosť hubových spór a urýchľuje sa ich účinok na celú populáciu podkôrníkov na asanovanej lokalite? Že postrek na danom území musí byť opakovaný viackrát? Prvý, iniciálny totiž len prelomí potrebný prah početnosti entomopatogénnej huby a infikuje prvú generáciu škodcu. Pri poslednom postreku koncom septembra a dostatočnom množstve spór huba prezimuje a následne sa aktivuje v nasledujúcom roku.
- ... postreky entomopatogénnych húb majú byť aplikované v podmienkach, kedy teplota vzduchu neklesá pod 5°C? Že ideálne je začať s postrekom v horských podmienkach pri teplote 15 – 17 °C, čo zodpovedá začiatku aktivity podkôrneho hmyzu? Že najlepšie podmienky pre rast a vývoj huby sú pri teplotách od 23 do 26 °C, kedy sa huba v tele chrobáka rozvíja a skracuje sa tak čas vývoja huby?
- ... úspešnosť entomopatogénnej huby je po dodržaní stanovených pravidiel jej aplikácie okolo 60 %, na lapákoch je ešte vyššia – 70 až 100%?
- ... najúčinnnejšia je aplikácia na lapáky klasickou metódou a na drevnú hmotu vytiahnutú z porastov na sklady dreva a odvozné miesta, ktoré sa nachádzajú pod porastmi alebo v ich tesnej blízkosti?
- ... výsledok aplikácie huby je badateľný v porastoch po 20 – 30-tich dňoch a skutočný rozsah účinnosti huby sa ukáže až zhruba po roku až roku a pol jej dôslednej aplikácie?
- ... keď sa skončí expanzia škodcov, na ktoré je formulácia prípravku s entomopatogénnou hubou vyrobená, klesá populačná hustota huby na minimum a dostáva sa do latentného štádia, v akom sa nachádzala pred vznikom podkôrníkovej kalamity? ■

Lapač s BoVerilom. V pozadí Babia Hora

Lapačky po postreku sú prikryté haluzinou

Metodika na aplikáciu huby *Beauveria bassiana* do lapačov Theyson

Cieľom infikovaný chrobák

*Napriek prvým i opakovaným skúsenostiam s aplikáciou prípravkov obsahujúcich entomopatogénnu hubu v boji s podkôrnym hmyzom vo viacerých krajinách Európy a sveta, nie sú ešte viaceré otázky súvisiace s touto problematikou definitívne uzavreté. Skĺbením viacerých doteraz publikovaných metodík napríklad, z Čiech a Kanady, a zapracovaním nadobudnutých skúseností v slovenských podmienkach spracoval osobitnú metodiku na aplikáciu prípravku BoVeril s entomopatogénnou hubou *Beauveria bassiana* Ing. Juraj ZUFFA, lesník z Oravy.*

Výsledky monitoringu v Čechách ukázali a prirodzená schopnosť *Beauverie bassiana* vyvolať nákazu v populáciách lykožrúta viedli k vypracovaniu metodiky aplikácie práškovej formy *B. bassiana* v lapačoch. Cieľom kontaminácie je aplikovať na povrch dostatočné množstvo spór a zaistiť tak usmrtenie konkrétneho jedinca pri prechode lapačom a zároveň podporiť šírenie nákazy v lokálnej populácii. Praktické výsledky ukázali, že táto forma využitia biopreparátu je veľmi účinná hlavne v situáciách, kedy je od aplikácie očakávaná perspektíva dlhodobiejšieho potlačovania škodcu. Cieľom metódy je zachytiť lietajúce imágo do feromónového lapača, v lapači ich infikovať

a nechať ich opustiť zbernú nádobu lapača. Predpokladáme, že infikovaných chrobák naletí oslabený strom alebo klasický lapač a pri párení v snubnej komôrke prenesie infekciu aj na ďalšie 2 – 3 imága.

POSTUP PRE APLIKÁCIU A FREKVENCIA DOPLŇOVANIA

Je potrebné upraviť feromónový lapač tak, že zo šuplíka sa vyberie vložka (protivýletová štrbina a je potrebné zväčšiť otvory v sítku tak, aby sa cez ne lykožrúty prepchali von) a nasype sa prášok. V priebehu kontrol je potrebné pozorovať vrstvu prášku v lapači, plocha šuplíka má byť posypaná vrstvou 3-5 mm po celú dobu kontaminácie. Naplnenie a doplnenie prebieha nasledovne. Štyri lyžice prášku sa dajú do zásuvky lapača. **To znamená, že pri jednej kontrole sa do lapača nasype cca od 12 gramov do 16 gramov, podľa hrúbky vrstvy. Nesype sa naraz 70 alebo 100 gramov!** Z jedného 100-gramového sáčka vyjde náplň do minimálne 6 lapačov (alebo minimálne na šesť výmen). **Náplň treba po každých 10-tich až 12-tich dňoch meniť (vyčistiť šuplík a dosypať prášok). Zo 100 gramov je dávka na jeden lapač na minimálne 30 a maximálne 56 - 60 dní.**

V prípade, že sú v lapačoch enormné odchvy chrobákov, je potrebné zosypať vrchnú vrstvu tak, aby spodná vrstva s kontaminovanými chrobákmi ostala v lapači, aby nebolo potrebné dopĺňať celé množstvo huby. **V lokalitách so stredným až silným stupňom napadnutia sa sype do každého lapača biologický prípravok na čisté dno šuplíka lapača Theyson tak, aby sa vytvorila 3 - 5 mm vrstva**

prášku. Pri kontrolách lapačov je potrebné kontrolovať množstvo prášku. V prípade zospávania zachytených chrobákov nechávajte spodnú vrstvu o hrúbke cca 5 mm na dne šuplíka ak je jasne viditeľné vytvorenie bielych vatových chumáčikov huby po obvode tela chrobáka a ak chrobáky nesmrdia hnilobou, pretože hnilobný zápach odpudzuje žijúce lykožrúty a tie prestanú nalietať do lapača. Chrobáky slúžia ako substrát na rozmnožovanie entomopatogénnej huby. Takýmto spôsobom sa aplikuje prášok do každého lapača v ohrozených zónach. Je potrebné vytvoriť väčšiu sieť lapačov s chrobákmi kontaminovanými hubou, aby sa dosiahol efekt hynutia populácie podkôrneho hmyzu v danej lokalite.

NÁPLŇ TREBA KAŽDÝCH 10 AŽ 12 DNÍ MENIŤ

Odporúčam priebežne každých 10 - 12 dní kontrolovať lapače a meniť náplň. Treba ešte povedať, že entomopatogénna huba likviduje všetky druhy podkôrneho hmyzu, celé lykožrútové spektrum. V lokalitách s nižším stupňom ochrany a so stredným až slabým stupňom výskytu podkôrneho hmyzu treba nasypať do zásuvky lapača prášok s vrstvou 4-5-mm a ako vypúšťací lapač upraviť každý tretí až piaty.

Najlepšie sa táto metóda aplikuje v bariérach lapačov Theyson, kde dva lapače sú s práškom huby, tretí je odchytový klasický lapač. Táto metóda ušetrí náklady, nemusíte sa namáhať s postrekom a s prácnym nosením vody. Pri šírení nákazy sa infikuje len podkôrný hmyz. Je to prísne selektívna metóda, účinkujúca na lykožrútové spektrum (*typographus, amitinus, acuminatus, duplicatus*) - nakazí len populácie lykožrúta. Časove je to neobmedzená metóda - dá sa používať od skorej jari do neskorej jesene. ■

Články do rubriky **Zaujme Vás** pripravil Jozef MARKO

Rozvojovo – technického riaditeľa š.p. LESY SR Ing. Jána ŠTEFÁNKA

Číselníky iba časťou problému

Jozef MARKO

Ing. Ján Štefánik

Majú ešte stále číselníky opodstatnenie v lesníckej evidencii? Niektorí kolegovia ich považujú za zbytočný medzistupeň medzi priemerkovacími manuálmi a odvoznými lístkami, ktoré sú prísne zúčtovateľnými dokladmi. Obidva dokumenty podľa praktikov dostatočne prehľadne a záväzne evidujú vyťaženú a odvezenú hmotu. Opýtali sme sa rozvojovo-technického riaditeľa š.p. LESY SR Ing. Jána Štefánika:

„Číselník na dlhé drevo L-10 je prvotný doklad na evidenciu ťažby dreva, ktorý má ďalej slúžiť na ovedividovanie vyťaženého dreva v LHE. Ako prvotný doklad slúži pre vyhotovenie dokladov evidencie miezd a výroby LF 41 a LF 45, ktoré sú podkladom slúžiacim na typovanie údajov pre spracovanie v IS. Veľmi zjednodušene sa dá súhlasiť s tým, že v dnešnom systéme spracovania údajov za pomoci výpočtovej techniky je vyhotovovanie číselníkov zbytočné. Súvisí to však s celým systémom spracovania dát v programovom vybavení, ktoré implementujeme v š.p. LESY SR už tretí rok. Máme uznávaný účtovný softvér SAP a na neho by mali nadväzovať lesnícke programy KRPK a WebLES. Veľmi všeobecne, tento IS by mal v celej šírke spracovať potrebné údaje pre riadenie všetkých hlavných procesov v štátnom podniku. Či je to tak hlavne v lesníckej výrobe, by mala dať odpoveď vonkajšia lesnícka prevádzka. Týka sa to i zberu dát a vyhotovovania prvotnej evidencie.

Mne osobne chýba presná špecifikácia činností a následne potrebných písomných dokladov, ktoré majú slúžiť pre naplnenie databázy údajov IS a jeho fungovanie. Tým by sa dosiahlo i vyselektovanie a zrušenie dokumentov, ktoré nie sú potrebné. Celé to však musí mať nadväznosť

na ťažbovo-výrobný proces a skutočne uplatňované technológie, organizačnú štruktúru s pracovnými náplňami THZ a v neposlednom rade to musí byť v súlade s platnou legislatívou, ktorá by mala byť patrične nadčasová. Navyše, celá administrácia predovšetkým musí spĺňať racionalizačné kritéria s cieľom, aby evidencia neslúžila len pre evidenciu, ale aby slúžila pre manažovanie a zabezpečenie výrobného procesu. Preto si myslím, že jednorazové zrušenie číselníkov by bolo len parciálnou časťou riešenia existujúceho problému.“

Aké by teda malo byť podľa vás komplexné riešenie?

„Na Odbore usmerňovania lesníckych činnosti generálneho riaditeľstva je v súčasnosti v štádiu prípravy smernica, ktorá by mala uvedený problém sčasti riešiť. Smernica je v podstate pripravená, len je potrebné dať ju na širšiu diskusiu. Táto smernica by mala povedať čo s číselníkmi, ale aj čo bude ďalej s lokalitami, meraním dreva, spôsobmi merania dreva a predovšetkým, ako zabezpečiť jednoduchú evidenciu pohybu dreva v celom ťažbovo-výrobnom procese. Z dôvodov zmien v organizačnej štruktúre a tým vyvolaným presunom v kompetenciách sa celý proces vydania smernice zastavil. Je však treba povedať, že žiadna smernica nemôže komplexne

zabezpečiť celú informačnú oblasť, to sa dá len cez dobrý IS. Napriek tomu pri spomínanej smernici máme ambíciu aspoň sčasti zjednodušiť a zrationalizovať systém evidencie pohybu dreva v rámci ťažbovo-výrobného procesu. Predpokladám, že do konca tohto roku bude táto smernica pripravená a vydaná.“

Ciachovanie dreva, absencia elektronického merania dreva, zbytočne komplikované dokladovanie dreva, svedčia podľa pracovníkov lesníckej prevádzky o tom, že v tejto oblasti zaostávame za vyspelými lesníckymi krajinami, ktoré proces evidencie dreva maximálne zefektívnil. Nie je najvyšší čas na zmenu legislatívy, vykonávacej vyhlášky a smerníc aj u nás? Obzvlášť v tejto

zložitej finančnej situácii, v ktorej je dobrá každá ušetrená aj efektívne vynaložená koruna ?

„Pripravovaná smernica by mala v podstate riešiť celú problematiku evidencie pohybu dreva, ktorá by mala končiť na OM, resp. na ES, t.j. na predajných miestach sortimentov surového dreva, teda okrem predaja dreva na pni, či pri pni. Osobitnou kapitolou je systém merania dreva. Platí tu vyhláška MP SR č. 232/2006 o vyznačovaní ťažby dreva, dokladoch vyťaženého dreva a dokladoch o pôvode dreva. Táto určuje pravidlá a upravuje podrobnosti vo vymenovaných činnostiach. Máme nový zákon o lesoch i novú vyhlášku,

a z pohľadu nadčasovosti sa môžeme porovnať s ostatnými krajinami v rámci EÚ. Skúsme v týchto krajinách hľadať muzeálne pomôcky, ktoré naši lesníci stále používajú pri meraní a označovaní dreva. Myslím si, že len ťažko by sme našli v štátnych lesoch v iných krajinách pri porovnatelnom objeme dodávok dreva toľko zbytočne vykonávaných činnosti, ako je to u nás.

V susednom Rakúsku je systém elektronickej prebiehajúcej samozrejmosťou. Nikto si nedovolí pri stanovovaní objemu dodávky dreva a jeho adjustácií vykonávať neefektívne a nákladové činnosti navyše. Už od vzniku štátneho podniku sme sa nedokázali vysporiadať s odberateľmi

„Čo je potrebné urobiť? Novelizovať vyhlášku č. 232/2006 Z. z.“

a elektronickým meraním dreva. Neuspokojivý stav stále pretrváva, a to i napriek

súčasnej alarmujúcej situácii v obchode s drevom. Treba si priznať, že zo strany producentov drevnej suroviny neboli vyvinuté väčšie tlaky na odberateľov v oblasti elektronického preberania dreva. Ako keby nám všetkým tento stav vyhovoval. Hľadáme úspory v nákladoch a pritom vieme, že najväčšie rezervy sú práve v oblasti osobných nákladov. Absentuje tu zmluvné dojednanie o povinnosti elektronickej prebiehajúcej, a to aspoň pri centrálnych obchodných partneroch.

Meranie, vyhotovovanie sprievodných dokladov pri dodávkach dreva a jeho označovanie založené na metódach uplatňovaných v minulom storočí, pokusy prepojiť takto získané údaje na moderné počítačové metódy, je nesystémové a vopred odsúdené na zánik. Neobstojí tu ani argument, že je to z dôvodu ochrany majetku a zamedzeniu obchodu s nelegálne získaným drevom. Náklady s tým súvisiace sú prakticky nákladmi navyše, ktoré zaťažujú každý lesnícky podnik a znižujú produktivitu práce a jeho hospodársky výsledok. Určite si kladieme otázku, prečo je to tak a čo je potrebné urobiť. Z môjho pohľadu, bez rozmýšľania je potrebné novelizovať vyhlášku č. 232/2006 Z. z. s cieľom zefektívnenia celej tejto činnosti. Verím že aj spomínaná smernica by mala byť jedným z prvých krokov k riešeniu tejto problematiky a hľadaniu cesty, ako znižovať náklady a zvyšovať produktivitu práce bez zbytočných investícií.“ ■

Krúžkovanie a čo o ňom (ne)vieme

Jaroslav ĎURÍK

Úvodom musím upozorniť, že nechcem hovoriť o krúžkovaní vtákov. Témou príspevku totiž bude jedna z metód odstraňovania **listnatých rozrastlíkov** (stromy v úrovni), resp. **predrastajúcich rozrastlíkov** (stromy v nadúrovni porastu) **pri výchove mladín prečistkami a žrdkovín až žrdovín prebierkami v porastoch do 50 rokov.**

Potreba rozobratia tejto témy z môjho pohľadu vyplýva totiž hlavne z nasledovných faktov:

- krúžkovanie listnatých rozrastlíkov je jedným z najúčinnějších spôsobov ako prispieť k produkcii technicky kvalitných listnatých a zmiešaných porastov
- nenašiel som o ňom zmienku v žiadnej publikácii, norme, príručke či Mop-ke (okrem krúžkovania pre účely lapákov na dubové podkorníky)
- nejeden lesník (o robotníkoch ani neho-riac) ho nepozná a ak ho aj praktizuje, tak často vo veľmi neúčinnnej forme

Krúžkovanie je teda spôsob odstraňovania listnatých rozrastlíkov alebo lepšie povedané predrastajúcich rozrastlíkov ako označujem väčšinu zbytkov materského porastu, ktoré neboli počas obnovného ťažbového zásahu odstránené. (V pracovnom lesníckom slangu sa im hovorí žoviálne „jablone“). **Odstraňovanie týchto jedincov krúžkovaním má jedno špecifikum – na odstránenie určené jedince totiž zostávajú stáť v poraste, čím sledujeme dva dôležité ciele:**

- pri krúžkovaní nedochádza k poškodeniu až zničeniu susedných jedincov; klasicky zrubaný rozrastlík (vyznačujúci sa vyšším objemom nielen hrúbka ale hlavne nehrúbka a s veľkým rozmerom priestoru svojej koruny) poláme v smere a dosahu svojho pádu obvykle všetko ostatné, vrátane tých stromov, ktorých ponechanie a ďalšie pestovanie je alebo by malo byť cieľom lesníckeho hospodárenia v danom poraste
- okružkovaný jedinec napriek svojom postupnému chradnutiu prejavujúceho sa najprv klesajúcim stupňom olistenia, usychaním a neškodným opadávaním najprv tenších, neskôr silnejších vetiev a nakoniec celého kmeňa (a tým uvoľňovaniu korunového priestoru iným, nádejnejším jedincem) udržuje ešte dlhú

dobu vo svojom okolí mechanickú stabilitu mladiny potrebnú hlavne proti škodlivému pôsobeniu snehu.

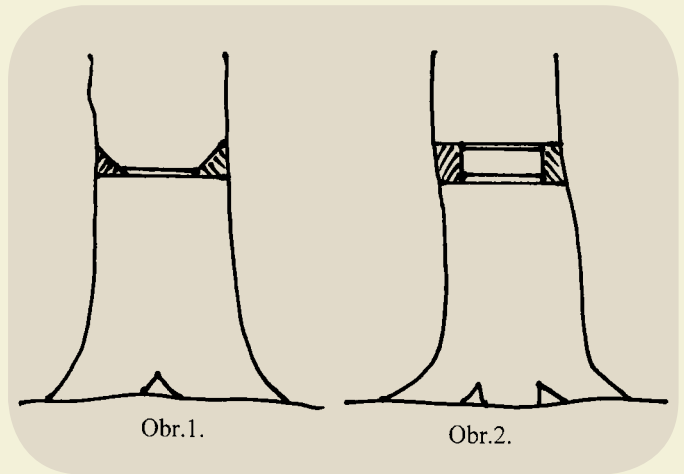
Podstatou krúžkovania je teda prerušenie lykovej časti kôry, ktorou si strom sťahuje zásobné látky do koreňového systému a beľovej (kambialnej) vrstvy dreva, z ktorej si strom cez kambialné lúče dokáže vytvoriť novú (náhradnú) vrstvu lyka. Postupne narastajúci deficit zásobných asimilátov spôsobuje potom tiež postupnú slabšiu intenzitu rašenia listov a celkového olistenia a nakoniec (obvykle po niekoľkých rokoch) aj úhyn jedinca. V tom období majú možnosť susediace a pre pestovanie vhodnejšie jedince – takisto postupne – rozširovať svoju asimilačnú základňu a zaujímať až úplne zaujať voľný korunový priestor po chradnúcim resp. uhytnom rozrastlíku.

Veľmi dôležitá je samostatná technické prevedenie krúžkovania.

Osobitne je potrebné zdôrazniť, že jednoduché odstránenie kôry, ktoré sa robí veľmi dobre v dobe miazgy jej olúpaním t. j. bez narušenia kambialných lúčov je úplne neúčinné – takto olúpaný strom dokáže vytvoriť náhradnú kôru aj na 50 a viac cm dĺžky celobvodového olúpania kmeňa! O niečo účinnejšie je okresanie takto olúpaného kmeňa na dĺžke aspoň 30 cm sekerou do hĺbky najmenej 1 cm. Často sa však stáva, že nie všetky záseky prerušia kambialné lúče a strom si tak dokáže (aj keď po dlhšej dobe) náhradnú lykovú vrstvu kôry zrekonštruovať.

Ako najúčinnější spôsoby krúžkovania preto hodnotím metódy:

1. **Zátinkovanie** – keď vo výške asi 50 až 80 cm nad zemou k jednému, po celkom obvode kmeňa vedenému a **prepojenému** a asi 5 – 8 cm hlbokému horizontálnemu rezu vytvoríme viacerými šikmými rezmi akýsi plytký zátinok (výška a hĺbka zátinku v pomere cca 1 : 1), viď obr. 1.
2. **Zarezávanie** – keď v tej istej výške (50 až 80 cm) nad zemou vedieme po celom obvode kmeňa 3 až 5 cm nad sebou dva horizontálne rovnobežné, cca 3 až 5 cm (podľa hrúbky kmeňa) hlboké a po obvode kmeňa prepojené rezy. Účelom týchto rezov je dosiahnuť urýchléné pre-

Obr. 1.

Obr. 2.

schnutie medzikružia dreva medzi týmito rezmí a tým prerušenie toku živín vplyvom zaschnutia lykovej ako aj kambialnej vrstvy kmeňa, viď obr. 2.

Podotýkam, že jeden rez málokedy (najmä pri hmotnejších jedincoch) stačí a už vôbec nie ak je vedený tesne nad zemou. (V jednom poraste, kde som robil druhú prerezávku, ma veľmi rozčuľovalo, že vykonávateľ prvej prerezávky neokrúžkoval cca 30 predrastajúcich rozrastlíkov buka. Keď som však k nim po jednom, za účelom vyznačenia pristupoval, zistil som, že všetky boli pred cca 10 rokmi okrúžkované jedným rezom vo výške asi 10 cm nad zemou. Všetky do jedného si však dokázali rezy v tejto výške zavalit novým kambiom a lykom a vegetovali ďalej.) **Pletivá listnatých drevín majú totiž v zóne koreňového krčku najväčšiu vitalitu – nachádza sa tu aj najviac spiacich očiek a preto napr. aj lesnícky výskum odporúča trsy nežiadúcich drevín zrezávať až vo výške cca 1 m nad zemou čo neaktivuje mobilizačné vyrašenie spiacich očiek a tým aj znásobenie a zahustenie trsu dreviny novými výmladkami.**

Ďalším, síce známym ale málo uplatňovaným spôsobom odstraňovania úrovňových rozrastlíkov je ich **vrškovanie**. Vykonávame ho tak, že rozrastlíka, ktorý by inak pákovým spustením koruny mohol poškodiť okolostojace a pestovne žiadúce jedince, **zrežeme asi v prsnej výške resp. vo výške ramien jedným šikmým rezom**, pričom horná časť kmeňa s korunou prepadne vertikálnym smerom pod korunovú úroveň a tak tam aj môže zostať. Tento spôsob môže však kolidovať so zásadami bezpečnosti pri práci. **Pilič totiž môže dostať nielen úder do hlavy od korunovej časti ale aj úder prerezaným kmeňom do chodidla!** Preto by sme ho mali praktizovať hlavne v mladších porastoch (prvé prečistky), kde ešte tenšie vetvy a kmienky nehrozia hrubším „pohladením“. ■

Ing. Jaroslav Ďurík
je vedúci lesníckej výroby OZ Žilina

Prírode blízke obhospodarovanie lesa

IX. Prírode blízky spôsobom aj v strmých terénoch

Bohumil NOVÝ

Dňa 16.10.2008 sa uskutočnil Lesnícky deň PRO SILVA s prezentáciami objektov PRO SILVA na lesnej správe Nitrianske Rudno, OZ Prievidza. Akcia sa uskutočnila v osade Gápel, časti obce Valaská Belá. Terénne ukážky prebehli v demonstračných objektoch Gápel a Strážov. Nakoľko všetky objekty sú zverejnené na internetovej stránke www.lesy.sk nebudem sa zaoberať ich jednotlivým popisovaním.

Lesná správa je rozdelená na 8 lesných obvodov. Vedúci týchto lesných obvodov – bývalý OHL sa začali zapájať do aktivít PRO SILVA od roku 2007. Vďaka podpore zo strany OZ Prievidza je do dnešného dňa na LS vytvorených 5 objektov PRO SILVA na celkovej výmere 1 693,51 ha. Aj zostávajúci vedúci LO majú záujem o vytvorenie objektov na svojich LO. Nie je to však možné pre rozdrobené vlastníctvo a nedoriešené vlastnícke a užívateľské vzťahy.

DODÁVATELIA Z ORAVY: „TAKÉTO STRMINY NEMÁME VŠADE ANI U NÁS“

Lesná správa Nitrianske Rudno obhospodaruje 7 735 ha lesných porastov. Z tejto výmery sa 50 % nachádza na pozemkoch patriacich štátu. Obhospodrované územie patrí do lesnej oblasti 25A Strážovské Vrchy.

Sklony porastov sa pohybujú od 15 % do 65 %, priemerný sklon je 50 % až 60 %. Takéto terénne podmienky neumožňujú použiť UKT a LKT na pohyb po približovacích linkách, a preto sa na priblíženie od pňa používajú kone. Použitie konského záprahu v teréne kde hrozí samovoľný pohyb približovaných kmeňov je nebezpečné. Pri gravitačnom spúšťaní dreva dochádza k veľkému poškodeniu kmeňov, a preto tu používame lanové systémy. Problémom aj naďalej zostáva približovanie dreva z prebierkových porastov.

Aj napriek uvedeným problémom považujeme prírode blízke obhospodarovanie týchto porastov za možné a vhodné. Pri použití lanových systémov používame maloplošné clonné ruby v pásoch po spádnici a pri použití konských záprahov dokážu kvalitné pracovné skupiny vykonať aj jednotlivý účelový výber.

OBJEKTY PRO SILVA NA ZÁKLADOCH Z MINULOSTI

Prírode blízky spôsobom začali obhospodarovať tieto lesné porasty lesníci už pred 18 až 20 rokmi, len nepoznali organizáciu PRO SILVA. Po absolvovaní exkurzií a školení sa tento prístup ešte skvalitnil. Porasty, ktoré boli v minulosti obhospodrované maloplošnými podrastovými zásahmi, dnes lesníci premieňajú na lesy mozaikovitej štruktúry a v niektorých prípadoch aj na lesy výberkové.

Pekným príkladom sú demonstračné porasty na objekte Gápel, kde sa vedúci LO p. Madaj snaží o včasnú prirodzenú obnovu jedle, ako dreviny, ktorá do týchto porastov patrí. Jedľa na týchto lokalitách prirodzenou drevinou a podľa našich skúseností sa aj dobre obnovuje prirodzeným zmladením. Veľkým problémom je však jej odrastanie vo veku 3 – 5 rokov, kedy sa pre silné poškodenie zverou z porastov postupne vytráca.

Nakoľko sa nám dlhodobu nedarí riešiť problém vysokých škôd zverou, vybudovali sme v dieľci 47 11 a 47 12 malé oplôtky na ochranu prirodzeného zmladenia jedle. V časti porastu, ktorá je rozpracovaná maloplošným clonným rubom, takto obnovu aj ukončíme. Na nerozpracovanej ploche bude obnova pokračovať účelovým výberom jednotlivých stromov v prospech prirodzeného zmladenia jedle na pletivom ochránených plochách.

Podobným spôsobom riešime aj obnovu jedle v dieľci 44B. V tomto dieľci za-

čína sporadická prirodzená obnova pod staršími jedincami jedle, hoci priemerný vek porastu je 70 rokov. V okolitých porastoch sme pozorovali veľkú agresivitu bukoveho prirodzeného zmladenia po uvoľnení. Jedľa ako tienna drevina potrebuje v prvých rokoch vývoja väčšie zatienenie, ktoré dokáže znášať aj dlhšiu dobu. V prípade, že sa podarí dôslednou ochranou proti zveri a postupným, veľmi miernym uvoľnením zabezpečiť prirodzenému zmladeniu jedle určitý náskok v raste predpokladáme, že bude počas obnovy buka lepšie odolávať jeho konkurencii. V oboch dieľcoch predpokladáme zabezpečiť skupinkové primiešanie jedle do následného porastu.

HOSPODÁRSKY VÝSLEDOK HOSPODÁRENIA V JEDNOTLIVÝCH DIEĽCOCH TREBA HODNOTIŤ DLHODOBO

Cieľom našej činnosti je zachovanie genofondu pôvodných drevín formou ich prirodzenej obnovy, zvyšovanie podielu prirodzenej obnovy, skvalitňovanie a zvyšovanie porastovej zásoby, vytváranie vertikálnej a horizontálnej štruktúry porastov, využitie prirodzenej diferenciácie lesných porastov a jej cielavedomé zámerné ovplyvňovanie, uplatnenie jemnejších obnovných postupov, lepšie speňaženie drevnej hmoty, šetrenie nákladov na pestovateľskú činnosť

Na prvý pohľad je stavanie oplôtkov, o priemere oplotenej plochy 10 – 20 m v 70 ročnom prebierkovom, neekonomické. Dosiadnutím uvedeného cieľa sa nám však tieto náklady niekoľkonásobne vrátia v úsporách nákladov na pestovnú v blízkosti, ale aj vzdialenejšej budúcnosti. ■

Ing. Bohumil Nový je vedúci
LS Nitrianske Rudno na OZ Prievidza

Reprezentovali sme štátny podnik LESY SR

Vladimír HLINKA

Odštepnému závodu Revúca ako víťazovi podnikového turnaja v malom futbale sa dostalo tej cti, že bol nominovaný reprezentovať štátny podnik na podobnom podujatí v Českej republike.

Turnaj je tam organizovaný profesným periodikom Lesnícka práce a uskutočnil sa v mestečku Kostelec nad Černými lesy. Je otvorený pre všetky firmy a organizácie, ktoré majú v Českej republike do činenia s lesníctvom a drevom. Podmienkou je podobne ako u nás byť v zamestnaneckom pomere s organizáciou, ktorú reprezentujete. V tomto sme mali nevýhodu, lebo

turnaja sa zúčastnili aj firmy, ktoré majú aj viac ako 500 zamestnancov.

Na podujatí však nie je najdôležitejšie víťazstvo, ale mimopracovné stretnutie ľudí s po-

dobným povoláním a odreagovanie sa od problémov bežného pracovného života.

OZ Revúca s mužstvom vedeným riaditeľom OZ ing. Bystrianskym však nemalo v úmysle predať svoju kožu na ihrisku lacno. A keď nás organizátori predstavili ako „celoslovenského víťaza“, vzbudzovali sme aj patričný rešpekt.

Čo sa týka samotnej športovej stránky podujatia, nemali sme šťastie na žreb, pretože v skupine sme narazili na niekoľkonásobného víťaza – Hradeckou lesní a dřevařskou společnost s ktorým sme po urputnom boji v prvom zápase prehrali. Napriek tomu sme sa nevzdali a v ďalších zápasoch sme boli úspešní, čím sme postúpili do baráže mužstiev umiestnených na druhých miestach v skupinách. Do

semifinále postupoval len víťaz baráže, čo sme po tvrdom boji dokázali. V semifinále sa už prejavilo päť absolvovaných zápasov a chlapsky sme uznali, že súper bol lepší, napriek tomu sme vybojovali konečné tretie miesto, s čím sme po informáciách od kolegov, ktorí sa turnaja zúčastnili v minulosti ani veľmi nerátali.

Po vyhlásení výsledkov nasledovalo priateľské posedenie s kolegami – lesníkmi a výmena skúseností z pracovného života a zážitkov z príjemne stráveného dňa. Potešiteľné je aj to, že sme nemuseli využiť služby zdravotnej poisťovne a všetci hráči nastúpili do autobusu po vlastných. Cesta domov bola dlhá (aj náročná), ale štátny podnik LESY SR sme reprezentovali vzorne a obstáli sme so ctou. ■

Ing. Vladimír Hlinka
OZ Revúca

Nohejbalový turnaj

Zdenka KOUBEKOVÁ

V piatok 17.10. sa uskutočnil 3. ročník nohejbalového turnaja o pohár riaditeľa Odštepného závodu Drevárskej výroby.

Stretli sme sa v obci Závadka nad Hronom, kde si v telocvični miestnej ZŠ zmerali svoje sily družstvá z OZ Beňuš a z našich stredísk drevárskej výroby. Víťazom tohtoročného turnaja v rámci odštepného závodu sa stalo družstvo z SDV Závadka nad Hronom, druhí skončili zúčastnení z SDV Michalová a tretie miesto obsadila SDV Považská Bystrica. Ostatné SDV sa na turnaji z rôznych príčin nezúčastnili. Družstvo z OZ Beňuš skončilo na prvom mieste v rámci všetkých zúčastnených družstiev a potvrdili tak skvelú formu z minulých ročníkov. Súčasne s nohejbalovým zápolením prebiehali aj sprievodné akcie – súťaž v stolnom tenise, hádzanie lopty na basketbalový kôš, bowling. Tieto akcie boli rozdelené na mužskú a ženskú kategóriu a možno povedať, že naše ženy sa zahanbiť nedali a podávali veľmi slušné výkony, ktorými mohli konkurovať aj prítomným mužským zástupcom z SDV-čiek.

Po ukončení súťaží sme sa „osviežili“ v bazéne, ktorý je súčasťou telocvične, takže sme využili aj takúto možnosť relaxácie. Vyhodnotenie sa uskutočnilo v rekreačnom zariadení LSR na Horskom hoteli Pusté Pole, odkiaľ sme sa po chutnej večeri rozišli domov. ■

Zdenka Koubeková, personalista OZDV

Vladimír Čaboun a kol.:

LESY A LESNÍCTVO NA SLOVENSKU

Vydalo NLC Zvolene v roku 2008
82 strán

Peter GOGOLA

Táto útla brožúra s podtitulom „Propagačno – informačná publikácia o význame lesov, možnostiach ich využitia a o hospodárení v lesoch Slovenska pre širokú i odbornú verejnosť“ prináša v dvanástich kapitolách stručný, ale dosť obsažný prierez problematiky lesov a lesníctva, vrátane histórie lesníctva, zhodnotenia významu lesov a ich produkčných i mimoprodukčných funkcií, súhrn negatívnych vplyvov a v neposlednom rade perspektívu využívania lesov. Profesor Čaboun vo svojich predchádzajúcich publikáciách i prezentáciách pre verejnosť osvedčil schopnosť, ktorá je v odborných lesníckych kruhoch vzácna: dokáže prehovoriť k čitateľovi (či poslucháčovi) populárno – náučným jazykom, avšak „necúva“ z odborných stanovísk a názorov k akémusi lacnému zjednodušovaniu. Publikácia Lesy a lesníctvo je rukolapným dôkazom, že je možné napísať pre verejnosť zrozumiteľnú a rozsahom spracovania problematiky prijateľnú publikáciu. Práve tu platí, že menej je niekedy viac. Druhým faktorom, ovplyvňujúcim potenciálny záujem laického čitateľa je grafika. Tu odvieďa (už tradične) dobrú prácu grafička Mária Gálová z oddelenia reprografie NLC vo Zvolene. Úlohu mala o to ľahšiu, že kolektív autorov poskytol kolekciu kvalitných fotografií (autorom prevažnej väčšiny je prof. Čaboun). Vďaka kvalitnému obsahu, zrozumiteľnému a „čitavému“ štýlu a vysoko estetickému grafickému spracovaniu je publikácia Lesy a lesníctvo hodnotným a zmysluplným príspevkom k propagácii lesníctva a budovaniu vzťahu verejnosti k lesu a prírode. Ostáva vysloviť nádej, že nájde svoju cestu do školských lavíc, knižnic, čítární a študovní. ■

LESY pre oddych a dovolenku - LESY pre všetkých Víkend na lesníckej chate

Lucia HANKOVÁ

V SÍDLE GRÓFKY

Poľovnícky kaštieľik Morské oko nájdete v srdci Vihorlatského pohoria, pri jazere sopečného pôvodu pod Sninským kameňom, v prírodnej rezervácii s bukovými porastmi čiastočne pralesovitého charakteru. V roku 1924 ho postavila pokrokovovo zmýšľajúca grófka Gladysa Szechenyiová, ktorej vraj vetrik na Morskom oku povedal, že keď tam postaví zámoček, jej chorľavá dcéra vyzdravie a bude dlho žiť. Zrekonštruovaný kaštieľik sa využíva ako lukratívna lesnícka chata, slúžiaca nielen na reprezentáciu, ale aj pre pobyty širokej verejnosti. Je jednou z najkrajších lesníckych stavieb a v roku 2007 bola vyhlásená za Lesnícky významné miesto. Kapacita niekdajšieho grófskeho sídla je šesť lôžok a dva prístelky. Samozrejmosťou je kuchynka, kúpeľňa, spoločenská miestnosť s kozubom, televízia a satelitný prijímač.

Tip na výlet: Vyšťverajte sa na Sninský kameň, odkiaľ sú nádherné pohľady na Nízke Beskydy, Poloniny, Východoslovenskú nížinu a v hĺbke aj Morské oko a určite si prezrite blízky lesnícky náučný chodník. Kto túži po kúpaní a letných športoch, môže si odskočiť na Zemplínsku šíravu. Milovníci histórie by nemali zabudnúť na prehliadku drevených kostolíkov a „fajnšmekri“ na ochutnávku vína zo Sobranskej vinohradníckej oblasti.

Objednávky pobytov: LESY SR, š. p. Banská Bystrica, Odštepny závod Sobrance, www.lesy.sk, 056/652 33 30, 0918 333 804. ■

Kaštieľik Morské oko

Lesné zamestnanie v prvej polovici 20. storočia

Tatiana FIGUROVÁ

V minulom čísle sme čitateľa zoznámili s odpoveďami účastníkov dotazníkového prieskumu, ktorý organizovalo Slovenské národné múzeum v roku 1943 a ktoré popisovali spôsoby, akými lesníci pred polovicou 20. storočia ukládali a uskladňovali vyťažené drevo. V ŠABB sa nachádzajú dotazníky vyplnené sedemástimi lesnými správami (pre podobnosť názvov niektorých lesných správ uvádzame ich ďalšie pomenovanie v texte): Správu Štátnych lesov Slovenská Lupča, Správu Štátnych lesov Sv. Ondrej, Správu Štátnych lesov Jasenie v Predajnej (ďalej Jasenie), Správu Štátnych lesov v Predajnej (ďalej Predajná), Správu Štátnych lesov Hronec v Štiavničke (ďalej Hronec), Správu Štátnych lesov v Štiavničke (ďalej Štiavnička), Osrblianskou správou štátnych lesov v Hronci, Správu Štátnych lesov Krám, p. Čierny Balog, Správu Štátnych lesov Závadka nad Hronom, Správu Štátnych lesov v Dobroči, Správu Štátnych lesov v Beňuši (ďalej Beňuš), Správu Štátnych lesov Bacúch v Beňuši (ďalej Bacúch), Správu Štátnych lesov Pohorelská Maša, Správu Štátnych lesov Červená Skala, Správu Štátnych lesov v Starých Horách, Správu Štátnych lesov Banská Bystrica a Správu Štátnych lesov Michalová.

Súčasťou dotazníkového prieskumu bola aj otázka týkajúca sa pálenia dreveného uhlia, na ktorú však odpovedali len niektoré lesné správy. Väčšia časť z nich uviedla, že drevené uhlie sa u nich už nepáli. V Predajnej sa tak nedialo od roku 1920. V Závadke napísali, že drevo sa tu páliło pre potreby železiarne bývalého majiteľa tunajších lesov. Pamiatkou na túto dobu sú miestne názvy: Uhlisko, Uhliarsky jarok, Pálenica. Pisateľ dodal, že staré uhliarske rodiny však už vymreli. V Bacúchu sa naposledy drevené uhlie páliło v roku 1941. V Hronci uviedli: **Drevené uhlie v tunajšom kraji sa už mnoho rokov nepáliło. Jestvujúce štiete svedčia o tom, že pálenie uhlia bolo tu v dáv-**

nych časoch veľmi rozšírené. Dnešná generácia drevorobotníkov v pálení uhlia sa už vôbec nevyzná.

Osrblianska správa štátnych lesov v Hronci bola jednou z tých, ktoré páleniu dreva venovala v dotazníku väčší priestor: **Drevené uhlie vyrába sa v tzv. míľach za obmedzeného prístupu vzduchu. Míľa je hromada dreva položená na stojato alebo ležato, opatrená nepriepustnou pokrývkou za tým účelom, aby drevo zuhoľnatelo. Predovšetkým nájde sa vhodne miesto (uhlištia) na pálenie uhlia a to v blízkosti vody, chránené od vetra a s pevným spodkom. Miesto týmto podmienkam vyhovujúce sa potom náležite upraví a to odstránením koreňov a buriny. Potom odstredu opíše sa kruh 5 m dl. drevom (ľudovo vygrajzuje sa) a povrch pôdy vnútri kruhu sa skypri a v strede o niečo zvýši aby bol spád smerom k obvodu.**

Potom sa prikróči k postaveniu „kráľa“, ktorý pozostáva z dvoch brvíen v hornej častke spojených, ktorý sa vyplní ľachko horľavými látkami. Potom nasleduje postavenie míle, poťažne postavenie dreva vo vrstvách od kráľa smerom k obvodu. K tomu sa použije 4 šuhov dlhé guľáče alebo štípy (1 šuha – 0,33 m). Hotová míľa má podobu paraboloídu a spotreba dreva na jej postavenia činí 30-40 prm.

Pri zapálení míle najskôr vyhorí kráľ. Míľa horí asi 24 hodín po zapálení na slepo a potom sa robia dymníky, aby sa mohol regulovať prístup vzduchu. Na tej strane, kde je väčší ťah upchávajú sa dymníky, aby drevo úplne nezhorelo.

Pripadné poruchy, ktoré zistí uhliar poklepaním na míľu pričom vzniknú trhliny, vyplňujú sa drevom. Keď sa dokončuje proces zuhoľnatenia - míľa sa zvráťuje a je menšia - zapchajú sa všetky dymníky. Po dokončení tohto procesu, míľa sa nechá vychladnúť na 24 hodín a potom sa prikróči k vybraniu uhlia a to v podvečer alebo v noci uhliarskym hákom.

Vybraté uhlie sa potom triedi podľa kvality.

V správe z Jasenia sa stručne uvádza, že drevené uhlie sa u nich páliło pred 50 rokmi a vozievalo sa povozmi do Ľubietovej a Podbrezovských železiarní. Pisateľ priložil nákresy náčinia a nákresy prierezu míľou.

Druhou správou, ktorá podrobnejšie opísala pálenie dreveného uhlia je Správa Štátnych lesov Sv. Ondrej: **Narizňované paliivo určené na drevené uhlie ukladá sa na hĺbu do hálni. Keď je dobré miesto rovné zvané štiet, vypracuje sa do kruhu o priemere 4-5 m a v strede sa málo vyvýši, postaví sa tam jeden kól drevený zvaný „kráľ“. Okolo tohto ukladajú sa stojmo polená s malým náklonom a to sa volá 1 cimra. Na to príde 2. cimra o niečo menšia, potom 3. a všetko sa kladie tak, ako prvá okolo stĺpa, až sa utvorí z toho kužel zvaný „míľa“. Naložená míľa sa pokryje ččinou a posype jemnou zemou. Okolo kráľa odsponu až po vrch sa naštiepajú tenké drevá „fakličky“, poliate smolou a celá míľa sa odsponu podpáli. Na vrchu míľy sa nechá otvor asi 1/2 m, ktorý sa nechá za tú dobu odokrytý, pokiaľ sa celá míľa nechytí horeť. Keď je už dobre rozehorená, zakryje sa i tento otvor, aby nebol prístup vzduchu a takto sa nechá za 24 hodín tlieť. Za tým sa zase odokryje otvor, aby míľa celkom nevyhasla. Potom sa znovu zakryje a zasype zemou. Takto sa nechá dymiť 5-6 dní za stáleho dozoru, aby nefučala, t. j., aby neprenikal oheň pomedzi zem. Pri tejto práci sa robotníci striedajú.**

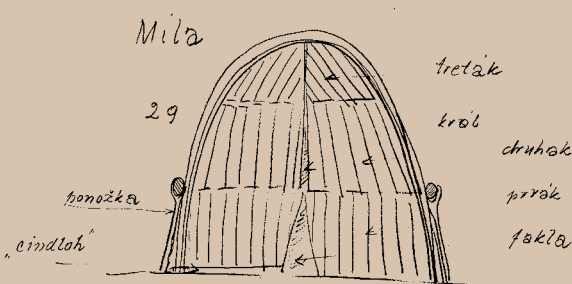
Keď sa míľa prestane dymiť, začne sa „šplajzať“. Uhlie sa rozhrabuje železným hákom zvaným „šplajzákom“ a drevnými hrabľami sa nahrabuje do košín a odnáša sa na miesto pre prístup povozom.

Pri rozoberaní sa musí dbať, aby sa do hĺby nezanesol tlejúci uhlík. Pri tom majú stále jednu nádobu zvanú „šochtár“ a keď zistia tlejúci uhlík, zalejú ho vodou.

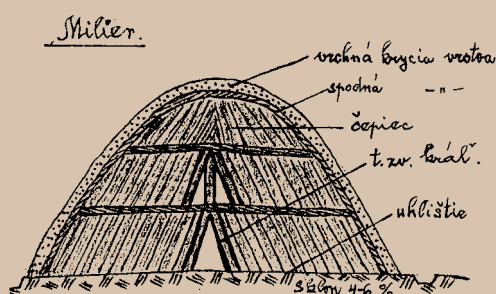
Tretou správou, ktorá pálenie dreva neobišla len tromi vetami bola Dobroč. V ich popise pálenia sa objavuje pomenovanie vrchnej vrstvy dreva, ktorú nazývajú čepiec. Predhrievaniu, keď z dreva unikajú pary zrážajúce sa na povrchu miliera hovoria, že milier sa potí. Počas predhrievania sa drevo vysuší. Zároveň sa v dotazníku uvádza, že v Dobroči pálievali najmä drevo bukove a pisateľ nezabudol priložiť aj kresbu miliera. ■

(pokračovanie nabadúce)

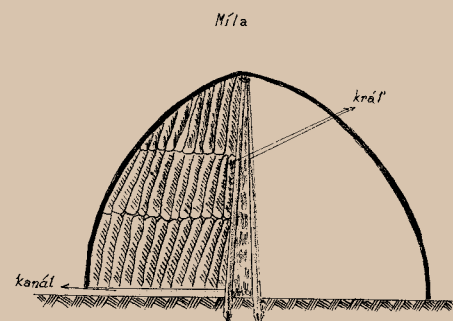
Tatiana Figurová
Lesnícke a drevárske múzeum Zvolen

Míľa, ako ju nakreslili na Správe Štátnych lesov Jasenie.

Mílier, kresba z Dobroče.

Míľa v dotazníku Osrblianskej správy štátnych lesov v Hronci

O chalupárovi a domácom majstrovi Ing. Petrovi GERČÁKOVI

Každý predmet z jeho rúk je originál

Zruční ľudia dokážu veľa, ale nájsť človeka, ktorý je vo voľnom čase súčasne stolárom, tesárom, rezbárom, murárom a má okrem šikovních rúk aj rozvinuté estetické cítenie, to už je niečo výnimočné. V našich radoch takého človeka máme. Dlhoročný chalupár a medzi kolegami známy domáci majster, ktorý je schopný vyrobiť napríklad krásny kuchynský a záhradný nábytok, či masívne a pohodlné kreslo do obývačky, ako aj rôzne nápadité doplnky z dreva a iných prírodných materiálov, pracuje na OZ Košice na pozícii ťažbára a koordinátora pre eurofondy. Okrem toho je už 25 rokov organizátorom a rozhodcom súťaže Drevorubač, trénuje tiež pilčíkov, ktorý sa súťaží tohto druhu zúčastňujú. A aby bol výpočet jeho záujmov a schopností úplný treba dodať, že od roku 1992 pôsobí ako súdny znalec pre vyčíslovanie škôd spôsobených krádežami dreva pri Krajskom riaditeľstve Policajného zboru v Košiciach. Ing. Peter GERČÁK.

Jozef MARKO

Vyrastal na samote pri Tichom Potoku a vždy túžil byť lesníkom ako jeho otec, ktorý 36 rokov horárčil vo Vojenských lesoch a majetkoch Kežmarok. Ing. Gerčák poetically hovorí, že lesníctvo nadýchal do seba po otcovi a otec mu bol aj prvým učiteľom, od ktorého odpozeral ako hľadať a upravovať samorasty, ako pracovať s parožíom a ako vyrobiť vyrezávaný nábytok z dreva červeného smreka. „Nikdy som ani nepomyslel na to, že budem žiť a pracovať v takom veľkom „vároši“ ako sú Košice. Začínal som tu na Výskumnej stanici Lesníckeho výskumného ústavu a od roku 1982 pracujem v štátnych lesoch. Bez prírody a pobytu v nej by som ale nevydržal. A tak sme sa s manželkou rozhodli kúpiť ešte v roku 1989 chalupu v Jasove. Ona aj s dvoma dcérami kráľuje na záhrade pri pestovaní kvetov, stromov a aranžovaní skaliek. No a ja som zasa pánom v dielni,“ hovorí s úsmevom Ing. Gerčák.

RADOSŤ Z DOBRE UROBENEJ ROBOTY AKO LIEČIVÁ MASŤ

Na vlastné oči som sa presvedčil, že vo svojej dielni má skutočne všetko, čo potrebuje na nápaditú a dômyselnú prácu s drevom. Od kotúčových pí, hobľovačky, točovy až po ozdobnú ručnú frézu na vyrezávanie ornamentov. Celý interiér jasovskej chalupy dýcha výsledkami trpezlivej a usilovnej práce domáceho pána, ktorej venuje každý voľný víkend. Ale nie je to len vnútražok. Vonku v záhrade pribudol iba nedávno veľký altánok s krbom, masívnym záhradným nábytkom, falošnou studňou, do ktorej je samozrejme privedená voda a pôsobivým osvetlením. Všetko je dielom Ing. Gerčáka. Ozaj, na čo zo svojich vý-

robkov je najviac hrdý? „Cením si každý predmet, ktorý sa mi podarilo vyrobiť podľa predstáv a na ktorý sa môžem spokojne pozrieť. Či je to kus nábytku alebo bytový doplnok. Každý predmet totiž vo mne vyvoláva spomienku na to, ako som ho vyrábala. Každý je originál. Nevie si predstaviť, že by som vyrábala niečo sériovo. Keď tak počas jesenných a zimných večerov vysedávam medzi tým, čo som vyrobil, až sa niekedy čudujem, že som také niečo dokázal. Niekedy si uvedomím, že dnes by som daný predmet urobil inak. Ale to je prirodzené, človek sa predsa učí celý život,“ dodáva Ing. Gerčák.

Zamyslí sa, keď sa ho opýtam, prečo vlastne trávi toľko času v dielni, prečo stále musí niečo vymýšľať a „kútiť“? A tu je jeho vyznanie: „Ja ani tak nerelaxujem pri samotnej práci ako skôr po nej, keď sa mi niečo z toho, čo robím skutočne vydarí. Keď je to presne podľa mojich predstáv. Tá radosť z dobre odvedenej roboty pôsobí na moju psychiku ako liečivá masť. Mám potom taký dobrý pocit, že nepredsedím životu so založenými rukami a že tu nie som zbytočne. No a keď si zakúrim do sporáka alebo do krbu a počujem praskať drevo, tak si pripadáam ako v rozprávke.“

Pozerám na výrazovo čisté samorasty, nápadité svietniky a stojany z parožia, remeselné bezchybné zvládnuté sekretáre, stoličky, lavice, poličky, skrinky a stoly vyrobené mojim hosťom a dávam Ing. Gerčákovi za pravdu. Pôsobí to celé až rozprávkovo pekne. A potvrdzuje starú múdrosť o tom, že človek môže byť šťastný iba vtedy, ak niečo zmysluplné po ňom ostáva. ■

Orech čierny – Juglans nigra L.

Ladislav MAXIM

Do rodu Juglans patrí 15 druhov. Ani jeden z nich nie je na Slovensku pôvodný. Orech čierny je rozšírený vo východnej časti severoamerického kontinentu. Optimum výskytu je v údoliach riek a na údolných stráňach v povodí rieky Ohio. V Kanade rastie len v najjužnejšom cípe provincie Ontário.

Vytvára rovnomerné porasty, v prípade zmiešaných porastov sú prímiesou drevinovej skladby jaseň americký, dub červený, ľaliovník tulipánokvetý, beztrňovec dvojdomý, hikorcia biela a i. V Appalačských vrchoch rastie až do výšky 1 300 m n. m. Do Európy bol zavedený roku 1629. Patrí medzi svetlomilné dreviny náročné na obsah živín v pôde a pôdnu vlhkosť. Na Slovensku bol zavedený v roku 1770.

Z orechov je lesnícky najvýznamnejší orech čierny. V nížinách sa môže uplatniť ako hospodárska drevina, tiež v teplejších polohách pahorkatín do n. v. 400 m. Má aj pôdoochranný význam: značným opadom rýchlo zakrýva pôdu a zlepšuje ju.

Najviac bol orech čierny používaný pri zalesňovaní nelesných pôd, delimitovaných z poľnohospodárskeho pôdneho fondu koncom šesťdesiatych a začiatkom sedemdesiatych rokov minulého storočia. Má kvalitné drevo, čím sa podporovala opodstatnenosť výsadieb. Sporadicky bol pokusne používaný aj pri umelých výsadbách na lesnom pôdnom fonde.

Je hodnotnou parkovou drevinou. Znáša exhaláty. Výškový prírastok môže kulminovať až vo fyzickom veku 150 rokov.

V Pavlovciach nad Uhom v okrese Mihalovce rastú v miestnom parku dva mohutné orechy čierne s prsnými priermi 196 a 190 cm. Tenší exemplár pred niekoľkými rokmi úspešne prijal betónovú plombu, ktorá nahradila takmer polovicu hnilobou poškodeného kmeňa. Obidva orechy boli vysadené vedľa seba, koruny sa navzájom nedotýkajú... Potvrdzujú dekoratívnosť vo veľkých parkových priestoroch práve habitusom, mohutnými širokými korunami. Koruny vytvárajú nepárnooperovité listy dlhé až 50 cm. Plody sú nejedlé, obalené kamennou škrupinou. Uvedené priemery v prsnej výške znamenajú, že sú (podľa dostupných údajov) najmohutnejšie na Slovensku... ■

Ing. Ladislav MAXIM, Sobrance

Časť obývačky. Aj kreslo na snímke vyrobil Ing. Gerčák

Vážení zákazníci súťaž pokračuje druhým kolom. Od **1.06.2008** pri kúpe terénneho vozidla LADA NIVA za akciovú cenu 50 nových zaregistrovaných majiteľov vozidla LADA NIVA automaticky postúpi do žrebovania, v ktorom môžu získať osobný automobil KALINA Sedan.

LADA NIVA 4x4 si teraz môžete kúpiť už od **299 999** Sk s DPH*
Navyše ku každému vozidlu **ŤAŽNÉ ZARIADENIE ZDARMA**

* 3% zľava pre poľovníkov a rybárov

Jesenná explózia

LADA Kalina si teraz môžete kúpiť už od **219 900** Sk s DPH.

Vážení zákazníci získajte zľavu **10 000** Sk s DPH pri objednávke vozidla LADA Kalina s motorom 1.4 16V v letných mesiacoch

Bratislava, 02/ 62 52 08 91 • Košice, 055/ 69 92 197 • Kriváň, 045/ 564 92 40 • Martin, 043/ 42 82 174 • Zlaté Moravce, 037/ 64 25 841 • Michalovce, 056/ 64 95 770 • Považská Bystrica, 042/ 43 26 577 • Štúrovo, 036/ 75 23 974 • Banská Bystrica, 048/ 42 85 555 • Liptovský Mikuláš, 044/ 55 22 047 • Nové Zámky, 035/ 64 00 124 • Budmerice, 033/ 64 48 401 • Kysucké Nové Mesto, 041/ 421 15 90 • Žilina, 041/ 72 47 301 • Humenné, 057/ 788 27 11 • Zvolen, 045/ 53 21 811 • Smežany, 063/ 44 33 654 • Trnava, 033/ 55 45 096 • Nitra, 037/ 652 04 64 •

LADA

Ján MIČOVSKÝ

Reakcií na moju poznámku v minulom čísle bolo prekvapivo veľa. Chvalabohu. Zďaleka nie všetky súhlasné. Chvalabohu. Azda tá najnesúhlasnejšia bola od kolegu Rašta, ktorého si obzvlášť vážim: „**Jeden múdry človek sa raz vyjadril: keď bolo všetko povedané treba mlčať. Čítal som posledné vydanie časopisu Lesník a v článku „Spätný chod“ som si spomenul na predchádzajúci citát... ..je pre mňa až nepochopiteľné, ako ľahko sa Ti podarilo zdehonestovať prácu pracovníkov lesných správ. Hlavné, že sa našiel vinník! Ako jednoducho si odhalil rezervy podniku! Stačí, ak lesné správy v každom poraste uberú 30 korún na kubik a vyrovnáme polovičnú stratu v prepade cien. Poradím Ti - uberme rovno 60 Sk a stratu vyrovnáme!! Neviem, či vieš ako prebieha spôsob prípravy cien, ako aj vyhlásenie resp. realizácia výberového konania. U nás na LS sa robí výberové konanie komplet t.j. na práce pre jedného dodávateľa a v dobe keď pracujeme na návrhoch cien nemáme ani potuchy, kto sa na vý-**

berové konanie prihlási a nie to ešte kto vyhrá...,,nevím odkiaľ si čerpal materiály k článku, lenže nemôžeš všetko hádzať do jedného vreca. Teoreticky by to bolo možné pri nejakom priamom zadaní...“. Nuž, vážený Rašto, máš iste veľa pravdy. Mýliš sa však v tom, že bolo povedané všetko. Nebolo. Napríklad nie to, že okrem anonymných výberov je nemálo práve tých priamych zadaní. Majú oni svoje opodstatnenie, ale aj riziká, ktoré som spomínal a ktoré Ťa tak nahnevali. A z kadiaľ som čerpal? Od našich kolegov, nič si nevymýšľam. A nebolo povedané ani to, že máme aj dodávateľov, ktorí sú schopní vysloviť vetu: „...dávam iným, dám aj tebe...“. Prepáč, viem, že pred Tebou a stovkami ďalších by mohol niečo také povedať len raz. Ale tá veta tu poletuje!! A s ňou aj nemalé peniaze o ktoré mi išlo. Možno by nebolo zlé, ak by sme sa na to pozreli pozornejšie. Napríklad aj pomocou analýz a porovnaní nákladov priamych zadní v ťažbovej činnosti. No, nie len tam. Pretože tento podnik je príliš dobrý na to, aby sme sa tvárili, že všetko je v poriadku. ■

Výpady a argumenty

Jozef MARKO

Mimovládni ochranári akoby žili len z mediálnych výpadov proti lesníkom, založených na mnoho razy neodborných, skreslených a pospätých dojmoch a pojmoch. Stačí si rozanalyzovať jeden z nich – správu TASR zverejnenú v tretej dekáde októbra. Platforma mimovládnych environmentálnych organizácií Ekofórum sa v správe obáva, že lesnícki funkcionári úmyselne zamlčujú, že ochranári, prírodovedci a nezávislí lesníci presadzujú bezzásahový režim na približne dvoch percentách územia SR, v najcennejších prírodných rezerváciách. „**V tlačových výstupoch štátnych lesov sa neustále zameriava na riešenia, ktoré ochranári presadzujú v rezerváciách a riešenia vhodné pre hospodárske lesy,**“ informoval tlačovú agentúru spolupracovník platformy, lesný inžinier Pavol Polák. Nuž, vyjadrenia menovaného lesného inžiniera sme doteraz v masmédiách nezachytili, zato lesníci už dávnejšie poznajú hlavne z lesníckych periódik iného lesníka, Ing. Jána Švančaru, ktorý nemá problém dať takéto informácie na pravú mieru. „**Požadované dve percentá z územia SR v najcennejších územiach predstavujú výmeru cca 100 000 ha (to sú približne dva odštepne závody = 10% výmery lesov, ktoré obhospodarujeme), kde by sa podľa ochranárov nemalo hospodáriť a mal by sa tam vykonávať prieskum autoregulačnej schopnosti prírody, prirodzeného výberu a vývoja. Vôbec nie sme proti, ak by boli dodržané základné podmienky. Po prvé: musí byť jednoznačne dokázané, že lokalita nie je ovplyvnená človekom – taká lokalita na Slovensku neexistuje. Potom je otázne, aké prirodzené procesy chcú ochránari skúmať... Po**

druhé: lokalita musí byť dokonale izolovaná od okolitých porastov, inak nemá význam sledovať procesy, ktorými sa navzájom ovplyvňujú lesy hospodárske s lesmi bezzásahovými. No a po tretie treba otvorene povedať, koľko to bude stáť daňových poplatníkov? A to aj v prípade použitia len majetku štátu. Je nutné vyčíslit priamu škodu na nevyužitie suroviny a nepriame škody na okolitých porastoch, pretože v našich podmienkach dokonalá izolácia neexistuje.“

Vyjadrenia v podaní environmentalistu s deklarovaným lesníckym vzdelaním v agentúrnej správe pokračovali. Ing. Polák sa podľa TASR domnieva, že pokiaľ štátne orgány odmietajú dialóg a presadzujú silové riešenia, hrozí likvidácia prírodných hodnôt chránených území a dochádza aj k ohrozeniu základných demokratických princípov. Skúsme ich vyvážiť racionálne sformulovanými slovami v podaní Ing. Švančaru, ktorý reaguje na ne takto: „**Autor správne poukázal na skutočnosť, že hrozí „likvidácia prírodných hodnôt chránených území“.** Tam, kde sme po minimálne 500 rokoch aktívneho obhospodarovania (staršie doklady nemáme), na základe zákazov a nevydaných súhlasov orgánov štátnej správy ochrany prírody prestali lesy obhospodarovať, kde sme nespracovali smrekovú kalamitu, tam sa tieto slová skutočne naplňujú. Je jasné, že situácia v odumieraní smrečín je spôsobená aj inými príčinami (imisie, klimatické zmeny, suché roky, fruktifikácia a pod.), ktoré sú človekom neovplyvniteľné, ale lesníkom bolo zakázané vykonať aj to, čo je v našich rukách a týmto spôsobom sme proti svojej vôli prispeli k spomenutej likvidácii prírodných hodnôt. Príroda a lesy ovplyvňované človekom po niekoľko storočí nie sú schopné sa v tejto situácii samozachraňovať, aspoň nie v relatívne krátkom čase veku jednej, dvoch ľudských generácií.“

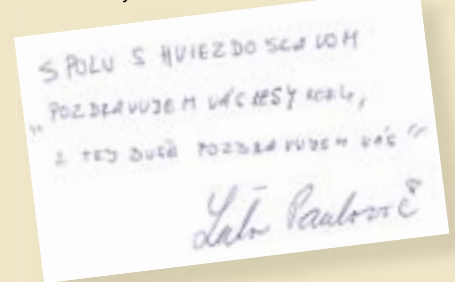
A takto by sme mohli pokračovať. Nerobme si však ilúzie. Ochránari z mimovládok sa budú pokúšať o jednostranné masírovanie verejnej mienky ďalej. Je to ich chlebič. A aký je v tejto situácii ten náš – lesnícky chlebiček? Opäť si dovoľm zacytovať ako odpoveď na túto otázku slová Ing. Švančaru, ktoré sú dostatočne výstižné: „**Tvrdenia rôznych nezávislých prírodovedcov, ochranárov a zmanipu-**

Prečo mám rád les

Lubomír Paulovič, Herec

Moje obľúbené miesto je Slovensko. Najobľúbenejšie, aké len môže byť. Svoje prvé pocity, dojmy a činy ako hovorí básnik, som mal odmalička automaticky spojené s prírodou, horami. Moja rodná dedina Prašice na úpäť Považského Inovca, samozrejme krásna Duchonka, na ktorej pracoval môj dedo ako hájnik baróna Haupt - Stummera, môj otec sa v osade Duchonka narodil a aj keď sme sa neskôr presťahovali, veľmi často sme sem chodili znova a znova. Kontakt s tunajšími lesmi ostal po celý môj život nepretržitý a trvá dodnes, keď som starostom rodnej dediny Prašice, do katastra ktorej patrí aj rekreačné stredisko Duchonka a príľahlé lesy. Tie sú miestom mojich vychádzok, počas ktorých predovšetkým hubárim. Som aj poľovník, ale nepoľujem. Po večeroch alebo zavčas ráno si ale rád a často chodím vychutnávať do hory pokoj a pohodu, tú neopakovateľnú atmosféru, ktorú vytvára iba les. Mám veľmi rád aj nádherné scenérie Vysokých a Nízkych Tatier, v ktorých som nakrútil ako herec niekoľko krásnych príbehov. Cítil som sa v nich vždy nesmierne dobre. ■

lovaných detí nezmôžu nič proti skutočnosti, ktorá je najmä v najintenzívnejšie chránených územiach každému vidiacemu človeku na prvý pohľad jasná. Dôkazom sú národné prírodné rezervácie, ktoré v ihličnatých oblastiach totálne odchádzajú a v niektorých už neexistuje ani predmet ich ochrany, pre ktorý boli vlastne vyhlásené! Ak je toto cieľom tejto spoločnosti, lesníci sa nemienia s tým stotožniť. Výsledkom podobnej situácie v okolitých krajinách je jednoznačné stanovisko verejnosti, prezentované cez zákonných zástupcov ľudu na poslancov a vládu nielen o zmenu existujúceho stavu, ale najmä o hľadanie vinníkov, ktorí tento stav spôsobili.“ ■

Uveríte?

Hypotekárna kríza tvrdo postihla bankový sektor v USA. Negatívne dopady na zamestnanosť sú logickým vyústením nepriaznivej situácie, ktorá postihla i tie najrenomovanejšie bankové a finančné inštitúcie. Znamená to prepúšťanie veľkej časti bankových úradníkov na všetkých úrovniach. Odbory tvrdo protestujú, verejnosť je zmätená, médiá prinášajú rôzne, často neoverené informácie. Nám sa zo spoľahlivého zdroja, ktorý nechce byť menovaný (je to brat spolužiaka sesterničinho kamaráta, s ktorým bol sused nebožehého strýka Imra na vojne) podarilo získať zaujímavé, autentické fotografické zábery. Na jednom z nich (viď foto) sú pracovníci

krachujúcej banky Lehman Brothers, protestujúci proti prepúšťaniu blokádou vchodu hlavnej budovy. O úspechu alebo neúspechu tejto protestnej akcie nemáme zatiaľ žiadne informácie. Zamestnanci sú údajne pripravení štrajkovať až do splnenia ich oprávnených požiadaviek, zabezpečujúcich ich rodinám holé živobytie: odstupné vo výške 50 plátov. ■

Rubriku pripravuje: **Ferko Tárjako**

Pomôcky: ICS, acer, etát, sídi, Otar	nevýdás- ton	začiatok tajničky	materiál na natie- ranie	sídlo v Kazach- stane						
citoslavec pohrozene- nia										
výrubok (les.)										
písmeno gréckej abecedy										
javor (bot.)					domáce meno Gabriely	alelo- morfa	rímske číslo 51	Medzi- národné kolégium chirurgov	pokra- čovanie tajničky	meno herca Delona
Slovenská mierová rada (skr.)					mizutosť (expr.) koniec tajničky					
na tomto mieste			radikál kysel. sa- licylovej nátoň							
ošklbe (nár.)							ako (bás.) titul vlád- cu Inkov			
neplakali (bás.)								popíjaj značka tantalu		
verva, nadšenie					policajný automobil praním čistili					
Pomôcky: atokan	starodáv- ny dlhý kabát	odhad výsledku kanál				pohreb- ná hostina ECV Tren- čína				prívre- zec aria- nizmu
skratka kusa			menší li- ter. útvar okovaná nádobá					dvoj- hláska medika- ment		
vrchný karbón							gibon bieloruský základná číslovka			
veľký umelecky vzdo- be- ný pohár					pán v Oriente Slovenská poistovňa					
ukrad- nutá										
roztavuj!					smernica, direktíva					

Opitý horár po návrate z krčmy spre-
vádzaný mladou ženou takto oslovil svoju
manželku: „Poklad môj, mám dobrú správu,
prestal som fajčiť!“

„Ako sa ti darí v manželstve?“ pýtali
sa kamaráti mladého horára, ktorý odvetil:
„Dobre, moja žena je pekná, milá, verná a prí-
jemná spoločníčka“. Keď videl, že mu neveria,
dodal: „Veru áno, sama mi to povedala!“

„Čo si taký napaprčený?“ spýtali sa horá-
ra chlapi v krčme na čo odvetil: „Bodaj by som
nebol, nacytal som Joža v posteli s mojou
Marou“. Na otázku čo s ním spravil, odvetil:
„V tej zlosti som mu povedal, že keď sa mu
tak páči, pridám ešte stovku a nech si ju zobe-
rie navždy, na čo zobral stovku a zmizol...“

Po zimnom lese sa túla zrejme desne
nahnevanej medveď. Tu rozšliape krmelec, tu
sprosto vynadá veвериčke... Naraz stretne jele-
ňa... dá mu takú po papuli, že sa jeleň zloží na
zem. Jeleň vyzvedá:

- Prečo sa na mňa hneváš, bratko medveďko? Za čo bola tá faktó?
- To máš za tú októbrovú pozvánku na kávu!
- vysvetlí medveď.

Čo je najblbšia civilizačná choroba?
- Keď má včela alergiu na pel.

Horár rúbe za horárňou drevo, vtom počuje
mrmlanie. Pozrie sa hore a vidí, že na streche je
medveď. Uteká do horárne a volá policajtom.
- Dojdite rýchlo, lebo na streche mám med-
veďa. Keď zlezie, zo mňa nič neostane.
Učupený v rohu čaká. Asi po pol hodine dora-
zia policajti. Jeden 130 kilový, jeden 160 cen-
timetrový so samopalom a jeden vličiak. Horár
konečne vylezie z úkrytu a pýta sa:

- Čo budete robiť?
- Odpovie mu 130 kilový.
- Čo by sme robili? Vyleziem na strechu, chytím
medveďa, pobijem sa s ním, zhodím ho dole,
tam ho chytí vličiak "Gulehryz", trochu ho po-
vláči a on ujde, už ho tu nikdy nevidíte.
- Dobre, dobre, ale čo bude robiť ten 160 cen-
timetrový s tým samopalom?
- No čo by robil? To je variant "B".
- Variant "B"? A ten je aký?
- Keby som z tej strechy náhodou spadol ja, on
toho psa musí okamžite zastreliť.

Idu dvaja Rómovia po lese a zrazu zbadajú
kostru. Jeden sa pýta druhého, že asi aké-
mu zvieraťu patrí. Jeden hovorí, že to bude
jeleň, lebo kostra má parohy. Druhý na to,
že to bude medveď, lebo má veľké „pedále“.
Keď sa tak nevedia dohodnúť, zbadajú horára
na obchôdzke, tak ho zastavia a hovoria mu:

- „Pán horár, vy ste odborník. Čo myslíte
z čoho je to kostra?“
- Horár sa pozrie a odpovedá: „No, podľa
mňa z bicykla.“

Tajnička krížovky z októbrového čísla Lesníka znie **„...privolala kominára, aby nám priniesol šťastie.“** Z úspešných lúštitelov sme tentokrát vyžrebovali **Ing. Petra Chytila z Banskej Štiavnice**. Víťazovi blahoželáme a posielame mu knihu **Ludovíta Šurinu Les plný snov**.

redakcia

Strelecké odznaky a medaily

Jozef HERZ

Každý poľovník vlastní poľovnú zbraň či zbraň, s ktorými vykonáva výkon práva poľovníctva. Už pri absolvovaní teoretickej a praktickej prípravy na skúšku z poľovníctva sa oboznámil so streľbou s brokových a guľových zbraní na strelnici. Niektorých už ako adeptov streľba zaujala natoľko, že sa jej venujú aj súťažne.

Už od vzniku ručných palných zbraní si ich majitelia krátili chvíľou streľbou nielen na poľovačkách, ale aj na vyhradených miestach - strelniciach. Z brokových zbraní najskôr strieľali na živé terče a to holuby. Neskôr ich nahradili sklenené terče a napokon terčové kotúče vyrobe-

né z asfaltu. Z guľových zbraní najskôr strieľali na rôzne maľované drevené terče. Neskôr sa prešlo na terče, vytlačené na papieri.

Strelci, ktorí sa aktívne venovali takejto streľbe sa združovali v streleckých kluboch. Tieto kluby si dávali zhotovovať vlastné odznaky. Taktiež boli vydávané odznaky a medaily pri príležitosti streleckých pretekov väčšieho rozsahu. Okrem streleckých klubov vydávali predovšetkým pri rôznych jubileách niekoľkokosovú sériu odznakov aj podniky vyrábajúce zbraň a strelivo.

Slovenský poľovnícky zväz pre strelcov poľovníkov, ktorí dosiahli svojimi výsledkami výkonnostné triedy a titul majster streľby, vydalo odznaky s týmto označením. Okrem toho víťazi súťaží sú odmeňovaní aj medailami. ■

Ing. Jozef Herz, PhD.

Medaily

Poľovnícky receptár

Jelenie stehno so zeleninou a rozmarínom

Suroviny (pre 4 osoby):

600-800 g jelenieho stehna bez kostí, soľ, 1/2 lyžice drvených borievok, 6 ks celého čierneho korenia, 6 ks nového korenia, 2 bobkové listy, 2 štipky tymiánu, 4 štipky rozmarínu, 2 lyžice oleja, zväzok karotky, 1 stredne veľký zeler, 3 cibule, 50 g slaniny, 1,5 - 2 dcl bieleho vína

Postup:

Predhrejeme si rúru na pečenie na 200 stupňov. Stehno odblaníme, omyjeme, osušíme a prešpikujeme polovinou slaniny. Mäso osolíme a okoreníme drevnými jalovčinkami.

V pekáči rozohrejeme olej, mäso na ňom zo všetkých strán prudko opečieme a vyberieme. Vo výpeku opražíme zvyšnú nadrobno pokrúpanú slaninu, pridáme očistenú karotku a olúpaný a na väčšie kusy nakrájaný zeler a opražíme dozlata. Keď je zelenina opečená, pridáme olúpané celé alebo prekrojené cibule, celé korenie a ešte chvíľu opekáme.

Obsah pekáča zalejeme trochu vriacej vody, do pekáča vrátime opečené mäso a pečieme v predhriatej rúre pod pokrievkou domäkka. Počas pečenia podľa potreby podlievame vodou a vínom, mäso prelievame vypečenou šťavou a obraciame. Nakoniec pridáme k mäsu štipku rozmarínu.

Keď je mäso mäkké, vyberieme ho z rúry a necháme asi 10 minút odležať. Potom stehno krájame priečne cez vlákno na plátky, podávame s vypečenou zeleninou a prelievame prírodnou šťavou.

Tip redakcie LESNÍKA:

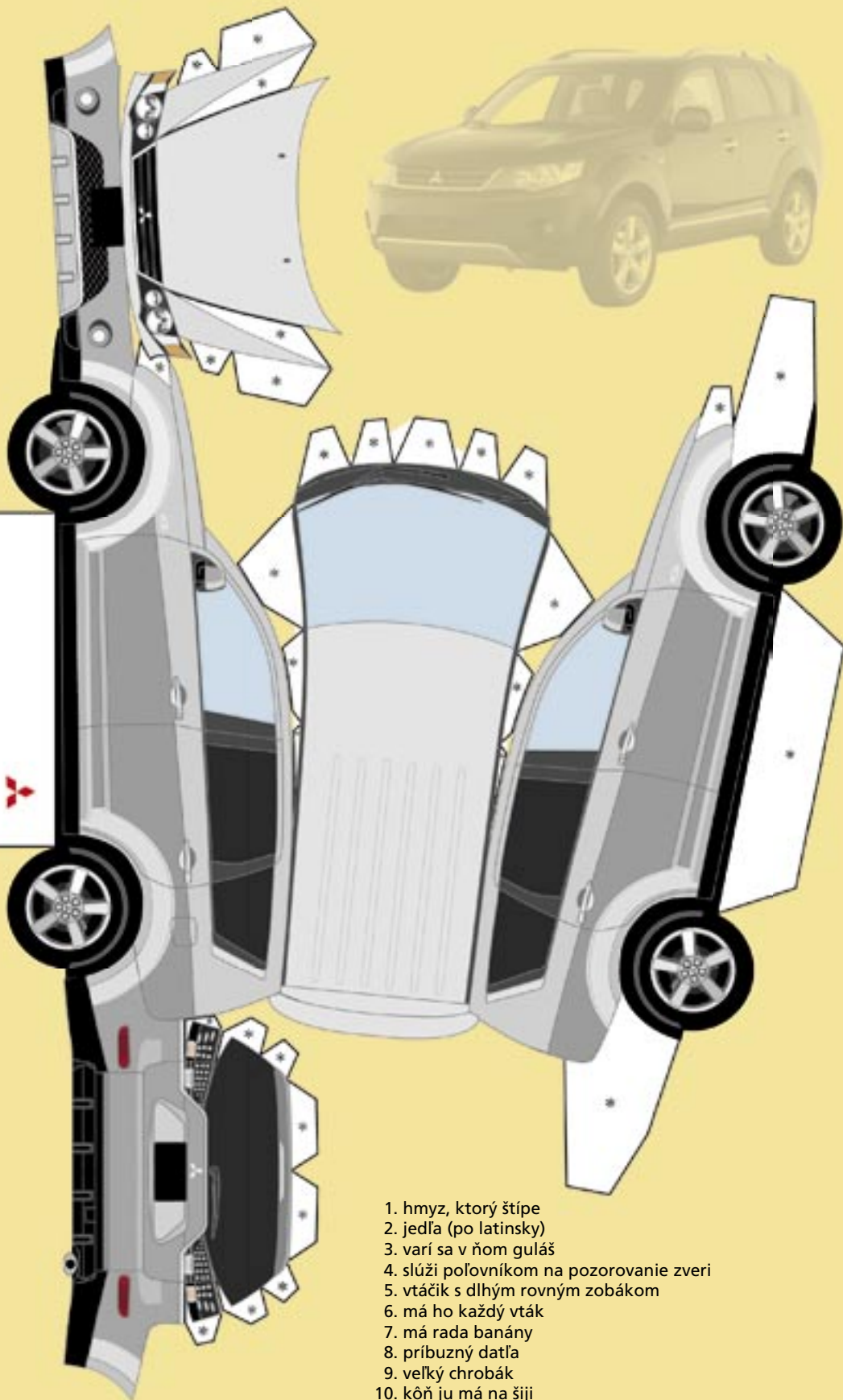
Mäso zo staršieho jeleňa môžete pred pečením marinovať v zmesi divokého korenia, pokrúpanej koreňovej zeleniny, cibule a vinného octu alebo vína. Odporúčame podávať s varenými zemiakmi. ■

Vystrihni a poskladaj model auta. Ak chceš vedieť, ako sa auto volá, vylúšti tajničku a dozvieš sa správnu odpoveď.

1	K				R
2	A				S
3	K				L
4	P				D
5	S				A
6	Z				K
7	O				A
8	T				R
9	R				Č
10	H				A

1. hmyz, ktorý štípe
2. jedľa (po latinsky)
3. varí sa v ňom guláš
4. slúži poľovníkom na pozorovanie zveri
5. vtáčik s dlhým rovným zobákom
6. má ho každý vták
7. má rada banány
8. príbuzný datľa
9. veľký chrobák
10. kôň ju má na šiji

Odmenu za správne vylúštenú tajničku a milý list posielam *Kristínke Melovej z Kuneradu.*

MOJA ADRESA:

Veverička Ryška, LESY SR, Námestie SNP 8, 975 66 Banská Bystrica

Ahoj a dovidenia nabudúce!

Vaša veverička *Ryška*

Ahoj kamaráti, pošlite mi správnu odpoveď. Jedného riešiteľa odmením darčekom.

Kalendár podujatí

12. – 13. november

**Celoslovenský seminár
o ochrane lesa**

Horský hotel REMATA

15. - 16. november

**Majstrovstvá Slovenska lesníkov
v orientačnom behu**

Zvolen

1. – 12. december

Stromček pod stromček

**Vianočné stromčeky do všetkých detských domov
na Slovensku**

Blahoželáme

Dňa 5. novembra 2008 sa v plnom zdraví dožil okruhlejšť šesťdesiatky náš dobrý kolega Ing. Ján GÍRMAN. Štúdium na LF VŠLD Zvolen ukončil v roku 1972. Jeho prvou pracovnou zastávkou bola pobočka zvolenskej Lesprojekt v Solivare. Od 1. marca 1974 nastúpil k Východoslovenským štátnym lešom Košice, na Lesný závod Sobrance, ktorému už ostal verný. Prešiel tu radom funkcií, od technológa, vedúceho technického oddelenia, vedúceho DHS, výrobného námestníka až po riaditeľa závodu. Od 1.2.2004 pracuje ako vedúci LS Sečovce. Jubilantovi prajeme do ďalších rokov veľa zdravia a radosť z každého dobre prežitého dňa. ■

Pracovníci OZ Sobrance

Životné jubileá

NOVEMBER 2008

50 rokov

Gála Oliver, nar. 10. 11. 1958, vedúci LO, LS Nitra – OZ Palárikovo

Kužmová Mária, nar. 18. 11. 1958, sekretárka – OZ Trenčín

Králik Ján, nar. 4. 11. 1958, technik, LS Oščadnica – OZ Čadca

Ing. Grolmusová Katarína, nar. 20. 11. 1958, referent správy pozemkov a reprivatizácie – OZ Žarnovica

Ing. Pavlík Ján, nar. 20. 11. 1958, technik, LS Ladová – OZ Rožňava

Kraus Róbert, nar. 23. 11. 1958, vedúci LO, LS Zámotov – OZ Vranov

Čupková Mária, nar. 20. 11. 1958, ekonómka, SDV Závadka nad Hronom – OZDV Banská Bystrica

60 rokov

Ing. Sztreda Július, nar. 3. 11. 1948, vedúci ekonomického úseku – OZ Palárikovo

Oller Peter, nar. 1. 11. 1948, vedúci LO, LS Nitrianske Pravno – OZ Prievidza

Ing. Žarnovičan Ján, nar. 6. 11. 1948, vedúci LO, LS Filakovo – OZ Kriváň

Martíni Ján, nar. 12. 11. 1948, vedúci ES, ES Kriváň – OZ Kriváň

Karásek Pavel, nar. 13. 11. 1948, vedúci LO, LS Málinec – OZ Kriváň

Ing. Gíрман Ján st., nar. 5. 11. 1948, vedúci LS, LS Sečovce – OZ Sobrance

Ing. Cimbal Dušan, nar. 9. 11. 1948, vedúci LS, LS Slanec – OZ Sobrance

Boczek Rudolf, nar. 14. 11. 1948, SOR – systémový programátor, pracovisko OIT Košice – GR BB

Cirbus Štefan, nar. 24. 11. 1948, VOR – oblastný kontrolór – GR BB

Odchod do invalidného dôchodku

Garai Štefan, nar. 21. 3. 1971, poľovný špecialista, LS Bátorove Kosihy – OZ Palárikovo

Ing. Helena Turská

Od roku 2001 organizuje Lesnícke a drevárske múzeum súťaž, ktorá si za osem rokov svojej existencie vybudovala stabilné miesto medzi ostatnými múzejnými aktivitami. **Zelený objektív** si od začiatku kladie za cieľ podporiť mladé talenty v oblasti vizuálneho prejavu, a keďže čase jej vzniku prebiehalo na Slovensku mnoho väčších či menších výtvarných súťaží a takmer žiadna orientovaná na mládežnícku fotografiu, rozhodli sme sa našu súťaž venovať fotografii, špeciálne dokumentárnej. Takáto orientácia perspektívne so sebou prinášala i možnosť rozšíriť fotografický archív múzea.

Vstup na pôdu fotografického umenia bol pre nás prakticky krok do neznáma, čo si hneď v prvých rokoch vynútilo niekoľko zmien vo fungovaní súťaže. Najkratšie vydržal názov – **Strom**. Ešte počas prvého ročníka sme ho zmenili na **Strom očami detí** a v nasledujúcom roku na **Zelený objektív**. Podobne rýchlo padla i idea každoročnej zmeny témy súťaže, keď do druhého ročníka s témou „žijem v lese“ sa zapojilo iba 12 súťažiacich. Až dodatočne sme si uvedomili, že téma živočíchov je pre deti veľmi náročná, keďže vyžaduje lepšiu (a drahšiu) fotografickú techniku a mnoho času. Výsledkom je, že od tretieho roku je nemenná téma „les“.

Vďaka tradícii súťaže sme si vytvorili

Les vo fotografii alebo osem rokov Zeleného objektívu

Marek VANGA

stály okruh spolupracovníkov. Kontakty so spoluorganizátormi zo Združenia lesníčiek a Združenia zamestnávateľov lesného hospodárstva na Slovensku sme posunuli na profesionálnu úroveň. Postupne si budujeme renomé medzi fotografmi – mladými i tými skôr nariadenými. Počnúc tretím ročníkom sa darí držať i vzostupný trend v počte súťažiacich a s kvantitou pomaly stúpa aj kvalita fotografií. Súťaž je životaschopná, čo dokazuje ľahkosť, akou sa prispôbuje výzvam dnešnej doby a ako krok za krokom napreduje.

K rozvoju súťaže prispela i skutočnosť, že sa nám podarilo zachytiť nástup digitálnej fotografie. Fotografovanie ako voľnočasová aktivita je dostupnejšie širšiemu okruhu záujemcov – fotoaparáty sa dajú kúpiť za prijateľné ceny a hlavne odpadol náročný proces výroby fotografií v tmavej komore. Má to však i negatívne dôsledky, keď sa fotografie

uchovávajú iba v podobe digitálnych súborov a problém vzniká pri ich samotnej tlači. V našej súťaži sa to v posledných dvoch-troch rokoch prejavilo neúmerným nárastom obrázkov vytlačených bežnou farebnou tlačiarňou na tvrdý (či dokonca kancelársky) papier. Takto nekvalitne technicky spracované fotografie sa v konečnom dôsledku po vizuálnej stránke nemôžu rovnať klasickým fotografiami (resp. digitálnym fotografiami vytlačeným profesio-

nálnou tlačiarňou na špeciálny papier), šance na ich úspech v súťaži sú značne nižšie a ich výsledný vzhľad je niekedy až kontraproductívny.

Rozhodnutie pustiť sa do organizácie fotografickej súťaže pre mládež bolo, aj napriek množstvu problémov, ktoré sme museli prekonať, správne. Súťaž obohatila nás (múzeum i jeho pracovníkov) a veríme že i súťažiacich. Dala im možnosť pochváliť sa svojim talentom a usilovnosťou, porovnať svoju tvorbu s rovesníkmi a prezentovať sa na výstave. Dala im i príležitosť zabojsovať o pekné výhry. A snáď im dala aj zámienukú zájsť si do lesa, pokochať sa jeho krásou a odhaliť fotoaparátom niektoré z jeho „tajomstiev“. Ak sa z toho splnila aspoň časť, je to dôvod na spokojnosť a na optimizmus v práci na ďalšom ročníku súťaže.

Ing. Marek Vanga,
Lesnícke a drevárske múzeum Zvolen

zelený objektív

